

Chịu trách nhiệm xuất bản

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Hội đồng biên tập

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt
(Chủ tịch)

ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)

ThS Dương Thị Kim Anh
TS Nguyễn Hoàng Tú Anh
TS Nguyễn Khắc Cảnh
PGS.TS Nguyễn Ngọc Điện

TS Nguyễn Kim Quang
ThS Võ Tấn Thông

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Phạm Hữu Nghĩa

Trình bày

Đặng Đức Lợi

TRONG SỐ NÀY

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

- 4 ĐHQG-HCM phải trở thành trung tâm khởi nghiệp sáng tạo
- 8 Xếp hạng ĐH QS ASIA 2017-2018: ĐHQG-HCM vượt lên 5 bậc
- 10 ĐHQG-HCM có hai tiêu chí lọt vào Top 100 châu Á
- 12 Kỷ niệm 60 năm thành lập:
Trường ĐH Bách Khoa đón nhận Huân chương Lao động hạng Nhất

KHOA HỌC - GIÁO DỤC

- 15 GS.TS Vũ Đình Thành:
Sinh viên là trung tâm của quá trình đào tạo
- 18 Bker 40 tuổi
- 20 Trường ĐH KHXH&NV: 60 năm "ôn cố tri tân"
- 24 Mong về lại trường xưa
- 25 PGS.TS Lê Thị Kim Phụng: Nghiên cứu để mình bận rộn hơn
- 26 Nobel Vật lý 2017: Giải mã bí ẩn cuối cùng của Thuyết tương đối
- 28 Khởi nguồn của nghề y là làm phúc
- 30 "Thanh cát" là vải chứ không phải áo

VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

- 33 Marie Ndiaye - Người phụ nữ đổi màu da cho giải Goncourt
- 36 Tình khúc học trò qua hai thế kỷ
- 38 *Tất cả chúng ta đều hành xử cảm tính*
- 40 Lắng nghe yêu thương *Trong từng nhịp thở*
- 41 Lung chùng Himalayas
- 45 Thương tiếng "dạ, thưa" của người Việt
- 46 Người xa nơi xứ lạ
- 49 Cốt cách một nhà giáo
- 51 Nhớ mãi về cô
- 53 Thơ: Thầy ơi/ Một bài thơ học trò

NHIP SỐNG TRẺ

- 54 Thủ khoa tốt nghiệp 22 tuổi có 5 bài báo quốc tế
- 56 Chàng trai khuyết tật và hai ước mơ
- 58 Điều gì còn lại cho GAM?
- 60 LHP ngắn Film and Youth 2017: Sân chơi cho những người trẻ mộng mơ
- 62 Mưa Nhân Văn
- 64 Khi thanh xuân được tôn thờ
- 65 Truyện ngắn: Ngày cuối của tàu Chim Xanh

Bí thư Thành ủy Nguyễn Thiện Nhân là diễn giả khách mời đặc biệt của Lễ Khai khóa 2017. Ảnh: Đức Lộc

ĐHQG-HCM PHẢI TRỞ THÀNH TRUNG TÂM KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO

Bí thư Thành ủy TP.HCM Nguyễn Thiện Nhân đã nhấn mạnh như vậy trong phiên làm việc với lãnh đạo ĐHQG-HCM nhân dịp về dự Lễ Khai khóa năm 2017 của ĐHQG-HCM ngày 12/10.

Phiên An

Với tư cách là diễn giả khách mời đặc biệt của buổi lễ, Bí thư Thành ủy TP.HCM đã trình bày bài thuyết trình về chủ đề: "Sinh viên với khởi nghiệp" trước toàn thể đại biểu và hơn 1.000 sinh viên tiêu biểu của ĐHQG-HCM.

**Khởi nghiệp sáng tạo
phải có năng lực nghiên cứu**

Theo Bí thư Thành ủy TP.HCM, thành phố hiện có bốn chương trình khởi nghiệp do các cơ

quan phụ trách: Thành đoàn TP.HCM, Sở Khoa học Công nghệ, Khu Công nghệ cao, ĐHQG-HCM cùng Công viên phần mềm Quang Trung hình thành chương trình khởi nghiệp cho doanh nghiệp công nghệ thông tin. Đây là bốn chương trình khởi nghiệp đang vận hành, góp phần tạo nên hệ sinh thái khởi nghiệp, giúp sinh viên giảm bớt khó khăn nếu có nguyện vọng thành lập doanh nghiệp.

Ông Nguyễn Thiện Nhân cũng nêu ra ba khó khăn sinh viên sẽ gặp phải khi bắt tay khởi nghiệp là thiếu kinh nghiệm, tiền và đất (cơ sở vật chất, hạ tầng khởi nghiệp). Dẫn chuyện của một trong những người giàu nhất thế giới - Bill Gates khởi nghiệp chỉ với 2.000USD, ông Nhân

“ Trường đại học phải được xem là nguồn sáng tạo tri thức mới và dẫn đầu các cuộc cách mạng khoa học công nghệ, với sứ mệnh phát triển năng lực giáo dục và chuẩn bị năng lực nghề nghiệp cho sinh viên...”

khuyến sinh viên phải có ý chí lập nghiệp bền bỉ và chịu khó học hỏi.

"Nói tới khởi nghiệp sáng tạo, đó là khởi nghiệp thiểu số. Bởi 100 sinh viên tốt nghiệp đại học, chỉ khoảng 10 em mong muốn thành lập doanh nghiệp. Trong thực tế, có thể khoảng 5% em khởi nghiệp và sau 5 năm có khoảng 3% vẫn còn muốn làm doanh nghiệp và sau 7 năm thì có thể còn 1%. Nhưng đó cũng là hiện tượng bình thường và số lượng này quý lắm" - Bí thư Thành ủy cho biết.

Ngoài khởi nghiệp theo thiểu số, ông Nhân cho rằng sinh viên vẫn có thể khởi nghiệp theo đa số, đó là trở thành người "làm thuê trí tuệ chủ động". "Khởi đầu vẫn phải là người đi làm thuê cho doanh nghiệp và dần dần rèn luyện, tích lũy

thì chúng ta có thể trở thành người chủ ở các mức độ khác nhau. Mà muốn làm chủ, đòi hỏi chúng ta phải nắm bắt nhu cầu thực tế để chuẩn bị làm thuê chủ động sáng tạo, có hoài bão đồng thời phải rèn luyện về chuyên môn và văn hoá để làm người".

Ông Nhân cho biết thêm, để khởi nghiệp thành công, ngoài vấn đề về vốn (điều kiện tiên quyết đối với bất kỳ một start-up nào), trước đó, sinh viên cần được trang bị đầy đủ tri thức, đặc biệt là tri thức tiên tiến. Do đó, khởi nghiệp sáng tạo phải gắn với tiềm năng nghiên cứu khoa học là điều chúng ta rất cần để sau này góp phần tạo nên sự phát triển đột phá cho đất nước. ĐHQG-HCM cần khuyến khích sinh viên nghiên cứu nhiều hơn để sinh viên nắm bắt được nhu cầu thị trường và trong quá trình nghiên cứu, sẽ tiếp xúc được các doanh nghiệp thành đạt.

"Trường đại học phải được xem là nguồn sáng tạo tri thức mới và dẫn đầu các cuộc cách mạng khoa học công nghệ, với sứ mệnh phát triển năng lực giáo dục và chuẩn bị năng lực nghề nghiệp cho sinh viên, góp phần phát triển kinh tế - xã hội của địa phương thông qua các hoạt động nghiên cứu và hợp tác với các doanh nghiệp" - người đứng đầu Thành ủy nhấn mạnh.

Ông Nguyễn Thiện Nhân cho rằng năm qua, ĐHQG-HCM đạt 255 tỷ đồng doanh thu

Bí thư Thành ủy Nguyễn Thiện Nhân đánh trống khai khóa - một trong những nghi thức chính của Lễ Khai khóa ĐHQG-HCM.
Ảnh: Thái Việt

“ ĐHQG-HCM phải trở thành trung tâm khởi nghiệp sáng tạo trong lĩnh vực công nghệ thông tin và truyền thông, tập trung vào các ngành mũi nhọn như: phát triển robot, máy nông nghiệp thông minh, phần mềm an toàn an ninh mạng...”

chuyển giao công nghệ, đó là một con số ấn tượng. Tuy nhiên, ĐHQG-HCM nên đặt mục tiêu phấn đấu trong 5 năm tới có thể đạt 400 tỷ đồng. Ông đề nghị: "Năm 2016 ĐHQG-HCM có 700 công bố quốc tế, bình quân 4,9 giảng viên có 1 bài báo quốc tế mỗi năm. Con số này chưa cao, cần phấn đấu hơn nữa để lâu dài bình quân đạt tỷ lệ 2 giảng viên/bài báo quốc tế. Muốn làm được điều này, ĐHQG-HCM cần có lộ trình phấn đấu cụ thể".

Đặt câu hỏi trực tiếp với PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG- HCM về thu nhập trung bình của giảng viên hiện tại, Bí thư Thành ủy cho biết: "Thu nhập trung bình 7-8 triệu đồng/tháng là chưa nhiều. Cần có lộ trình tăng thu nhập lên mức 15 triệu đồng/tháng trong thời gian tới".

Tham gia xây dựng thành phố thông minh

Trong phiên làm việc cùng ngày với cán bộ chủ chốt của ĐHQG-HCM, Bí thư Thành ủy

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt trao Bằng khen của Giám đốc ĐHQG-HCM cho 7 thủ khoa tốt nghiệp các trường, khoa trực thuộc.
Ảnh: Đức Lộc

TP.HCM lưu ý, ĐHQG-HCM cần phối hợp các đơn vị, sở ngành rà soát thật kỹ và có giải pháp đồng bộ về vấn đề giải tỏa, đền bù và tái định cư cho các hộ dân trong khu vực quy hoạch của ĐHQG-HCM, vì tình trạng này đã kéo dài 10 năm nay.

Cùng với hoạt động nghiên cứu, đào tạo, ông Nhân chỉ đạo ĐHQG-HCM cần tham gia các hợp phần xây dựng thành phố thông minh. Trong đó ĐHQG-HCM phải đóng vai trò quan trọng trong việc xây dựng cơ sở dữ liệu lớn cho thành phố để đảm bảo an ninh thông tin. Ngoài ra, ĐHQG-HCM cần tham gia chương trình chống ngập của thành phố và tham mưu cho thành phố khi đàm phán phương án chống ngập với đối tác Hà Lan.

Theo Bí thư Nguyễn Thiện Nhân, máy móc nông nghiệp ở Đồng bằng sông Cửu Long hiện nay phần lớn đều được nhập khẩu. Do đó, việc hình thành công nghiệp chế tạo thiết bị thông minh cho nông nghiệp là nhu cầu rất lớn hiện nay. "Sắp tới, thành phố sẽ có cuộc gặp giữa các đại học của TP.HCM với các doanh nghiệp điện tử để trao đổi về chương trình sản xuất thiết bị nông nghiệp thông minh cho Việt Nam nói chung và khu vực Tây Nam bộ nói riêng. Đây là cơ hội cho khởi nghiệp sáng tạo. Chúng ta cần hình thành hệ thống máy nông nghiệp thông minh cho nông nghiệp, thủy sản".

Trước đề nghị của Bí thư Thành ủy, GS.TS Vũ Đình Thành - Hiệu trưởng Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM cho biết dự án cơ khí ngành nông nghiệp phục vụ Đồng bằng sông Cửu Long đang được ĐHQG-HCM triển khai và đặt hàng cho nhà trường thực hiện. Ngoài ra, Trường ĐH Bách Khoa đã có nhiều nhóm tham gia thực hiện với Sở Thông tin Truyền thông, Sở Khoa học Công nghệ về vi mạch.

Dịp này, Bí thư Nguyễn Thiện Nhân đề nghị ĐHQG-HCM trong thời gian tới nghiên cứu đề xuất thành phố về chương trình hỗ trợ kiểm định tất cả trường đại học tại TP.HCM. "Các trường đại học phải biết tạo động lực đổi mới, đồng thời tạo điều kiện cho sinh viên tham gia đánh giá giảng viên để từ đó nâng cao chất lượng

Bí thư Thành ủy Nguyễn Thiện Nhân xem buổi diễn tập tấn công mạng tại Trường ĐH CNTT. Ảnh: UIT

đào tạo. Nếu thầy giáo không lắng nghe ý kiến của sinh viên mình, tức người sử dụng dịch vụ thì sẽ chậm phát triển, không thể đào tạo tốt được".

Đặc biệt, ông Nhân cho biết, sắp tới sẽ mời ĐHQG-HCM cùng các sở, ngành thành phố rà soát quy hoạch ba quận phía Đông (quận 2, quận 9 và quận Thủ Đức) với ĐHQG-HCM, Trường ĐH Sư phạm Kỹ thuật, Trường ĐH Nông Lâm, Khu Công nghệ cao, Khu Công viên Khoa học trở thành khu đô thị sáng tạo, có sự tương tác về mặt không gian đô thị, không gian mạng.

"ĐHQG-HCM phải trở thành trung tâm khởi nghiệp sáng tạo trong lĩnh vực công nghệ thông tin và truyền thông, tập trung vào các ngành mũi nhọn như: phát triển robot, máy

nông nghiệp thông minh, phần mềm an toàn an ninh mạng..." - Bí thư Thành ủy TP.HCM nhấn mạnh.

Bên cạnh đó, ông Nhân cho rằng vấn đề an ninh mạng cũng đang hết sức cấp bách. TP.HCM phải trở thành trung tâm nghiên cứu mạnh về an ninh mạng để an toàn trong hội nhập. Ông Nhân mong các nhà nghiên cứu và sinh viên ĐHQG-HCM liên kết thành những nhóm nghiên cứu mạnh về vấn đề này.

PGS.TS Vũ Hải Quân - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM cho rằng ý tưởng về việc thành lập khu đô thị sáng tạo thể hiện tầm nhìn chiến lược của lãnh đạo TP.HCM.

"Thứ nhất, nó xác định TP.HCM là một thành phố sáng tạo, mà điểm nhấn chính là năng lực nghiên cứu của các thầy cô, sinh viên ĐHQG-

HCM và các trường ĐH lân cận, sự tiếp sức của các tập đoàn công nghệ lớn đang hoạt động tại Khu Công nghệ cao. Thứ hai, nó khẳng định vai trò dẫn dắt và kết nối về khoa học công nghệ của TP.HCM với các tỉnh lân cận, mà cụ thể là Đồng Nai và Bình Dương, hình thành nên một khu đô thị sáng tạo tầm cỡ khu vực" - ông Quân bình luận ■

Bí thư Thành ủy Nguyễn Thiện Nhân trao đổi với cán bộ, giảng viên Trường ĐH Quốc Tế. Ảnh: Đức Lộc

XẾP HẠNG ĐH QS ASIA 2017-2018:

ĐHQG-HCM VƯƠN LÊN 5 BẬC

Ngày 17/10, Tổ chức giáo dục Quacquarelli Symonds (QS) - Anh quốc - công bố kết quả bảng xếp hạng QS Asia 2017-2018 cho 400 trường ĐH hàng đầu châu Á. Trong đó, ĐHQG-HCM được xếp thứ hạng 142, vươn lên 5 bậc so với năm 2016.

Trung tâm Khảo thí và Đánh giá chất lượng đào tạo

Đặc biệt, ĐHQG-HCM liên tục tăng hạng trong nhiều năm qua, từ năm 2013 đến nay tăng 159 hạng và đứng số 1 tại Việt Nam ở hai tiêu chí quan trọng là Danh tiếng học thuật và Danh tiếng với nhà tuyển dụng. Hai tiêu chí này ĐHQG-HCM được xếp tiệm cận top 100 châu Á.

Nhìn từ QS Asia 2017-2018

Trong Top 10 ĐH dẫn đầu châu Á, có 2 ĐH của Singapore, 3 ĐH của Hong Kong, 3 ĐH của Trung Quốc và 1 ĐH của Hàn Quốc. Năm 2017, Nanyang Technological University (NTU) tăng 2 bậc, chiếm vị trí số 1 trong bảng xếp hạng này. Lần đầu tiên trong 3 năm, National University of Singapore (NUS) rơi xuống vị trí số 2.

Việt Nam có 5 đơn vị lọt vào top 400 trường ĐH mạnh nhất châu Á, gồm: ĐHQG Hà Nội (ĐHQG-HN) thứ hạng 139, ĐHQG-HCM thứ hạng 142, Trường ĐH Bách Khoa Hà Nội thứ hạng 291-300, ĐH Cần Thơ thứ hạng 301-350, ĐH Huế thứ hạng 351-400. Trong đó, ĐHQG-HN duy trì hạng 139 như năm 2016. ĐHQG-HCM tăng 5 bậc từ 147 lên 142 so với năm 2016.

Cũng theo bảng xếp hạng này, ĐHQG-HCM có điểm theo Khảo sát ý kiến đồng nghiệp về danh tiếng học thuật (58.3%); Khảo sát ý kiến nhà tuyển dụng về chất lượng sinh viên tốt nghiệp (47.8%), đây là 2 tiêu chí chiếm trọng số cao nhất (50%) trong 10 tiêu chí xếp hạng ĐH của QS Asia và cũng là 2 trong 3 tiêu chí mà ĐHQG-HCM có điểm cao nhất trong cả nước trong bảng xếp hạng ĐH QS Asia 2017-2018.

So với 5 trường ĐH hàng đầu của Việt Nam được QS Asia xếp hạng, ĐHQG-HCM đứng đầu với 3 tiêu chí: danh tiếng học thuật, uy tín đối với nhà tuyển dụng và số lượng sinh viên quốc tế.

Đây là thành công bước đầu của ĐHQG-HCM khi chính thức tham gia "cuộc chơi xếp hạng", khẳng định uy tín và chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học của ĐHQG-HCM trong khu vực và trên thế giới.

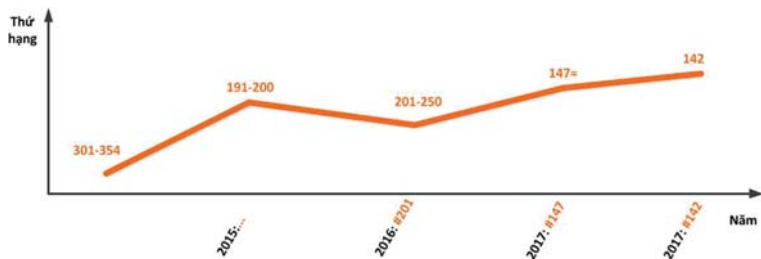
Đặc biệt chú trọng chất lượng

ĐHQG-HCM với sứ mạng là nòng cốt trong hệ thống giáo dục ĐH Việt Nam đã tiên phong trong đào tạo tín chỉ, trải nghiệm khách quan, đảm bảo chất lượng theo mô hình CDIO và chuẩn AUN, kiểm định theo tiêu chuẩn trong nước và quốc tế.

Trong Chiến lược phát triển giai đoạn 2016-2020, ĐHQG-HCM xác định: "Chất lượng giáo dục ĐH là ưu tiên hàng đầu và được lồng ghép xuyên suốt trong mọi hoạt động của ĐHQG-HCM". ĐHQG-HCM coi vấn đề cải tiến liên tục là nội dung cốt lõi và là nhiệm vụ trọng tâm của tất cả hoạt động nhằm từng bước nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu khoa học. ĐHQG-HCM đã kết hợp công tác đảm bảo chất lượng, công tác kiểm định chất lượng giáo dục và công tác xếp hạng ĐH để thúc đẩy ĐHQG-HCM và các trường ĐH thành viên

Định hướng chất lượng của ĐHQG-HCM.

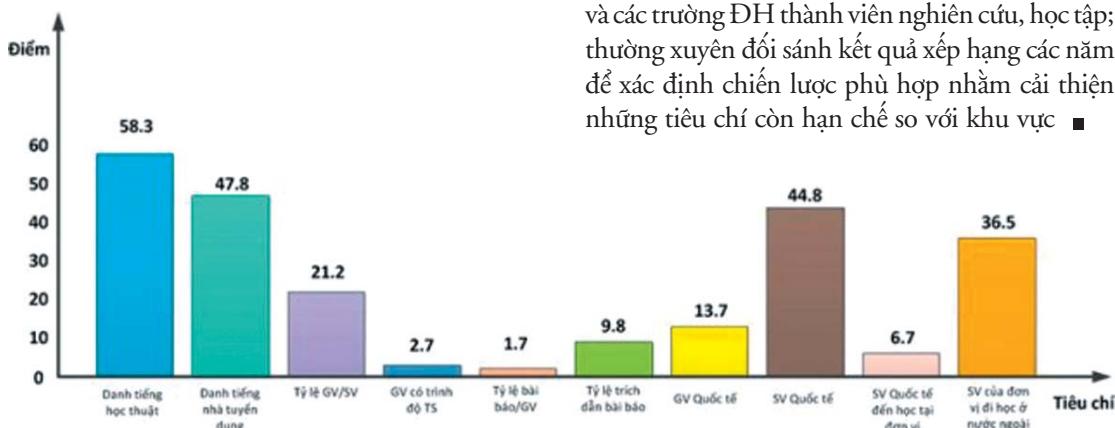

Thứ hạng của ĐHQG-HCM trong Bảng xếp hạng QS Asia (giai đoạn 2013-2017).

từng bước khẳng định thứ hạng của mình trong khu vực và trên thế giới.

Với vị trí 142 trong Bảng xếp hạng QS Asia 2017-2018, ĐHQG-HCM nằm trong top 1,2% trường ĐH hàng đầu châu Á (trong tổng số 11.900 trường ĐH toàn khu vực), tăng 159 bậc so với năm 2013.

Kết quả này thể hiện những nỗ lực nghiêm túc của ĐHQG-HCM trong việc thực hiện nhiệm vụ do Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc giao cho vào ngày 10/11/2016: "Đến năm 2020 ĐHQG-HCM trở thành một trong 100 trường ĐH hàng đầu châu Á".

Điểm các tiêu chí của ĐHQG-HCM trong Bảng xếp hạng QS Asia 2017-2018.

10 tiêu chí đánh giá của QS Asia

Tổ chức QS Asia xếp hạng các ĐH dựa trên 10 tiêu chí với trọng số khác nhau, gồm: Danh tiếng về học thuật (30%); Khảo sát ý kiến nhà tuyển dụng về chất lượng sinh viên tốt nghiệp (20%); Tỷ lệ giảng viên/sinh viên (15%); Tỷ lệ đội ngũ giảng viên có trình độ tiến sĩ (5%); Tỷ số bài báo xuất bản trên giảng viên (10%); Trích dẫn mỗi bài nghiên cứu được công bố (10%); Tỷ lệ giảng viên quốc tế (2,5%); Tỷ lệ sinh viên quốc tế (2,5%); Trao đổi sinh viên trong nước (2,5%); Trao đổi sinh viên với nước ngoài (2,5%).

Các tiêu chí này được đánh giá qua việc khảo sát ý kiến đồng nghiệp (Survey) về danh tiếng học thuật của trường ĐH và khảo sát nhà tuyển dụng về chất lượng đào tạo, chất lượng sinh viên tốt nghiệp của trường do Tổ chức QS tiến hành. Ngoài ra, Tổ chức QS còn sử dụng dữ liệu của bên thứ ba (Scopus) để tính số lượng ấn phẩm nghiên cứu như các bài báo được xuất bản trên mỗi giảng viên và số lượng trích dẫn của mỗi bài nghiên cứu được công bố. Các dữ liệu khác chủ yếu do chính trường ĐH cung cấp hoặc tổ chức QS lấy dữ liệu thông qua mục tài nguyên số và dữ liệu trên website của trường ĐH.

Tiếp tục nâng cao thứ hạng

Để nâng cao thứ hạng trong Bảng xếp hạng QS Asia, ĐHQG-HCM cần tiếp tục đẩy mạnh công tác đảm bảo chất lượng ở ĐHQG-HCM và các trường ĐH thành viên vì đảm bảo chất lượng giáo dục ĐH là nền tảng vững chắc cho việc tham gia xếp hạng ĐH. Đồng thời ĐHQG-HCM cần tăng cường hoạt động quảng bá, nâng cao thương hiệu nhằm giúp giới học thuật, giới doanh nghiệp và xã hội... kịp thời cập nhật các thành tựu về đào tạo, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ và phục vụ cộng đồng của ĐHQG-HCM. Đặc biệt, cần tập trung nguồn lực nâng cao số lượng và chất lượng các công bố quốc tế để đưa ĐHQG-HCM tiếp cận sâu rộng với cộng đồng học thuật trong khu vực và trên thế giới.

Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM cần chú trọng chiến lược nâng cao các giá trị cốt lõi như phát triển đội ngũ giảng viên có trình độ tiến sĩ nhằm cải thiện tiêu chí về chất lượng đội ngũ giảng viên, tăng tỷ lệ bài báo/giảng viên và tỷ lệ trích dẫn bài báo; mở rộng chính sách và giải pháp thu hút giảng viên, sinh viên quốc tế đến ĐHQG-HCM và các trường ĐH thành viên nghiên cứu, học tập; thường xuyên đối sánh kết quả xếp hạng các năm để xác định chiến lược phù hợp nhằm cải thiện những tiêu chí còn hạn chế so với khu vực ■

TS Nguyễn Quốc Chính trả lời phỏng vấn. Ảnh: Minh Châu

ĐHQG-HCM có hai tiêu chí lọt vào Top 100 châu Á

Việc tăng bậc trong bảng xếp hạng là điều không hề dễ dàng trong bối cảnh các trường ĐH càng ngày càng chú trọng nâng cao vị trí của mình. Vậy đâu là nguyên nhân giúp ĐHQG-HCM có sự tiến bộ trong năm 2017? *Bản tin ĐHQG-HCM*

Đoàn Châu thực hiện

*** Thưa ông, mục tiêu của xếp hạng ĐH là gì và hiện nay trên thế giới có những hệ thống xếp hạng nào?**

- Hiện nay, trên thế giới có hơn 50 hệ thống xếp hạng; trong đó, có 24 hệ thống xếp hạng quốc tế (global rankings) như ARWU, THE, US News, QS, SCImago... Ngoài ra còn có 32 hệ thống xếp hạng cấp quốc gia và khu vực (Regional and National Rankings) như Maclean (Canada), QAA (Anh), CHE (Đức), Hensachi (Nhật)...

Mục tiêu chung của các bảng xếp hạng ĐH thế giới là thông qua sự đánh giá, xếp hạng để tạo động lực thúc đẩy cải tiến chất lượng giáo dục ĐH, đóng vai trò là kênh thông tin tham khảo hữu ích cho phụ huynh, học sinh chọn trường và nhà tuyển dụng chọn lựa sinh viên tốt nghiệp. Ở một số quốc gia, kết quả đánh giá xếp hạng được sử dụng như là cơ sở để nhà nước đánh giá hiệu

quả hoạt động của các cơ sở giáo dục.

*** Vậy QS có vai trò, vị trí như thế nào trong hệ thống xếp hạng ĐH trên thế giới? QS ASia có phải là sự lựa chọn hàng đầu của các ĐH châu Á?**

- Cũng như ARWU (Academic Ranking of World Universities), THE (Times Higher Education World University Rankings), QS là một trong số bảng xếp hạng ĐH uy tín trên thế giới, được công nhận ở tất cả quốc gia. Trong khi ARWU, THE coi trọng thành tích khoa học của các trường với những tiêu chí khắt khe về mặt học thuật, phù hợp hơn với các ĐH thiên về nghiên cứu thuộc các nước phát triển, nhất là khu vực nói tiếng Anh thì QS quan tâm nhiều đến tác động của nhà trường tới các bên liên quan, thể hiện qua hai tiêu chí: Danh tiếng về học thuật và Danh tiếng với nhà tuyển dụng, chiếm 50% tổng số điểm đánh giá.

Từ năm 2009, QS Asia bắt đầu lựa chọn và công bố các trường ĐH hàng đầu châu Á trên cơ sở so sánh các trường ĐH trong cùng một khu vực với điều kiện kinh tế - xã hội tương tự nhau. Năm 2017, số lượng các trường ĐH xuất hiện trên bảng xếp hạng này được mở rộng lên đến 400. Các tiêu chí đánh giá của QS và QS Asia góp phần phản ánh sứ mạng cốt lõi của một cơ sở giáo dục ĐH gồm: đào tạo, nghiên cứu khoa học, phục vụ cộng đồng.

*** Ông có thể đưa ra những phân tích chung từ kết quả của bảng xếp hạng QS Asia năm nay về vị trí các trường ĐH trong khu vực và của Việt Nam?**

- Xét về bình quân thứ hạng của các quốc gia Đông Nam Á có các ĐH xuất hiện trong Top 150 của QS Asia thì Singapore là quốc gia dẫn đầu về thứ hạng (dù chỉ có 3 ĐH), tiếp theo là Malaysia (với 7 ĐH), Indonesia (4 ĐH), Thái Lan (5 ĐH), Philippines (4 ĐH) và Việt Nam (2 ĐH).

Trong Top 400 trường ĐH mạnh nhất châu Á, Việt Nam có 5 đơn vị lọt vào top này, gồm: ĐHQG Hà Nội (ĐHQG-HN) thứ hạng 139, ĐHQG-HCM thứ hạng 142, Trường ĐH Bách Khoa Hà Nội thứ hạng 291-300, ĐH Cần Thơ thứ hạng 301-350, ĐH Huế thứ hạng 351-400. Trong đó, ĐHQG-HN duy trì hạng 139 như năm 2016, ĐHQG-HCM tăng 5 bậc từ 147 lên 142 so với năm 2016.

Kết quả Top 150 của bảng xếp hạng QS Asia năm 2017 cho thấy có 9 cơ sở giáo dục ĐH có bước tiến vượt bậc khi lần đầu tiên vươn lên nhóm này. Đồng thời, 9 đơn vị khác bị loại khỏi Top 150. Điều này cho thấy thứ hạng ĐH rất dễ bị thay thế nếu các trường không cố gắng tối đa.

*** Những đánh giá của QS dành cho ĐHQG-HCM như thế nào, thưa ông?**

- Bảng xếp hạng QS Asia đánh giá một cơ sở giáo dục trên 10 tiêu chí với tổng số điểm là 100. Trong đó, hai tiêu chí chiếm trọng số cao nhất (chiếm 50%) là Danh tiếng học thuật (chiếm 30%) và Danh tiếng đối với nhà tuyển dụng (chiếm 20%). Năm 2017, ĐHQG-HCM đạt 58,3 điểm về Danh tiếng học thuật và 47,8 điểm về Danh tiếng nhà tuyển dụng. Kết quả trên đã đưa ĐHQG-HCM vào Top 100 châu Á ở hai tiêu chí này.

Trong phạm vi quốc gia, ĐHQG-HCM đang dẫn đầu cả nước ở ba tiêu chí: Danh tiếng

học thuật, Danh tiếng nhà tuyển dụng và Tỷ lệ sinh viên quốc tế.

Đây là thành công bước đầu của ĐHQG-HCM khi chính thức tham gia "cuộc chơi xếp hạng", khẳng định uy tín và chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học của ĐHQG-HCM trong khu vực và trên thế giới.

*** Việc tăng bậc trong bảng xếp hạng là điều không hề dễ dàng, vậy mà năm qua, ĐHQG-HCM đã tăng 5 bậc, theo ông tại sao ĐHQG-HCM lại có kết quả đáng khích lệ đó chỉ sau một thời gian ngắn?**

- Năm nay, tiêu chí về danh tiếng nhà tuyển dụng của ĐHQG-HCM tăng 11 điểm so với năm 2016. Bên cạnh đó, những tiêu chí như giảng viên quốc tế, sinh viên quốc tế năm trước ĐHQG-HCM có điểm rất thấp thì năm nay đã tăng điểm một cách đáng kể. Mặc dù có một vài tiêu chí ĐHQG-HCM không được đánh giá cao bằng năm 2016 nhưng xét tổng thể ĐHQG-HCM tăng bậc trong bảng xếp hạng.

Sự thay đổi về điểm số của các tiêu chí trên là do từ năm 2016, ĐHQG-HCM đã bước đầu có những hoạt động tham gia xếp hạng thông qua việc chủ động cung cấp thông tin cho tổ chức QS và tăng cường tương tác với các bên liên quan. Kết quả này góp phần khẳng định chủ trương "chủ động tham gia xếp hạng" của ĐHQG-HCM là hoàn toàn đúng đắn.

*** Được biết, ĐHQG-HCM liên tục tăng hạng trong nhiều năm qua, từ năm 2013 đến nay tăng 159 hạng, vậy theo ông, với tình hình hiện nay, ĐHQG-HCM cần phải làm gì để tiếp tục tăng hạng và có mục tiêu như thế nào trong thời gian tới ?**

- Để đảm bảo sự phát triển liên tục và bền vững, ĐHQG-HCM cần tiếp tục thực hiện các giải pháp đồng bộ để nâng cao năng lực của toàn hệ thống từ đó nâng cao chất lượng các hoạt động đào tạo, nghiên cứu khoa học, phục vụ cộng đồng, đồng thời cần tiếp tục chủ động cung cấp thông tin, số liệu một cách có hệ thống cho các bên liên quan để tăng cường sự hiểu biết và phát triển các quan hệ hợp tác.

Cần lưu ý rằng trong cuộc đua tranh thứ hạng, càng lên cao sẽ càng khó khăn do tất cả các trường đều nỗ lực. Chặng đường phía trước sẽ ngày càng nhiều gian nan thử thách. Để đạt được mục tiêu lọt vào Top 100 trường xuất sắc nhất châu Á đòi hỏi sự nỗ lực không ngừng của toàn hệ thống ■

Trường ĐH Bách Khoa.
Ảnh: Nguyễn Việt Nam

Kỷ niệm 60 năm thành lập:
TRƯỜNG ĐẠI HỌC BÁCH KHOA
ĐÓN NHẬN HUÂN CHƯƠNG
LAO ĐỘNG HẠNG NHẤT

ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP. HỒ CHÍ MINH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC BÁCH KHOA

Ảnh: Thái Việt

Thái Việt

Tham dự buổi lễ có Phó Thủ tướng Chính phủ Trương Hòa Bình; GS.TS Nguyễn Thiện Nhân, Bí thư Thành ủy TP.HCM; PGS.TS Phan Thanh Bình, Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên, Thiếu niên, Nhi đồng Quốc hội; ông Nguyễn Thành Phong, Chủ tịch UBND TP.HCM; PGS.TS Huỳnh Thành Đạt, Giám đốc ĐHQG-HCM cùng lãnh đạo nhà trường, ban giám hiệu các thời kỳ, sinh viên, cựu sinh viên Trường ĐH Bách Khoa.

25 chứng nhận chất lượng quốc tế

Phát biểu tại Lễ kỷ niệm, GS.TS Vũ Đình Thành, Hiệu trưởng Trường ĐH Bách Khoa cho biết, trường đào tạo hơn 80.000 kỹ sư, 10.000 thạc sĩ, 200 tiến sĩ hiện đang làm việc trên khắp cả nước và nhiều nơi trên thế giới. Bên cạnh các chương trình truyền thống, trường còn mở rộng đào tạo các hệ chất lượng cao và hệ liên kết quốc tế. Sinh viên học các hệ này được giảng dạy hoàn toàn bằng tiếng Anh, do trường đối tác

nước ngoài cấp bằng hoặc cấp bằng đôi giữa hai nước.

Hệ thống chất lượng của Trường ĐH Bách Khoa đã đạt chứng nhận ISO 9001:2008 của Viện tiêu chuẩn Anh (BSI), là một trong bốn trường đại học đầu tiên của Việt Nam được công nhận đạt kiểm định chất lượng cấp trường theo tiêu chuẩn của HCERES (châu Âu) trong thời hạn 5 năm (2017-2022); là đơn vị đầu tiên trong cả nước có hai chương trình đạt chuẩn kiểm định ABET của các trường ĐH kỹ thuật và công nghệ Hoa Kỳ; 11 chương trình đạt chuẩn kiểm định AUN-QA, 7 chương trình đạt chuẩn kiểm định CTI của Pháp và châu Âu. Tháng 9 vừa qua, trường cũng đã hoàn thành kiểm định chất lượng cấp trường theo tiêu chuẩn quốc tế AUN-QA (khu vực Đông Nam Á). Tính đến nay, trường đã có 25

chứng nhận quốc tế về chất lượng.

Trường ĐH Bách Khoa còn là trường đầu tiên áp dụng học chế tín chỉ vào năm 1993. Đến nay học chế tín chỉ đã trở thành yêu cầu bắt buộc trong hệ thống tiêu chí đánh giá chất lượng của các trường đại học.

Nghiên cứu khoa học tiệm cận với thế giới

Tính từ năm 2016 đến tháng 6/2017, Trường ĐH Bách Khoa đã thực hiện 441 đề tài nghiên cứu khoa học với tổng kinh phí hơn 65 tỷ đồng; 707 bài báo khoa học được công bố, trong đó có 292 bài báo quốc tế và 415 bài báo trong nước.

Hoạt động chuyển giao công nghệ của trường cũng ngày càng được nâng cao về số lượng và chất lượng. Trường là đơn vị chủ trì nhiều chương trình nghiên cứu khoa học cấp bộ, cấp nhà nước có tính ứng dụng rộng rãi như: đề tài về con chip xử lý cao tần thu tín hiệu truyền hình, thiết kế và lắp đặt hệ thống xử lý môi trường y tế, nghiên cứu chế tạo động cơ gió, ứng dụng laser bán dẫn... Riêng năm 2016 doanh thu của trường trong hoạt động chuyển giao công nghệ đạt gần 165 tỷ đồng.

Thay mặt lãnh đạo ĐHQG-HCM, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt kêu gọi toàn thể giảng viên, sinh viên Trường ĐH Bách Khoa tiếp tục đem tài năng, trí tuệ, đam mê khoa học, khát khao

Ảnh: Thái Việt

khám phá để khẳng định vai trò của mình trong quá trình phát triển và hội nhập. Đồng thời ông đề nghị Trường ĐH Bách Khoa phấn đấu trở thành mẫu hình về tự chủ đại học, đẩy mạnh hoạt động nghiên cứu khoa học tiệm cận với thế giới và nâng cao khả năng phục vụ cộng đồng.

GS.TS Nguyễn Thiện Nhân bày tỏ niềm tự hào của TP.HCM khi có Trường ĐH Bách Khoa. Ông cho biết: "Bên cạnh thành tựu về đào tạo, chúng tôi rất trân trọng nhà trường trong việc tiên phong khởi động chương trình ương tạo doanh nghiệp cho cán bộ trẻ và sinh viên hơn 8

năm qua. Đến nay đã có 30 doanh nghiệp trưởng thành từ chương trình này, đặc biệt trong đó có 5 doanh nghiệp thành công trên thị trường".

Ghi nhận những thành tích của Trường ĐH Bách Khoa, Chủ tịch nước đã quyết định tặng Huân chương Lao động hạng Nhất cho nhà trường. Đây là lần thứ hai Trường ĐH Bách Khoa nhận được Huân chương cao quý này.

UBND TP.HCM đã tặng Cờ thi đua cho Trường ĐH Bách Khoa, trao huy hiệu TP.HCM cho 11 cá nhân và tặng bằng khen cho 9 tập thể và 6 cá nhân xuất sắc của trường ■

Những con số ấn tượng

Trường ĐH Bách Khoa thành lập vào năm 1957, tiền thân là Trung tâm Quốc gia Kỹ thuật Phú Thọ gồm bốn trường: Cao đẳng Công chánh, Cao đẳng Điện học, Quốc gia Kỹ sư Công nghệ, Việt Nam Hàng hải. Năm 1976 trường đổi tên là Trường ĐH Bách Khoa. Từ năm 1995 đến nay, trường trở thành thành viên ĐHQG-HCM.

Trường ĐH Bách Khoa hiện có 11 khoa, 10 trung tâm nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ; hơn 1.000 giảng viên đào tạo 33 ngành đại học, 38 ngành thạc sĩ, 30 ngành tiến sĩ; 15 chương trình đại học chất lượng cao; 70 trường đại học đối tác nước ngoài; 25 chứng nhận chất lượng quốc tế; 150 xưởng thực tập và 5 phòng thí nghiệm trọng điểm quốc gia.

Ảnh: BKU

GS.TS VŨ ĐÌNH THÀNH: Sinh viên là trung tâm của quá trình đào tạo

Bản tin ĐHQG-HCM

Đức Lộc thực hiện

**** Thưa Giáo sư Vũ Đình Thành, với tư cách là người đứng đầu Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, ông có suy nghĩ và xúc cảm thế nào trong dịp kỷ niệm 60 năm thành lập trường?***

- 60 năm thành lập và phát triển của Trường ĐH Bách Khoa là một cột mốc lớn đánh dấu nhiều thành tựu của nhà trường. 60 năm ấy ghi dấu ấn của nhiều thế hệ thầy, cô và sinh viên đã giảng dạy, học tập, lao động miệt mài để gây

dựng nên Trường ĐH Bách Khoa ngày nay, một ngôi trường danh tiếng về khoa học công nghệ ở khu vực phía Nam nói riêng, cả nước nói chung và trên một phương diện nào đó là trong cả khu vực Đông Nam Á.

Thành quả này không thể đạt được trong ngày một ngày hai, không thể đo đếm được bằng vật chất mà đó là sự tích lũy của biết bao thế hệ. Chúng ta là những người đi sau, được thừa hưởng các thành tựu đó và có nghĩa vụ phải gìn giữ, phát huy cho tốt và hiệu quả hơn. Mục đích sau cùng là xây dựng Trường ĐH Bách Khoa trở thành trung tâm đào tạo đạt chất lượng quốc tế và hội nhập quốc tế. Chúng tôi rất mong mỗi được truyền lại thành quả, ngọn lửa nhiệt huyết này cho các thế hệ sau nữa để tiếp bước truyền thống của trường.

**** Ông có thể giới thiệu đôi nét về sự phát triển của Trường ĐH Bách Khoa trong 60 năm qua?***

- Trường ĐH Bách Khoa được thành lập vào

“ Từ 4 cơ sở đào tạo ban đầu, hiện nay trường đã phát triển lên thành 11 khoa chuyên ngành, 10 trung tâm nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ, 4 trung tâm đào tạo... Trường đã cung cấp cho xã hội hơn 80.000 kỹ sư, cử nhân, hơn 10.000 thạc sĩ, 200 tiến sĩ. ”

năm 1957, tiền thân là Trung tâm Quốc gia Kỹ thuật Phú Thọ bao gồm 4 cơ sở đào tạo thành viên là Cao đẳng Công chánh, Cao đẳng Điện học, Quốc gia Kỹ sư Công nghệ, Việt Nam Hàng hải với nhiệm vụ ban đầu là đào tạo bậc cán sự, cao đẳng phục vụ trực tiếp nền công nghiệp cơ khí cho toàn miền Nam.

Năm 1972, Trung tâm Quốc gia Kỹ thuật Phú Thọ được đổi tên thành Học viện Quốc gia Kỹ thuật, là cơ sở duy nhất đào tạo kỹ sư và cán sự tại miền Nam khi đó. Ngày 27/10/1976 theo Quyết định số 426/TTg của Thủ tướng Chính phủ, trường chính thức mang tên Trường ĐH Bách Khoa TP.HCM. Năm 1995, theo Nghị định số 16-CP của Chính phủ, trường trở thành thành viên của ĐHQG-HCM với tên gọi là Trường ĐH Kỹ thuật. Năm 2001, theo Quyết định số 15/2001/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ, trường chính thức trở lại với tên gọi Trường ĐH Bách Khoa thuộc ĐHQG-HCM.

Trải qua 60 năm thành lập và phát triển, Trường ĐH Bách Khoa đã không ngừng lớn mạnh về mọi mặt, trở thành ngôi trường anh hùng trong thời kỳ đổi mới, là cơ sở đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, trung tâm KHCN hàng đầu tại phía Nam và trong cả nước. Từ 4 cơ sở đào tạo ban đầu, hiện nay trường đã phát triển lên thành 11 khoa chuyên ngành, 10 trung tâm nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ, 4 trung tâm đào tạo...

Về quy mô đào tạo, đến nay trường đã cung cấp cho xã hội hơn 80.000 kỹ sư, cử nhân, hơn 10.000 thạc sĩ, 200 tiến sĩ. Nhiều sinh viên, học viên tốt nghiệp hiện nay đang đảm trách những cương vị quản lý quan trọng, là chuyên gia đầu ngành trong các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp

và các thành phần kinh tế ở TP.HCM, trong cả nước và trên thế giới.

*** Là một trong bốn trường ĐH đạt chuẩn kiểm định châu Âu (HCERES) đầu tiên của cả nước, và đã kiểm định chất lượng cấp trường theo tiêu chuẩn AUN-QA. Ông có thể cho biết mục tiêu mà nhà trường hướng đến sau kiểm định là gì?**

- Năm 2017, Trường ĐH Bách Khoa là một trong bốn trường đại học đầu tiên của cả nước được công nhận đạt chuẩn kiểm định chất lượng cấp trường theo tiêu chuẩn của HCERES với thời gian công nhận là 5 năm. Với thành quả này, Trường ĐH Bách Khoa đã có một vị thế bình đẳng và vững chắc trước các trường đại học bạn trên khắp thế giới, đặc biệt trong các lĩnh vực đào tạo, nghiên cứu khoa học và quan hệ đối ngoại.

Đầu tháng 9/2017, Trường ĐH Bách Khoa tiếp tục kiểm định chất lượng cấp trường theo tiêu chuẩn của tổ chức AUN-QA. Tuy chưa có kết quả chính thức nhưng chúng tôi rất tin tưởng về chất lượng hoạt động của trường và sự đánh giá kiểm định khách quan của các tổ chức kiểm định quốc tế độc lập.

Kiểm định chất lượng không phải là điểm đến cuối cùng của quá trình đảm bảo chất lượng mà nó là điểm khởi đầu cho một quy trình khép kín, liên tục cải tiến nhằm đảm bảo chất lượng và cam kết thực hiện những mục tiêu đã đề ra của trường. Mục tiêu của Trường ĐH Bách Khoa sau khi được công nhận kiểm định, không phải là sự hài lòng, tự mãn với kết quả đã đạt được mà phải là một chiến lược tổng thể, lâu dài về sự cam kết chất lượng của trường đối với xã hội và đối với từng cán bộ viên chức, sinh viên thông qua các hoạt động cụ thể như: Liên tục rà soát và cải tiến chất lượng hoạt động của hệ thống trong quy trình đào tạo, hoạt động nghiên cứu khoa học, tổ chức hành chính; Xây dựng cơ chế tự chủ tài chính và tự chủ hoạt động của trường; Hội nhập quốc tế sâu rộng hơn, thông qua nhiều chương trình hợp tác về đào tạo, nghiên cứu.

*** Và chiến lược đào tạo của nhà trường là gì, thưa Giáo sư?**

- Chiến lược đào tạo luôn là một trong những chiến lược trọng tâm của bất kỳ cơ sở đào tạo nào. Đối với Trường ĐH Bách Khoa, nhà trường luôn xác định sinh viên là trung tâm của quá trình đào tạo; do đó chiến lược đào tạo của

Ảnh: Thái Tôn Hào

trường đã được xây dựng nhằm cung cấp những kiến thức hữu dụng nhất cho sinh viên không chỉ về chuyên môn khoa học kỹ thuật mà còn về kỹ năng mềm, kiến thức xã hội và đặc biệt là khả năng sử dụng ngoại ngữ.

Bên cạnh đó, thông qua các quan hệ hợp tác quốc tế của trường, trên cơ sở các chương trình đào tạo đã được kiểm định và công nhận bởi các tổ chức quốc tế, Trường ĐH Bách Khoa thường xuyên triển khai các hoạt động đào tạo trao đổi giảng viên, sinh viên với các trường đại học bạn trong khu vực và trên thế giới; trao đổi và công

nhận tín chỉ đào tạo, công nhận bằng cấp lẫn nhau hoặc cấp bằng đôi khi hoàn thành chương trình đào tạo. Có như thế, các chương trình đào tạo của Trường ĐH Bách Khoa mới thực sự có đẳng cấp quốc tế.

**** Giáo sư có thể cho một hình dung về Trường ĐH Bách Khoa trong 5 năm tới?***

- Trong 5 năm sắp tới, thực hiện Chiến lược phát triển giai đoạn 2016-2020 và tầm nhìn đến 2030, Trường ĐH Bách Khoa sẽ huy động mọi nguồn lực để đạt được những mục tiêu quan trọng như sau: Cải tiến mô hình quản lý và quản trị hướng tới một trường đại học tự chủ; Xây dựng triết lý giáo dục khai phóng, kích thích sự sáng tạo của người học dựa trên kiến thức chuyên môn khoa học công nghệ vững chắc, phát triển tính năng động, tinh thần khởi nghiệp của giảng viên và sinh viên; Duy trì chất lượng cao trong đào tạo thông qua các hoạt động kiểm định chất lượng quốc tế, khách quan, liên tục cải tiến và đánh giá; Đẩy mạnh nghiên cứu khoa học - chuyển giao công nghệ, thông qua số lượng các bài báo quốc tế ISI, các dự án quốc tế, các hợp đồng chuyển giao công nghệ cho doanh nghiệp, địa phương; Thể hiện trách nhiệm xã hội thông qua việc tham gia các hoạt động đóng góp cho xã hội, tư vấn và đào tạo hướng nghiệp, tham gia các dự án về khoa học công nghệ của TP.HCM và Đồng bằng sông Cửu Long... ■

“ Nhà trường luôn xác định sinh viên là trung tâm của quá trình đào tạo; do đó chiến lược đào tạo của trường đã được xây dựng nhằm cung cấp những kiến thức hữu dụng nhất cho sinh viên không chỉ về chuyên môn khoa học kỹ thuật mà còn về kỹ năng mềm, kiến thức xã hội và đặc biệt là khả năng sử dụng ngoại ngữ. ”

Nguồn: NVCC

BKer 40 tuổi

Phan Tấn Tùng

Tất cả chúng tôi, khi rời trường Bách Khoa để hòa vào nhịp đời hối hả, dẫu lạ hay thân, chỉ cần dừng lại khẽ hỏi "Ông là dân Bách Khoa à?", trong ánh mắt nhìn nhau, chắc chắn chúng tôi sẽ rạng ngời niềm tự hào: "Vâng, tôi là dân Bách Khoa".

Ngã rẽ cuộc đời

Sinh ra và lớn lên ở Sài Gòn nhưng tôi cảm nhận vẻ hoa lệ của thành phố được gọi là Hòn ngọc Viễn Đông này khi ba tôi chở tôi ra bến Bạch Đằng, nhìn thấy những khách sạn sang trọng như Majestic, những rạp chớp bóng rực rỡ như Rex, Eden. Còn khi về khu xóm nhà tôi ở quận 5 với những con hẻm nhỏ hẹp, quanh co, dài hun hút và những ngôi nhà trệt hoặc một lầu san sát hai bên, Sài Gòn chỉ là nơi trú thân của

những con người lam lũ, nhọc nhằn trong cuộc mưu sinh.

Nghĩ về tương lai, đối với tôi, Học viện Quốc gia Kỹ Thuật Phú Thọ hay Y khoa Đại học đường có lẽ mãi là mơ ước. Vì tôi - cậu học sinh lớp 6 khi ấy, còn một chặng đường rất dài mệnh mông ở phía trước.

Rời những năm trung học cũng qua nhanh. Tôi nhớ những sáng Chủ nhật cùng chúng bạn lang thang trên các con phố, dán mắt lên cây cổ thụ để tìm mấy rặng dương xỉ ký sinh mang về nộp cho cô giáo dạy môn Vạn vật; những trưa chúng tôi ngồi ở câu lạc bộ trong trường (bây giờ gọi là căn tin) cùng nhau giải mấy bài hình học không gian; những đêm chúng tôi bị đánh thức bởi tiếng đại bác từ xa vọng về mà trần trở về số phận, lo lắng về ngày mai...

Tôi bước qua cổng Trường Đại học Bách Khoa TP.HCM lần đầu tiên vào một ngày giữa năm 1977 để nộp hồ sơ thi đại học. Lúc đó là mùa mưa, khí hậu Sài Gòn dịu mát hơn bây giờ. Trường Bách Khoa với hàng chục dãy nhà hai ba tầng được kiến trúc hiện đại cùng vô vàn cây xanh quả thật quá rộng lớn và khác lạ so với ngôi trường trung học mà tôi gắn bó suốt bảy năm. Tôi của ngày ấy vẫn chưa biết rằng đây là nơi tôi sẽ sống và làm việc đến cuối cuộc đời.

Ngày thi đại học cũng đến. Trong phòng thi ở lầu 1 dãy nhà B4 (có hai tầng giống như nhà B11 bây giờ) chỉ có tôi và Tạ Ngọc Tuấn là bạn cùng lớp ở Petrus Ký, còn lại là thí sinh khắp nơi tề tựu về với hy vọng sẽ vượt vũ môn thành công. Ba bài thi viết khối A trôi qua nhanh chóng. Tôi chợt nhận ra 12 năm đèn sách quá dài trong khi cuộc đời mình sẽ rẽ hướng chỉ trong vài giờ thi ngắn ngủi!

Trong thời gian chờ kết quả thi đại học, lệnh gọi nhập ngũ bắt đầu đến với tôi. Tôi tập trung ở phường, sẵn sàng đón đợi những tháng ngày quân trường gian khổ. Nhưng hình như có cái gì đó gọi là số phận: tờ giấy báo trúng tuyển đại học theo đường bưu điện kịp đến nhà tôi vào buổi chiều trước ngày giao quân. Ông phường đội trưởng gặp tôi, nói nhẹ nhàng: "Thời mày về đi học đi".

Dò danh sách thí sinh trúng tuyển Đại học Bách Khoa cả phòng thi 30 người mà chỉ tôi và Tuấn trúng tuyển. Thi đại học là một cuộc sàng lọc kinh người!

Tôi thi vào ngành Cơ khí vì hồi nhỏ rất thích chiếc đồng hồ ở nhà với những bánh răng nhỏ

xíu chạy chậm chậm mà tôi từng sửa được vài trục trặc vặt vãnh. Nhưng còn một lý do khác lớn hơn: anh ba tôi làm kỹ sư oách quá. Anh tốt nghiệp Học viện Quốc gia Kỹ thuật Phú Thọ khóa 15, năm 1974. Nhìn anh làm việc và ứng xử, mơ ước trở thành kỹ sư cơ khí làm việc ở nhà máy cứ lớn dần trong tôi.

Đời sinh viên

Trường Bách Khoa có lẽ là trường bắt đầu giờ học sớm nhất (6 giờ 30). Những buổi sáng đi xe đạp đến trường thật thích vì đường Tô Hiến Thành vắng tanh, hai bên là tường rào dài của các cơ quan, còn lề đường là những bãi cỏ rậm rạp, chim én bay là là.

Lớp tôi có khá nhiều sinh viên là bộ đội xuất ngũ và cán bộ tu nghiệp. Tuổi tác tuy chênh lệch nhưng anh em vẫn luôn hòa đồng, vui vẻ. Chúng tôi cùng nhau vượt qua 9 học kỳ gian khổ với những môn học búa như Toán cao cấp. Cuốn Đại số tuyến tính của Ngô Thúc Lanh rất khó nuốt, môn Hình học họa hình vô cùng trừu tượng. Còn thi môn Sức bền vật liệu và môn Cơ lý thuyết rụng như sung... Chương trình học của Bách Khoa lâu nay vẫn vậy, luôn đòi hỏi sinh viên nỗ lực hết mình mới có thể "hóa rồng" được.

Việc học ngày ấy không thuận lợi như bây giờ. Không có máy tính, chúng tôi phải tính bằng tay hay dùng thước tính kéo Faber Castell - một dụng cụ phổ biến của dân kỹ thuật mà ngày nay gần như đã "tuyệt chủng". Vẽ kỹ thuật chỉ nhờ cây bút chì Gilbert, hộp compa Kent và cây thước T. Bản vẽ đồ án Máy cắt kim loại của tôi gần xong, trên đường tới trường tôi chẳng may làm rơi và cuộn bản vẽ bị một chiếc xe cán qua. Thế là phải thức mấy đêm để vẽ lại.

Chúng tôi đi học không chỉ miễn học phí mà còn được cấp tiền (14 đồng, sau lên 18 đồng) hằng tháng, được mua lương thực và nhu yếu phẩm theo chế độ tem phiếu. Đến buổi phát thịt, sân trường đông nghẹt sinh viên, háo hức chờ xe thịt về, mỗi người nhận được khoảng nửa ký, tùy nghi chế biến. Tất cả đều rất vui vẻ, hồn nhiên.

Ngộ nhất là những ngày học ở Hội trường lớn A5. Lúc đó hội trường này làm lồm xồm dạng bậc thang để xếp ghế theo kiểu nhà hát nên thấp hơn mặt đất. Khi mưa lớn, nước tràn vào phần trũng, thầy phải đứng dạy trên sân khấu, còn sinh viên túm tụm ở những chỗ cao ngồi

nghe giảng giống hệt đàn gà con đứng ở gò đất nhìn ra biển nước. Lại nhớ, trước Khoa Cơ khí có hàng xoài, chúng tôi thường lấy dép chọi cho quả rụng nên có hôm nhiều đứa phải về nhà chân không vì cả hai chiếc dép đều vướng trên cây mà không cách nào lấy xuống được.

Rồi bốn năm rưỡi đại học cũng qua đi với vô vàn khó khăn của đất nước sau chiến tranh. Chúng tôi tự hào cầm trong tay tấm bằng kỹ sư do Trường Đại học Bách Khoa cấp. Một chân trời mới mở ra với tất cả chúng tôi. Nhưng tôi hiểu rằng cuộc sống đòi hỏi tôi phải tiếp tục nỗ lực học tập và làm việc. Tấm bằng kỹ sư chỉ là chứng nhận ban đầu. Người ta không thể sống mãi bằng những hào quang cũ, những kiến thức xưa.

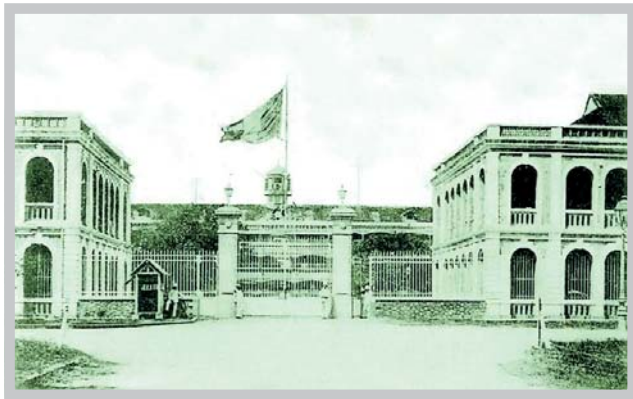
Những năm Cơ khí

Sau khi tốt nghiệp, thầy phó Khoa Cơ khí mời tôi lên văn phòng và nói khoa muốn giữ tôi lại để làm cán bộ giảng dạy ở Bộ môn Kỹ thuật Cơ sở (nay là Bộ môn Thiết kế máy). Thực ra, tôi thích dạy các môn bên Bộ môn Chế tạo máy hơn vì tôi học chuyên ngành này. Nhưng tôi nghĩ đó là "duyên phận". Thế là từ năm 1982 tôi gắn bó với bộ môn mãi cho đến hôm nay.

Trong ngần ấy năm ở Bách Khoa, tôi sống với sinh viên, bạn bè và đồng nghiệp như những người thân. Tôi vẫn nhớ hôm thầy Liếm rủ về nhà thầy ăn tất niên, khi đã uống hết rượu thì thầy khóa cửa rào để không ai đi mua rượu được nữa. Nhưng thầy Nguyễn Đàm Tấn vẫn trở tài khinh công leo cổng rào và rút cuộc anh em phải uống thêm một chai Rhumvieux Hiệp Hòa. Hay lúc liên hoan tất niên bộ môn ở C1, thầy Trần Thiên Phúc chở tôi xuống tận Nhà Bè, một nơi mệnh mông đồng ruộng để mua cua lột về cho cô Phan Thị Bích Nga chế biến. Hôm đó, cả bộ môn "xử lý" đám cua bằng một can 20 lít bia hơi Sài Gòn đúng chuẩn.

Và cả cái hôm tôi chở thầy Phạm Huy Hoàng đi Biên Hòa bằng xe Cub 79 để sửa chữa thiết bị cho nhà máy Gỗ Đồng Nai thì cán phải đình làm hai thầy trò ngã đau điếng. May mà xa lộ Hà Nội khi đó còn vắng. Hú vía. Rồi một hôm khác ngồi uống bia vỉa hè với thầy Huấn ở trước trường Lê Hồng Phong đường Nguyễn Văn Cừ, chiếc Cub 81 của thầy Huấn cẩn thận dựng kế chỗ ngồi nhưng vẫn bị trộm mất cốp và cục IC, sau đó tôi phải kè đẩy xe thầy về tận quận 4!

(Xem tiếp trang 35)

TRƯỜNG ĐH KHXH & NV:

Phiên An thực hiện

PGS.TS Võ Văn Sen

Nhân dịp kỷ niệm 60 năm thành lập Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, Hiệu trưởng - PGS.TS Võ Văn Sen đã nhìn lại chặng đường hơn nửa thế kỷ thăng trầm cùng dân tộc Việt Nam của nhà trường với những giá trị đáng tự hào.

** Thưa PGS.TS Võ Văn Sen, được biết trong tháng 11 này Trường ĐH KHXH&NV sẽ tổ chức Lễ kỷ niệm 60 năm thành lập. Ông có thể cho biết ý nghĩa và những hoạt động nổi bật của Lễ kỷ niệm?*

- Đối với Trường ĐH KHXH&NV, năm học 2017-2018 có một vị trí đặc biệt. Đây là năm bản lề trong triển khai thực hiện Kế hoạch chiến lược phát triển trường giai đoạn 2015-2020 và là năm trường kỷ niệm 60 năm hình thành và phát triển (1957-2017). Một chặng đường lịch sử đáng tự hào vì 60 năm qua, trường đã tạo ra nhiều giá trị và truyền thống văn hóa đại học quý báu, có nhiều đóng góp to lớn trong những bước thăng trầm của lịch sử Việt Nam hiện đại, trở thành một bộ phận không thể thiếu của lịch sử Việt Nam nói chung, lịch sử Sài Gòn - TP.HCM và lịch sử nền giáo dục đại học Việt Nam nói riêng.

Dù ở thời kỳ nào trường luôn là trung tâm đào tạo hàng đầu về lĩnh vực KHXH&NV ở phía Nam. Với trên 70.000 cử nhân khoa học, hơn 7.000 thạc sĩ và gần 700 tiến sĩ, trường đã cung cấp đáng kể lực lượng cán bộ giảng dạy KHXH&NV cho các trường đại học và cao đẳng, cán bộ khoa học cho các viện nghiên cứu,

60 năm "ôn cố tri tân"

“ Những thành tựu của Trường ĐH Tổng Hợp và Trường ĐH KHXH&NV xây dựng sau năm 1975 không phải từ con số không mà đều dựa trên sự kế thừa của ĐH Văn Khoa Sài Gòn ngày trước. Đó là mối liên hệ lịch sử và là sự liên tục của lịch sử ”

các cơ quan Đảng, chính quyền, các đoàn thể chính trị - xã hội trong cả nước.

Người xưa có câu: Ôn cố tri tân. Nhìn lại lịch sử 60 năm hình thành và phát triển trường, chúng tôi tìm thấy ở đó một nền tảng vững bền, niềm khích lệ to lớn và nguồn nội lực mạnh mẽ để trường khẳng định vị thế là một trung tâm đào tạo, nghiên cứu KHXH&NV quan trọng ở Đông Nam Á.

Chương trình kỷ niệm gồm nhiều hoạt động như: Cuộc thi sáng tác biểu trưng kỷ niệm 60 năm hình thành và phát triển trường, Hội nghị cựu sinh viên, Cuộc thi Sáng tác văn, thơ, nhạc - Suu tầm tài liệu, hiện vật "Kỷ ức 60 năm Văn khoa - Tổng hợp - Khoa học Xã hội và Nhân văn". Bên cạnh đó, nhà trường sẽ xuất bản các công trình nghiên cứu, sách về Trường ĐH KHXH&NV, khánh thành phòng truyền thống trường, tổ chức Hội nghị hiệu trưởng các trường đại học thuộc Mạng lưới các trường đại học Con

đường tơ lụa (SUN), tổ chức Hội thảo Khoa học quốc tế "Khoa học xã hội và nhân văn trong phát triển kinh tế - xã hội và hội nhập quốc tế"...

Địp này, nhà trường cũng công bố danh sách 60 cựu sinh viên tiêu biểu được bình chọn ở 4 lĩnh vực: khoa học - giáo dục (15 người), chính trị - xã hội (17 người), kinh tế (10 người) và văn hóa - nghệ thuật (18 người). Điểm nhấn của đợt hoạt động này là Lễ kỷ niệm và đêm gala kỷ niệm 60 năm hình thành và phát triển Trường ĐH KHXH&NV sẽ diễn ra ngày 20/11.

*** Trong sự phát triển của Trường ĐH KHXH&NV hiện nay, Trường ĐH Văn Khoa Sài Gòn có vai trò như thế nào ngoài ý nghĩa là đại học tiền thân, thừa ông?**

- Đối với Trường ĐH KHXH&NV, ĐH Văn Khoa Sài Gòn đã tạo nên những nền móng hết sức cơ bản cho một trường đại học định hướng nghiên cứu về KHXH&NV. Đặc biệt, nó đã hình thành những nét đầu tiên về hệ thống triết lý giáo dục của Trường ĐH KHXH&NV hiện nay. Di sản lịch sử mà ĐH Văn Khoa Sài Gòn để lại cho Trường ĐH Tổng Hợp và Trường ĐH KHXH&NV được thể hiện trên hai bình diện: phong trào sinh viên yêu nước và đội ngũ giảng viên ưu tú.

Sinh viên Văn Khoa đã thể hiện rất rõ tính nhạy bén về chính trị - xã hội đối với cuộc đấu tranh chung của dân tộc. Từ Văn Khoa, những cuộc hội thảo, diễn thuyết, bãi khóa, những ngày tuyệt thực, những cuộc xuống đường đấu tranh phản đối chính quyền Sài Gòn, chống chiến tranh xâm lược của Mỹ đã liên tục nổ ra và nhanh chóng lan tỏa, gắn kết với phong trào đấu tranh

của học sinh, sinh viên các trường khác, qua hạt nhân là Tổng hội Học sinh - Sinh viên, tạo thành các trung tâm đấu tranh đòi hòa bình của sinh viên miền Nam.

Kể thừa tình thần này, những năm đầu sau giải phóng, sinh viên Trường ĐH Tổng Hợp TP.HCM càng tích cực tham gia các phong trào chính trị - xã hội, xây dựng xã hội mới như tham gia lao động trên những nông trường của thành phố ở Lê Minh Xuân, Củ Chi, Nhị Xuân hay tận Long Bình, Xuyên Mộc, Tây Ninh. Các chiến dịch thủy lợi, xóa mù chữ ở Duyên Hải (Cần Giò) và các huyện ngoại thành hay tham gia chiến đấu ở biên giới Tây Nam đều có sự xung kích của sinh viên Tổng Hợp.

Từ khi mang tên ĐH KHXH&NV, phong trào sinh viên của trường đã có bước chuyển mình mới. Phong trào Xuân tình nguyện được khởi phát từ Hội Sinh viên trường năm 2004 là một trong ba chiến dịch tình nguyện lớn của sinh viên toàn quốc. Xuân tình nguyện từ đó trở thành biểu tượng cho sự sáng tạo, khả năng xung kích và châm ngòi của phong trào sinh viên trường.

Về đội ngũ giảng viên, ĐH Văn Khoa Sài Gòn là một trong ba đại học lớn thuộc Viện Đại

học Sài Gòn, quy tụ nhiều giáo sư, học giả có uy tín ở miền Nam. Những học giả, nhà nghiên cứu này đã sáng tạo nhiều công trình khoa học có giá trị học thuật cao về cội nguồn văn hóa Việt, về triết học, văn học, ngôn ngữ... Đó là các học giả Kim Định, Trần Thái Đình, Lê Tôn Nghiêm, Lý Chánh Trung, Châu Long, Nguyễn Văn Trung...

Trên nền tảng học thuật này, Trường ĐH Tổng Hợp và Trường ĐH KHXH&NV luôn là một trong những đơn vị dẫn đầu về công tác xây dựng đội ngũ có trình độ chuyên môn cao. Hiện nay, gần 100% giảng viên của trường có trình độ sau đại học, trong đó, gần 40% có trình độ tiến sĩ trở lên. Nhiều cán bộ khoa học của trường là những nhà khoa học đầu ngành của các tỉnh phía Nam.

Có thể nói rằng không có Văn Khoa sẽ không có khối KHXH&NV của Tổng Hợp sau này, và càng không có ĐH KHXH&NV hôm nay. Những thành tựu của Trường ĐH Tổng Hợp và Trường ĐH KHXH&NV xây dựng sau năm 1975 không phải từ con số không mà đều dựa trên sự kế thừa của ĐH Văn Khoa Sài Gòn ngày trước. Đó là mối liên hệ lịch sử và là sự liên tục của lịch sử.

** Trường ĐH KHXH&NV xác lập triết lý giáo dục của mình là "Giáo dục toàn diện, khai phóng và đa văn hóa". Ông có thể lý giải rõ hơn về triết lý giáo dục này?*

- Về giáo dục toàn diện, nhà trường xác định việc đào tạo là để giới thiệu cho đất nước những sản phẩm giáo dục chất lượng cao và toàn diện, không thiên lệch về một tiêu chí nào đó. Chúng tôi cho rằng phải đào tạo được những cử nhân, thạc sĩ, tiến sĩ có đầy đủ các yếu tố Đức - Trí - Thể

Triết lý giáo dục khai phóng thể hiện ở việc khuyến khích tự do học thuật trên con đường tìm kiếm chân lý, chống lại chủ nghĩa kinh nghiệm, để vươn đến những cái mới, sự tiến bộ

- Mỹ.

Bốn yếu tố này được xác định trong mối quan hệ nội tại, biện chứng hết sức sâu sắc. Nếu chỉ thiên về một yếu tố sẽ dẫn đến sự lệch lạc trong giáo dục và tất nhiên sẽ là sự thất bại trong đào tạo những tri thức về khoa học xã hội và nhân văn. Đạo đức là gốc, tri thức, sức khoẻ là phương tiện và cái đẹp - sự tiếp nhận cái đẹp sẽ là sợi chỉ đỏ xuyên suốt trong quá trình giáo dục. Tất cả hoạt động giáo dục chính khóa, ngoại khóa, các chương trình, nội dung và phương pháp giáo dục luôn được nhà trường quán triệt sâu sắc cả bốn yếu tố trên.

Triết lý giáo dục khai phóng thể hiện ở việc khuyến khích tự do học thuật trên con đường tìm kiếm chân lý, chống lại chủ nghĩa kinh nghiệm, để vươn đến những cái mới, sự tiến bộ.

Do đó, chương trình đào tạo của nhà trường sẽ chú trọng khối kiến thức rộng, tổng hợp cao, cân đối hợp lý giữa kiến thức về văn hóa, đạo đức với khoa học chuyên sâu để hình thành khả năng định hướng cho sinh viên trong thời đại đa thông tin hiện nay.

Từ nền tảng giáo dục khai phóng này, sinh viên của trường sẽ là những công dân ưu tú, sở hữu kiến thức sâu rộng, có năng lực nghiên cứu, ứng dụng, khả năng tư duy độc lập, sáng tạo và định hình những lý tưởng phù hợp với quy luật phát triển của lịch sử dân

tộc. Đó là xây dựng một nước Việt Nam giàu mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh.

Với chương trình giáo dục đa văn hóa, nhà trường xác lập ba trụ cột là: kiến thức mang bản sắc Việt Nam, kiến thức chuyên ngành và sự thích ứng với quá trình toàn cầu hóa.

Kiến thức mang bản sắc Việt Nam thể hiện qua việc giảng dạy theo hướng hiện đại hóa các môn về ngôn ngữ, lịch sử, văn hóa, chính trị, triết lý triết học Việt Nam và trang bị tính dân tộc cho sinh viên trong chương trình đại cương. Mỗi giảng viên, sinh viên của trường hiểu và tự hào về cội nguồn lịch sử, văn hóa dân tộc.

Kiến thức chuyên ngành là sự nâng cao chất lượng giảng dạy ở tất cả chuyên ngành; cập nhật, bổ sung, đổi mới chương trình đào tạo cho phù hợp với xu hướng phát triển chung; nâng cao

trình độ, kỹ năng của giảng viên ngang tầm khu vực Đông Nam Á. Bên cạnh đó, nhà trường tiếp tục mời các giảng viên quốc tế đến giảng dạy, trao đổi học thuật.

Còn sự thích ứng với quá trình toàn cầu hóa chính là việc bổ sung các môn học về toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế vào chương trình học đại cương. Mỗi giảng viên, sinh viên cần phải thông hiểu tối thiểu một ngoại ngữ mà ưu tiên hàng đầu là tiếng Anh cũng như phát triển mạnh hơn nữa các ngành khu vực học hiện có ■

3 thời kỳ hình thành và phát triển

Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM có tiền thân là Trường ĐH Tổng Hợp TP.HCM và Trường ĐH Văn Khoa Sài Gòn đã trải qua chặng đường 60 năm hình thành và phát triển với ba thời kỳ.

Trên cơ sở ĐH Văn Khoa ở Hà Nội (thành lập năm 1950), Trường ĐH Văn Khoa được tái lập ở Sài Gòn vào tháng 11/1955 và là trường thành viên của Viện Đại học Quốc gia Việt Nam. Đến ngày 1/3/1957 với Sắc lệnh 45/GD, trường được chính thức thành lập với tên gọi Trường ĐH Văn Khoa thuộc Viện ĐH Sài Gòn.

Từ tháng 4/1976, Trường ĐH Văn Khoa Sài Gòn trở thành bộ phận các ngành KHXH&NV trong Trường ĐH Tổng hợp TP.HCM theo mô hình ĐH Tổng Hợp Hà Nội. Đến năm 1995, Khối KHXH&NV Trường ĐH Tổng Hợp TP.HCM phát triển từ 5 khoa/bộ môn ban đầu lên 11 khoa/bộ môn. Cuối tháng 3/1996, Trường ĐH KHXH&NV được thành lập trên cơ sở tách ra từ Trường ĐH Tổng hợp TP.HCM và là một trong sáu trường đại học thành viên của ĐHQG-HCM.

Mong về lại Trường xưa

Vũ Nam Thái

Ai cũng có một khoảng thời gian thật đẹp, thật nhiệt huyết và gắn bó với mái trường đại học thân yêu. Khoảng thời gian đó có lẽ không quá dài nhưng chắc chắn là những tháng ngày sống trọn nhất với thanh xuân, tuổi trẻ, cháy hết mình với những đam mê, hoài bão. Cuộc sống hối hả và tất bật vô tình nảy sinh trong mỗi người phút giây xao lãng, quên đi những kỷ niệm đẹp nhất của lứa tuổi dần thân, cống hiến và mơ mộng.

Đã bao lâu rồi bạn chưa trở lại mái trường đại học, chọn một khoảng không để đưa mình về ký ức, nhớ lại những tháng ngày bên thầy cô, bè bạn, nhắc lại những kỷ niệm xưa cũ, mong chờ giây phút đoàn viên, kể cho nhau nghe những câu chuyện chất chứa trong lòng, những tâm sự chưa có cơ hội được bày tỏ.

60 năm hình thành và phát triển, trải qua các thời kỳ với nhiều thăng trầm, đổi thay, ĐH Văn Khoa Sài Gòn - ĐH Tổng Hợp TP.HCM - ĐH KHXH&NV (ĐHQG-HCM) vẫn mãi là nơi để chúng ta trở về sau tháng ngày rời xa giảng đường, tạm chia tay thầy cô, bạn bè để đến những chân trời mới, những không gian sống mới. Nơi chúng ta gắn bó trong suốt những ngày học tập và rèn luyện sẽ luôn dang rộng vòng tay, chào đón mỗi người con đi xa, nay có dịp trở về. Đó mãi mãi là một không gian văn hóa đại học - nơi tri thức được nảy sinh, thăng hoa bằng sự

trau dồi, tư duy của những người làm khoa học; đó mãi mãi là một khung trời đầy nắng và hoa, tràn ngập tình yêu thương của thầy cô, bè bạn.

60 năm - khoảng thời gian đủ để mỗi người nhận ra lẽ sống cho bản thân, nhìn lại những gì mình đã trải nghiệm, đã ước mơ và theo đuổi. 60 năm - đánh dấu một quá trình thay da đổi thịt, vươn lên từ vô vàn khó khăn để tạo dựng một môi trường đại học "giáo dục toàn diện - khai phóng - đa văn hóa" như ngày nay.

Mỗi thế hệ, mỗi người đều có cho mình dấu ấn riêng về ngôi trường này - nơi lưu giữ toàn bộ ký ức và tháng ngày đẹp nhất của tuổi trẻ. Trở về là mang lại cho bản thân một không gian của hoài niệm và khát khao; đặt bàn chân lên từng bậc thang gỗ mà rạo rực, bồi hồi; nhắm mắt để tận hưởng mùi thơm quen thuộc của bảng đen, cây cỏ, để ôm ấp lại những kỷ niệm bên hàng ngọc lan nức mũi cạnh giảng đường; thấy hình ảnh mình trong những lớp học, chăm chú, đón nhận kiến thức mà thầy cô mang lại với một tâm thế say mê, tràn trề nhựa sống...

Trở về để được sống lại những tháng ngày hùng hục ý chí đấu tranh, giành quyền làm chủ ở các đô thị miền Nam; cùng ngồi lại, ngân vang bài ca *Tự nguyện*, nhớ về tinh thần dân thân, không ngại khó, không sợ hiểm nguy của các thế hệ sinh viên rời giảng đường để tham gia chiến đấu, góp phần vào công cuộc thống nhất Tổ quốc. Trở về để cảm nhận lại giây phút độc lập của dân tộc trong ngày 30/4, để nhớ buổi sáng ngày 1/5 toàn thể sinh viên Văn Khoa nô nức đến trường, hòa chung giai điệu hào hùng của bài *Giải phóng miền Nam* với một tâm thế mới, một tương lai mới. Trở về để nhớ lại những kỷ niệm với những thầy cô đáng kính, hết lòng vì sinh viên. Trở về để nhớ lại một khung trời đại học đẹp như thơ với con đường Cường Để (nay là đường Đinh Tiên Hoàng) ngập tràn lá me bay, những vương cổ xanh mượt, những hàng tùng bách vươn cao thẳng đứng, những cây phượng nhuộm đỏ cả một góc trời mỗi khi mùa hè gõ cửa. Trở về để nhớ lại những năm tháng học tập hăng say trong giảng đường, những câu chuyện râm ran bên hàng ghế đá, những cơn mưa chợt đến bất ngờ, những nụ ngọc lan tinh khiết.

Trở về để một lần nữa được hòa chung vào một không gian văn hóa đại học, nơi chứa đựng biết bao cảm xúc, suy tư của tuổi trẻ, những hoạch định cho hiện tại và những áp ủ về tương lai... ■

Ảnh: NVCC

PGS.TS Lê Thị Kim Phụng: NGHIÊN CỨU ĐỂ MÌNH BẠN RỘNG HƠN

Đức Lộc

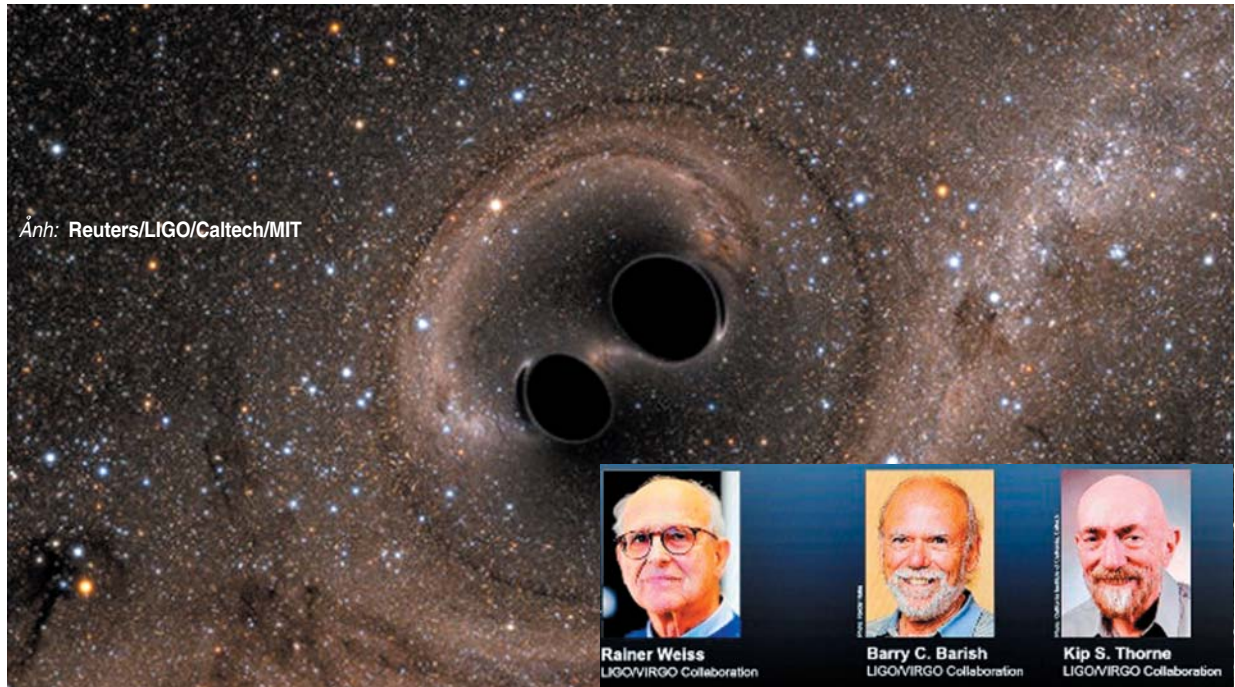
Trước đó, vào năm 2016, PGS.TS Lê Thị Kim Phụng đã được trao giải thưởng Nhà khoa học ASEAN - Hoa Kỳ dành cho các nhà khoa học nữ công tác trong lĩnh vực khoa học ứng dụng.

Ước muốn được nghiên cứu chuyên sâu

Sinh ra và lớn lên ở Huế, gia đình làm nông nghiệp, PGS.TS Lê Thị Kim Phụng luôn mong muốn "làm một cái gì đó liên quan đến nông dân, nông nghiệp". Đó cũng là lý do mà sau này quay lại trường, cô chọn hướng nghiên cứu về ứng dụng, năng lượng tái tạo và biomass - biến phế phẩm nông nghiệp thành năng lượng và các vật liệu hữu ích.

Năm 1994, cô Phụng trúng tuyển Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM. Với nhiều người đó là một bất ngờ, bởi trường kỹ thuật thường dành cho con trai và họ nổi trội, hợp với nghề hơn. Tuy nhiên, trong những năm đại học, cô Phụng chứng minh quan niệm trên chỉ là định kiến nhất thời bằng nhiều thành tích vượt trội như đoạt huy chương Vàng Khoa Kỹ thuật Hóa học, tốt nghiệp kỹ sư loại ưu, được nhà trường giữ lại làm giảng viên.

(Xem tiếp trang 32)

Ảnh: Reuters/LIGO/Caltech/MIT

Ảnh: Reuters

Nobel Vật lý 2017:

GIẢI MÃ BÍ ẨN CUỐI CÙNG CỦA THUYẾT TƯƠNG ĐỐI

Lê Chung tổng hợp

Kết quả này đã đem lại giải thưởng Nobel Vật lý 2017 cho ba nhà vật lý dẫn đầu công trình: Rainer Weiss, Barry Barish và Kip Thorne.

Phát hiện làm đảo lộn cả thế giới

LIGO (Laser Interferometer Gravitational-wave Observatory), tức Đài quan trắc sóng hấp dẫn bằng giao thoa kế laser, là một thí nghiệm vật lý quy mô lớn nhằm phát hiện trực tiếp sự tồn tại của sóng hấp dẫn. LIGO là dự án liên kết giữa các nhà khoa học tại Viện Công nghệ Massachusetts MIT, Viện Công nghệ California Caltech và nhiều học viện nghiên cứu khác, do ba nhà khoa học Rainer Weiss, Kip Thorne và Ronald Drever thành lập vào năm 1992. Dự án nhận được nhiều tài trợ từ Quỹ Khoa học Quốc gia (NSF)

cũng như các hội đồng khoa học tại nhiều nước trên thế giới.

Giai đoạn đầu tiên (2002-2010), LIGO không phát hiện ra sóng hấp dẫn và phải tạm ngừng hoạt động trong nhiều năm liền để nâng cấp. Dự án LIGO Tiên tiến (Advanced LIGO) bắt đầu từ năm 2008 nhằm nâng cấp những thiết bị dò để có độ nhạy cao hơn. Đến tháng 2/2015, hai trạm quan trắc tại Livingstone, Louisiana và Hanford, Washington đã hoàn thành việc nâng cấp và chạy thử. Tháng 9/2015, LIGO Tiên tiến thực hành quan trắc với độ nhạy gấp 4 lần so với LIGO trước kia, và sẽ tiếp tục được nâng cấp đến năm 2021.

Trong cuộc họp báo do Quỹ Khoa học Quốc gia và LIGO tổ chức ngày 11/2/2016, các nhà khoa học thông báo đã đo được trực tiếp sóng hấp dẫn trong ngày 14/9/2015, với kết quả của việc

hai lỗ đen cách Trái đất khoảng 1,3 tỷ năm ánh sáng sáp nhập nhau tạo thành một lỗ đen quay mới (tức phải mất 1,3 tỷ năm thì tín hiệu này mới truyền được đến Trái đất). Tín hiệu của sóng hấp dẫn ấy được thể hiện dưới dạng âm thanh nghe thấy được. Tính đến tháng 8/2017, LIGO đã có năm phát hiện sóng hấp dẫn, trong đó bốn phát hiện đầu xuất phát từ sự sáp nhập của hai lỗ đen. Phát hiện thứ năm vào ngày 17/8/2017 xuất phát từ sự sáp nhập của hai sao neutron, đồng thời cũng được phát hiện bởi các kính viễn vọng thông thường dưới dạng tín hiệu quang học.

Tuy được đánh giá cao về tầm quan trọng của công trình nghiên cứu này nhưng các nhà khoa học cũng lo ngại do nghiên cứu quá mới sẽ không thuyết phục được ủy ban chấm giải Nobel 2017. Vượt trên mong đợi, công trình này được Viện hàn lâm Khoa học Thụy Điển chấm giải và ba nhà khoa học Rainer Weiss, Barry Barish cùng Kip Thorne đã chiến thắng "cho những đóng góp quyết định đối với LIGO và việc quan trắc sóng hấp dẫn". Weiss nhận được một nửa giải thưởng, nửa còn lại chia đều cho Barish và Thorne.

Phát hiện đột phá này được xem như là bước cuối cùng để khẳng định những dự đoán của nhà bác học đại tài Albert Einstein là đúng đắn và Thuyết tương đối là một lý thuyết hoàn hảo. Với phát hiện này, bí ẩn cuối cùng của Thuyết tương đối đã được giải đáp, mở ra cả một cánh cửa đầy hứa hẹn trong việc nghiên cứu vật chất tối, tìm hiểu về nguồn gốc của vũ trụ... Và như ông Göran Hansson - Tổng thư ký Viện hàn lâm Khoa học Thụy Điển nhận định: "Phát hiện của họ đã làm đảo lộn cả thế giới".

Từ vật chất tối đến khởi thủy của vũ trụ

Trong vật lý thiên văn, thuật ngữ vật chất tối để chỉ một loại vật chất giả thuyết trong vũ trụ, có thành phần chưa hiểu được. Theo đó, vật chất tối không phát ra hay phản chiếu đủ bức xạ điện từ để có thể quan sát được bằng kính thiên văn hay các thiết bị đo đạc hiện nay, nhưng có thể nhận ra nó vì những ảnh hưởng hấp dẫn của nó đối với chất rắn hoặc các vật thể khác cũng như với toàn bộ vũ trụ. Dựa trên hiểu biết hiện nay về những cấu trúc lớn hơn thiên hà, cũng như các lý thuyết được chấp nhận rộng rãi về Big Bang, các nhà khoa học nghĩ rằng vật chất tối là thành phần cơ bản chiếm tới 70% vật chất (vật chất tối + vật chất thường) trong vũ trụ.

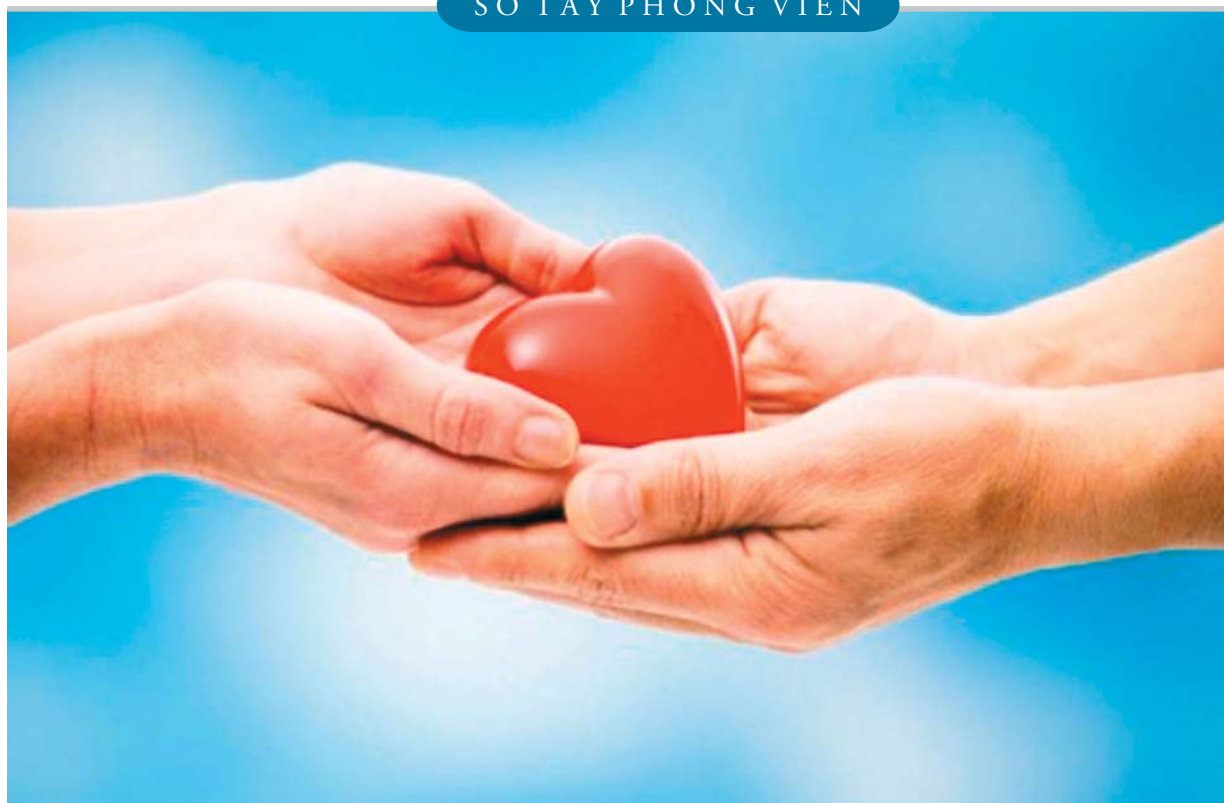
Vật chất tối cũng có vai trò quan trọng đối với sự tạo thành cấu trúc và sự tiến hóa thiên hà, và có ảnh hưởng đo được đến tính không đẳng hướng (anisotropy) của bức xạ phông vi sóng vũ trụ. Các hiện tượng này chỉ ra rằng vật chất quan sát thấy được trong các thiên hà, các cụm thiên hà, và cả vũ trụ có ảnh hưởng đến bức xạ điện từ chỉ là một phần nhỏ của tất cả vật chất: phần còn lại được gọi là "thành phần vật chất tối".

Bản chất của vật chất tối vẫn còn là một bí ẩn, nhưng các nhà khoa học đã ước tính rằng chúng dày đặc hơn gấp năm lần vật chất thông thường trong khắp vũ trụ này. Một nghiên cứu mới đã chỉ ra thiết bị dò tìm sóng hấp dẫn có thể giúp cung cấp những hiểu biết mới về vật chất tối. Các nhà khoa học này đã thiết kế một phép tính toán giả định rằng tồn tại dạng vật chất tối có thể tạo thành những đám hỗn độn xung quanh lỗ đen. Theo đó những đám hỗn độn này có thể phát ra sóng hấp dẫn mà thiết bị thiên văn tiên tiến hiện nay có thể đo đạc được. Nếu giả thuyết này được kiểm nghiệm, vật chất tối sẽ được khai lộ trước mắt con người.

Không dừng lại ở đó, sóng hấp dẫn còn cho các nhà khoa học biết các thông tin về khoảng cách và kích thước của nguồn phát cũng như giúp họ tái lập khoảnh khắc trước sự va chạm của hai lỗ đen. Từ đó, các quan sát bằng ánh sáng quang học và sóng điện từ sẽ lấp vào những chỗ trống mà sóng hấp dẫn không thể giải đáp. Nhờ vậy, con người sẽ biết được chính xác cấu tạo hóa học của vật thể cùng những gì được tạo ra sau vụ va chạm của các lỗ đen, điều mà đến nay vẫn còn nằm trong sự thao thức của các nhà vật lý lý thuyết và thiên văn học.

Sự kiện sóng hấp dẫn còn đưa đến những khám phá tuyệt vời về nghi vấn liệu các nguyên tố kim loại trong bản tuần hoàn các nguyên tố hóa học có nguồn gốc từ Trái đất hay ngoài vũ trụ? Và vụ nổ từ sự va chạm giữa các sao neutron tạo ra các nguyên tố nặng như vàng, platinum, uranium đã giúp các nhà khoa học tìm thấy lời đáp cho nan đề trên. Tức Trái đất không phải là nơi khởi xuất các kim loại như sự xác tín của khoa học trước đây.

Nhìn xa hơn, điều này còn gợi mở về một bước tiến vĩ đại, bước tiến trên con đường truy tìm nguồn gốc khởi thủy của vũ trụ, về tính chính xác những gì đã diễn ra rất nhanh xung quanh thời điểm vụ nổ Big Bang. Điều cần thiết ngay lúc này chính là làm sao để bắt được tín hiệu từ khởi thủy, bắt được "tiếng vọng từ Sáng Thế" ■

Khởi nguồn của nghề y là làm phúc

Biển Thước

Ông bắt đầu bằng câu hỏi "Nghề y là gì?" rồi lý giải "Nghề y không phải là nghề chữa bệnh, mà là nghề chữa con bệnh. Người ta dùng chữ 'con' để nhấn mạnh đó là con người. Mỗi con người sẽ có đặc điểm khác nhau, sự nhạy cảm với bệnh khác nhau và chịu tác dụng của thuốc khác nhau. Nếu thầy thuốc chỉ chú trọng căn bệnh mà không nhìn thấy người bệnh sẽ không thể nào hành nghề lâu dài được".

Vị cựu lãnh đạo ngành y tiếp tục với giọng

đầy nghiêm nghị: "Những người làm nghề y đầu tiên của nhân loại là những người truyền đạo, họ muốn cứu con người cả tinh thần lẫn thể xác. Khởi nguồn của nghề này là làm phúc chứ không phải kiếm sống, càng không phải vì lợi nhuận trên thể xác của người khác".

Vừa dứt lời, ông quay về phía màn hình máy chiếu đã được bật sẵn. Hình ảnh chiếc ống nghe hiện lên, lần lượt được đặt cạnh nhiều biểu tượng khác. Cả khán phòng đều im lặng dõi theo từng nhịp click chuột của vị bác sĩ đã ngoại ngữ tuần.

Ông nói: "Chiếc ống nghe là biểu tượng của nghề y. Nó được đặt lên trái tim là để người thầy thuốc lắng nghe người bệnh bằng tất cả yêu thương. Ống nghe đặt trên chồng sách, tức muốn chữa bệnh giỏi phải tích lũy thật nhiều kiến thức. Còn khi ống nghe nằm bên cặp kính lão, đó là kinh nghiệm, sự từng trải vì người thầy thuốc không chỉ chữa bệnh bằng sách vở được".

Lặng đi một phút, ông nghiêm mật nhìn xuống hội trường hơn một ngàn người, rồi đổi giọng, như nhấn từng chữ một: "Nhưng khi ống

nghe đặt cạnh xấp tiền, người thầy thuốc sẽ không thể nào lắng nghe được nhịp tim của bệnh nhân, mà chỉ nghe hơi tiền; trí tuệ không còn chứa đựng kiến thức, kinh nghiệm mà chỉ đẩy áp thủ đoạn. Và cuối cùng, chiếc ống nghe sẽ đặt cạnh cái công số tám cũng là sự kết thúc của một cuộc đời".

Khi ông vừa dứt lời, những tràng vỗ tay từ khắp hội trường vang lên rồi liên tục kéo dài. Ở phía dãy ghế dành cho tân bác sĩ, có những cánh tay đưa lên lau đi dòng nước mắt vừa rơi vội. Có lẽ, họ xúc động vì những lời tâm huyết của một đại phu đã tử tế với y nghiệp gần trọn cuộc đời. Họ xúc động không chỉ bởi "mỗi lần nghe chuyện y đức chúng tôi lại như được đánh thức, lại trăn trở và suy nghĩ nhiều về nó" như lời chia sẻ của tân bác sĩ Mỹ Dung (VNExpress, 20/10). Giọt nước mắt ấy còn là những áp ứ về lý tưởng và hoài bão nghề nghiệp mà sau hôm nay họ sẽ bước đi, khoác trên mình chiếc blouse trắng, hòa cùng bao thế hệ tiền nhân.

“ Nghề y không phải là nghề chữa bệnh, mà là nghề chữa con bệnh. Người ta dùng chữ 'con' để nhấn mạnh đó là con người ”

Nhìn từng tân bác sĩ được xướng tên lên bục để cùng nhau đọc lời tuyên thệ trước sự chứng kiến của cha mẹ, bạn bè, và đặc biệt là những thầy cô cũng là các bác sĩ đầu ngành, lãnh đạo bệnh

viện khắp thành phố, mới thấy được ngày tốt nghiệp dành cho sinh viên y khoa được trọng vọng biết bao.

Buổi lễ rồi cũng kết thúc. Chiếc áo thụng cử nhân cùng tấm bằng tốt nghiệp sẽ được xếp lại phía sau. Hành trình y nghiệp đang chờ đón họ. Trên con đường ấy, con đường mà họ sẽ đối mặt với "nhiều nguy cơ dẫn người hành nghề đến chạng vạng, bởi đây là nghề có quyền lực lớn". Chữ "quyền lực" như lời của vị cựu thứ trưởng nhấn nhủ là "những quyền liên quan mật thiết đến sinh mạng, thân thể của người bệnh. Nếu tâm của bác sĩ bất chính, họ có thể lợi dụng nghề để mưu toan, tính toán cá nhân một cách hèn mạt".

Đối với các tân bác sĩ hôm ấy, họ không chỉ mang theo những hy vọng của gia môn về sự thành đạt, vinh thân. Trên đôi vai họ còn là niềm mong mỏi mà xã hội Việt hôm nay vẫn luôn tìm kiếm về những lương y dân thân, biết hành đạo giúp đời.

Kết lại buổi nói chuyện, GS Phạm Mạnh Hùng mượn lời của danh y Hải Thượng Lãn Ông Lê Hữu Trác để nhắc nhở các tân bác sĩ đa khoa: "Suy cho cùng, tôi hiểu rằng thầy thuốc là người bảo vệ tính mạng con người, sống chết trong tay mình nắm, phúc họa trong tay mình giữ, thế thì đâu có thể kiến thức không đầy đủ, đạo đức không trọn vẹn, tâm hồn không rộng lớn, hành vi không thận trọng mà dám học đòi làm cái nghề cao quý đó chẳng". Đó cũng là những lời cảnh tỉnh, đánh động vào tâm can của bất kỳ ai đang hành nghề y, hoặc can dự vào nghề thiêng liêng này hãy biết lấy đó mà làm điều răn mình ■

Ảnh: Anh Vũ

An Chi

Thanh Lam (TP.HCM). *Blog của DzungLam ngày 29/11/2011 có đăng bài Song Việt - Tiếng ngọc lưa reo trong những cốt cách thanh cao của Hà Hữu Nga, dài trên 11.000 chữ, trong đó tác giả bàn về hai chữ (tạm đọc là) “song việt” mà theo tôi được biết, ông An Chi rất quan tâm nên cũng có vài lần bàn đến. Xin ông cho biết nhận xét về bài này. Xin cảm ơn ông.*

Trả lời: Ngoài những câu mở đầu, bài của tác giả Hà Hữu Nga gồm bốn phần: I. Song Việt - một mạch ngầm chữ nghĩa; II. Song Việt - một phương trình hai ẩn; III. Song Việt - một mạng kết nối các liên tưởng; IV. Xống Kép - kiểm nghiệm ngữ nghĩa trong văn cảnh.

Phần I điểm lại ý kiến của Đào Duy Anh, phần II điểm lại ý kiến của Nguyễn Tài Cẩn, phần IV dành để “kiểm nghiệm ngữ nghĩa” trong *Quốc âm thi tập* của Nguyễn Trãi, *Hồng Đức Quốc âm thi tập* đời Lê Thánh Tông, *Bạch Vân Quốc ngữ thi tập* của Nguyễn Bình Khiêm và mấy bài của các tác giả Bùi Xương Trạch, Bùi Xương Tự và Nguyễn Hằng.

Phần III mới là chỗ Hà Hữu Nga chính thức lên tiếng về chiếc “áo Thanh Cát” mà nâng nó lên thành “chiếc quốc phục Xống Kép - Thanh Cát” rồi khẳng định rằng nó chính là nguyên mẫu của chiếc Songket/Sungkit, lễ phục của người Mã Lai và người Indonesia. Nhưng ngay trong phần này, ý kiến của Hà Hữu Nga cũng chỉ tập trung vào 1.840 chữ mà mở đầu là việc rào đón như sau: “Cũng xin được nói trước rằng bài viết nhỏ này không phải là một nghiên cứu ngôn ngữ; bản thân người viết chỉ là một

“Thanh cát” là vải chứ không phải áo

chuyên viên khảo cổ học thời đại đồ đá, không có đủ tri thức và phương pháp ngôn ngữ học để giải quyết một vấn đề hóc búa như Song Việt; vì vậy, những suy nghĩ trình bày ở đây nếu có vô tình liên quan đến lĩnh vực hoặc tri thức ngôn ngữ học thì đó chỉ thuần túy là một số hiểu biết cóp nhặt được khi đọc các công trình nghiên cứu ngôn ngữ; còn lại chủ yếu là một vài liên tưởng theo cách tiếp cận khảo cổ học mà chúng tôi học được từ Thầy mình (GS Trần Quốc Vương - AC)”.

Tuy rào đón như thế nhưng với phần IV là “kiểm nghiệm ngữ nghĩa trong văn cảnh”, ta cũng có thể thấy Hà Hữu Nga muốn ứng dụng cách hiểu của mình vào phần lớn những câu mà trước đây Nguyễn Tài Cẩn từng... mổ xẻ để “thăm dò” cái năng lực truy cứu từ nguyên và thường thức văn chương của chính mình. Vậy ta thử xem ông đã làm việc như thế nào.

Ông đã dẫn *Lịch triều hiến chương loại chí* (LTHCLC) của Phan Huy Chú: “Nhưng đến cụ Phan Huy Chú thì mọi sự đã trở nên sáng tỏ: (...) Cho quan văn từ khoa đạo, quan võ từ quận công, mặc **thanh cát**, đều dùng lá phủ đằng sau, người khác không được dùng lạt... Dụ-tông, năm Vĩnh-thịnh thứ 10 (1714) định hạn chế về mũ áo bằng **vải thanh cát**. Tục cũ nước ta dùng áo vải nhuộm màu xanh chàm rồi phủ màu nâu, lại cho thêm ít keo, lấy chày đập, đem phơi khô, gọi là **áo thanh cát**. Không cứ quan hay dân, sang hay hèn, đều thông dụng cả, chỉ lấy dài ngắn làm mức. Về sau phần nhiều quá mức, đến đây mới hạn định phải theo đúng thước tắc dài ngắn rộng hẹp, để phân biệt thứ bậc. Năm thứ 16, định phẩm phục các quan văn võ

lớn nhỏ cùng nha lại binh lính đều mặc **áo thanh cát**, đội mũ chữ đỉnh, không có phân biệt sang hèn trên dưới. Đến đây chúa Trịnh (Cương) bàn với tham tụng là Nguyễn Công Kháng đổi định lại, để cho rõ ràng phẩm phục: áo của hoàng thân, thân vương, mùa xuân, mùa hạ dùng sa Trung-quốc, mùa thu mùa đông dùng đoạn Trung Quốc... Các quan văn võ và nội giám khi chấp sự hành lễ và trông coi việc công thì đều dùng **áo thanh cát**, mũ ô sa, quan văn võ khi hầu ở Nội các cũng thế. (Phan Huy Chú, 1992: 12,13)”.

Hà Hữu Nga còn dẫn cả lời mô tả chiếc áo thanh cát của Phạm Đình Hồ trong *Vũ trung tùy bút* để củng cố cho lập luận của mình. Rồi trên cơ sở này, ông viết tiếp: “Nhưng có lẽ gần gũi đến mức như người chị em song sinh với chiếc Thanh Cát của Đại Việt trong khu vực người Malay và người Indonesian, chính là cái mà họ gọi là Songket, hoặc Sungkit. Bộ y phục này vốn là tên gọi một loại vải dệt tay, có thêu kim tuyến, và được làm thành bộ lễ phục của người Malay và người Indonesian (...). Nói một cách thẳng thắn, tôi hoàn toàn tin chắc Songket có cội nguồn từ Thanh Cát Đại Việt”.

Thế là Hà Hữu Nga đã nâng chiếc áo thanh cát lên thành quốc phục và còn khẳng định rằng nó chính là nguyên mẫu của chiếc songket mà theo ông, là lễ phục của người Mã Lai và người Indonesia nữa. Nhưng cũng vì quá say sưa với những ý tưởng của mình nên ông không hề ngờ rằng “áo thanh cát” chẳng qua chỉ là một thứ áo may bằng một thứ vải gọi là “vải thanh cát” mà thôi. Chú danh ngữ “áo thanh cát” không hề

là tên của một kiểu áo mà từ đó ông Hà Hữu Nga đã thiết kế ra cái “biển tấu” độc đáo là “chiếc quốc phục Xống Kép - Thanh Cát”. Nó không phải là tên của một kiểu áo, như các danh ngữ “áo bà ba”, “áo bà bầu”, “áo bành-tô”, “áo gió”, “áo ba-đờ-xuy”, “áo sơ-mi”, “áo xường xám”... “Thanh cát” chỉ đơn giản là tên một loại vải, y hệt như: “dạ”, “đa-co-rông” (dacron), “ga-bác-đin” (gabardine), “gấm”, “kaki”, “kate”, “li-nông” (linon), “nhung”, “pô-pơ-lin”, “voan”, “siu” (silk)... Ngay ở đoạn văn trong LTHCLC mà chính ông Nga đã dẫn thì Phan Huy Chú cũng đã nói đến loại vải đó rồi: “Dụ-tông, năm Vĩnh-thịnh thứ 10 (1714) định hạn chế về mũ áo bằng **vải thanh cát**”. Công trình này còn nhiều chỗ nữa cũng nói đến mũ, áo bằng vải thanh cát: “Hầu phủ chúa thì dung **mũ áo thanh cát** với áo ngắn lót (...). Cai đội, phó cai đội, chánh đội trưởng, phó đội trưởng đã dự trông coi binh lính mà chưa có chức tước, đứng hầu thì dùng **mũ áo thanh cát**, không có áo ngắn lót, có cầm gươm” (LTHCLC, Tập II, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1992, trang 15); “Ở Trung thư sảnh thì các chức hoa văn học sinh, án lại, xá nhân, tướng thân lại, lệnh sử, thư tả, nội thư tả, ở các văn nha môn thì các chức đô lại, đề lại, điển lại, thông lại, khi châu hầu làm việc thì dùng **áo mũ thanh cát** không lót” (SĐD, trang 18); “Con vua con chúa từ chức tả hữu đô đốc có tước quận công trở lên, khi vào hầu dùng **mũ thanh cát, áo thanh cát** có lá phủ sau và không lót, còn mặc thường thì dùng các thứ gấm vóc có hoa màu. Con vua con chúa từ chức đô đốc đồng tri có tước quận công trở xuống, khi vào hầu dùng **mũ thanh cát, áo thanh cát** có lá phủ sau và có lót.

Con cháu các quan văn võ, được phong ẩm trở lên, vào hầu làm việc thì con cháu quan văn dùng mũ ô sa đơn, con cháu quan võ dùng **mũ thanh cát**, đều dùng **áo thanh cát** với áo ngắn lót” (SĐD, trang 18).

Cứ như trên thì trong lịch sử của việc cắt may ở nước ta, đã từng có một thứ vải gọi là “vải thanh cát”, mà trong LTHCLC, bản gốc (chữ Hán), Phan Huy Chú đã gọi là “thanh cát bố” [青吉布]. Với ngữ đoạn đã dẫn trên đây, ta phải thấy, ngoài việc dùng để may áo, vải thanh cát cũng còn dùng để may cả mũ nữa. Nói tóm lại, hai tiếng “thanh cát” ở đây chỉ là tên của một loại vải, nghĩa là hai tiếng dùng để chỉ chất liệu, y hệt như “ô sa” trong “mũ ô sa”, “thao” trong “dây thao”, “lã” (một thứ lụa) trong “bít tất bằng lã”, mà ta cũng còn thấy trong LTHCLC. Nói thêm cho dễ hiểu, “áo thanh cát” là áo may bằng vải thanh cát, cũng như “áo pô-pơ-lin” là áo may bằng vải pô-pơ-lin, “quần kaki” là quần may bằng vải kaki, “khăn len” là khăn đan/dệt bằng sợi len, “mũ rom” là mũ làm bằng rom... Thế nhưng Hà Hữu Nga lại còn vận dụng những thao tác xử lý quan hệ ngữ âm của Nguyễn Tài Cẩn để kết nối “thanh cát” với “song viết” rồi “xống kép” và cả “áo kép” nữa. Về chuyện này thì chúng tôi xin miễn bàn.

Với những gì đã nêu ở trên, ta dễ dàng thấy rằng vị chuyên viên khảo cổ học thời đại đồ đá đã sai lầm khi nhận tên của một loại vải thành tên của một kiểu áo, trên cơ sở đó đã tạo ra một biến tấu là “chiếc quốc phục Xống Kép - Thanh Cát” rồi còn đi quá đà mà khẳng định rằng nó là nguyên mẫu cho chiếc lễ phục Songket/Sungkit của người Mã Lai và người Indonesia. Ông viết: “(...) tại các xã hội truyền thống bộ Songket vẫn là bộ lễ phục, quốc phục, và

vẫn được hoàng gia Malay dùng làm bộ Triều phục của họ (Summerfield A., John Summerfield, editors 1999; Uchino M. 2005; Rodgers S., Anne Summeruel, John Summeruel, 2007)”*.

Ba nguồn mà ông đã nêu trong ngoặc đơn (1999, 2005, 2007), nghe ra thì có phần hoành tráng nhưng chúng tôi thì chỉ ước muốn ông Hà Hữu Nga dẫn ra một vài câu nói về “bộ Triều phục” mà ông đã đọc được trong ba nguồn đó. Còn chúng tôi thì chỉ biết rằng “songket” là một thứ vải dệt bằng chỉ đan xen với những sợi vàng hoặc sợi bạc, tạo thành một loại vải kim tuyến có thiết kế và mẫu mã tinh tế. Thứ vải này, tức songket, thường được dùng để may lễ phục hoặc y phục truyền thống của người Mã Lai và người Indonesia. Đến như “songket” mà lại là tên bộ triều phục của hoàng gia Mã Lai thì đây chỉ là kết quả của một trò ảo thuật mà ông Hà Hữu Nga trình diễn bằng cách rút nó ra từ ống tay của chiếc áo ảo thuật gia ông đang mặc mà thôi ■

.....

* Vấn đề là ở chỗ ông Hà Hữu Nga cần cho biết những trang nào của ba nguồn sau đây khẳng định “songket” là triều phục của Malaysia: (1) Summerfield A., Summerfield J., ed., 1999. Walk in splendor-ceremonial dress and the Minangkabau. Los Angeles, UCLA Fowler Museum of Cultural History 1999; (2) Uchino M. 2005. Socio-cultural History of Palembang “Songket”. In Indonesian and Malay World. Vol. 33, No. 96, July 2005; (3) Rodgers S., Anne Summeruel, John Summeruel, 2007. Gold Cloths of Sumatra: Indonesia’s “Songkets” from Ceremony to Commodity. Leiden: KITLV Press, Holland.

PGS.TS Lê Thị Kim Phụng:...

(Tiếp theo trang 25)

Những tưởng cô bén duyên nghề giáo từ đó, nhưng chỉ một năm sau, cô lại gâp bắt ngờ với thầy cô, đồng nghiệp khi cô quyết định rời trường ra ngoài làm việc ở công ty.

Cô Phụng tâm sự: "Mình là con nông dân, sau mình còn có hai em ăn học, mà lương giảng viên hồi đó thấp quá nên mình muốn tạm 'bay đi' để kiếm tiền phụ cha mẹ. Hơn nữa, mình học lý thuyết khá nhiều mà chưa có dịp áp dụng. Mình muốn cọ xát kiến thức nhà trường với thực tế để trưởng thành hơn".

Một năm làm việc cho vài công ty, từng giữ chức trưởng phòng kỹ thuật với mức lương khá và có cơ hội thăng tiến nhưng cô Phụng rơi vào trạng thái "chịu không nổi cảnh nhàn nhã quá" nên cô trở về Trường ĐH Bách Khoa học lên thạc sĩ, tập trung vào hướng nghiên cứu chuyên sâu. "Làm ở ngoài việc cứ đều đều, phải đợi lúc máy móc trục trặc mới có dịp thử sức, đâm ra thấy mình rảnh rỗi quá. Thế là mình quyết định trở về công việc nghiên cứu, để mình được bận rộn hơn" - Cô Phụng chia sẻ.

Năm 2004, cô Phụng thi đậu nghiên cứu sinh ở ĐH Sheffield (Anh) và bốn năm sau thì bảo vệ thành công luận án tiến sĩ.

Phụ nữ làm khoa học có nhiều cơ hội

Ngay khi trở về Việt Nam, TS Phụng chọn hướng nghiên cứu tạo ra nhiên liệu sinh học từ chất thải nông nghiệp. Đây không phải là hướng đi hoàn toàn mới so với thế giới nhưng ở Việt Nam rất ít nhà khoa học quan tâm và theo đuổi. Mặt khác, Việt Nam có tiềm năng về chất thải nông nghiệp. Cho nên hướng nghiên cứu này hứa hẹn giải quyết vấn đề về môi trường, kinh tế và phát triển bền vững.

Công việc nghiên cứu ứng dụng đòi hỏi bám

sát hiện trường, "lăn lộn" trong thực tế. Cô Phụng kể: "Mình phải đi liên tục, tiếp xúc với địa phương, đến nhà máy, ra đồng ruộng rồi thực tế ở nước ngoài. Đi nhiều đến nỗi hai đứa con quen việc mẹ vắng nhà vì công việc". Biết thế là thiệt thòi cho con và gia đình nhưng - theo cô - thì đó cũng là cách tạo thói quen để các thành viên trong tổ ấm của mình biết hỗ trợ, thương yêu nhau hơn.

Những nỗ lực, hy sinh của PGS.TS Lê Thị Kim Phụng dần đơm hoa kết trái theo năm tháng. Từ năm 2009 đến nay, cô có đến 24 bài báo khoa học được công bố quốc tế. Không những thế, cô còn là một giảng viên giỏi nghề và tận tâm, được nhiều sinh viên quý mến. Bạn Nguyễn Hanh (cựu sinh viên Trường ĐH Bách Khoa) chia sẻ: "Cô Phụng rất thương học trò. Mình ngưỡng mộ cô không chỉ ở những buổi học trên lớp mà còn ở cách cô ứng xử rất chân thành, tinh tế với sinh viên. Mình cảm thấy may mắn vì được làm học trò của cô". Bạn Phan Quốc Hồng Ân (sinh viên K15 - Khoa Kỹ thuật Hóa học) tâm sự: "Bằng sự tận tâm và nhiệt huyết của mình, cô Phụng luôn tạo ra niềm cảm hứng, giúp những sinh viên như mình theo đuổi đam mê trong học tập và nghiên cứu".

PGS.TS Lê Thị Kim Phụng đặc biệt dành niềm ưu ái, sự động viên, khích lệ cho những nữ sinh viên: "Phụ nữ làm khoa học có rất nhiều cơ hội nên không có vấn đề gì phải băn khoăn cả. Mình cứ làm hết sức và theo đuổi đến cùng đam mê của mình thì thành quả ngọt ngào ắt sẽ đến". Cô vui vẻ tiếp các nhà báo viết về mình hay đồng ý trả lời phỏng vấn của phóng viên không phải vì cô muốn nổi tiếng mà vì một lý do rất dung dị và đáng yêu. Cô nói: "Khi mình xuất hiện trên báo mà các bạn nữ đọc được, biết đâu mình có thể gián tiếp tạo ra cảm hứng, tiếp thêm động lực cho các bạn trong khoa học và trong cuộc sống?" ■

Hai nhà khoa học nữ ĐHQG-HCM được vinh danh trên *Asian Scientist*

Asian Scientist là tạp chí của Singapore xuất bản online từ năm 2011, bản in xuất bản từ năm 2014. Đây là năm thứ hai tạp chí này công bố danh sách 100 nhà khoa học tiêu biểu của châu Á.

Trong hai năm liên tiếp, ĐHQG-HCM đều có nhà khoa học nữ được vinh danh trên *Asian Scientist*: Năm 2016 là TS Trần Hà Liên Phương (Trường ĐH Quốc Tế); và năm nay là PGS.TS Lê Thị Kim Phụng (Trường ĐH Bách Khoa).

Tiêu chí vinh danh của *Asian Scientist* là các nhà khoa học xuất sắc được trao các giải thưởng về khoa học trong năm. PGS.TS Lê Thị Kim Phụng được trao giải thưởng Khoa học ASEAN - Hoa Kỳ dành cho phụ nữ vào năm ngoái. Giải thưởng này trao cho các nhà khoa học ứng dụng có công trình, giải pháp giúp cải thiện sự an toàn, nâng cao tính bền vững và an ninh của các thành phố trong thời đại đô thị hóa đang diễn ra nhanh chóng.

Marie Ndiaye - nữ văn nhân tài năng bậc nhất của nền văn học hiện đại Pháp.
 Nguồn: sites.arte.tv

MARIE NDIAYE - Người phụ nữ đổi màu da cho giải Goncourt

Hồ Khánh Vân

Mang hai dòng máu Âu - Phi và tuổi thơ vắng cha bên cạnh, Marie Ndiaye sớm hình thành trong mình những va đập, giằng co giữa hai nền văn hóa cùng những ẩn ức về sự cô đơn và lạc lõng. Chính cảm thức này đã thôi thúc Marie Ndiaye cầm bút và trở thành nhà văn khi cô chỉ vừa 12 tuổi.

12 năm sau, Marie Ndiaye khiến cả thế giới hân hoan và kinh ngạc khi cô trở thành nữ văn nhân da màu đầu tiên được trao giải *Goncourt* - giải thưởng danh giá bậc nhất của nền văn học Pháp mà trong suốt 150 năm qua vốn chỉ trao cho các nhà văn nam da trắng.

Giọng nói nữ tính của bi kịch nhập cư

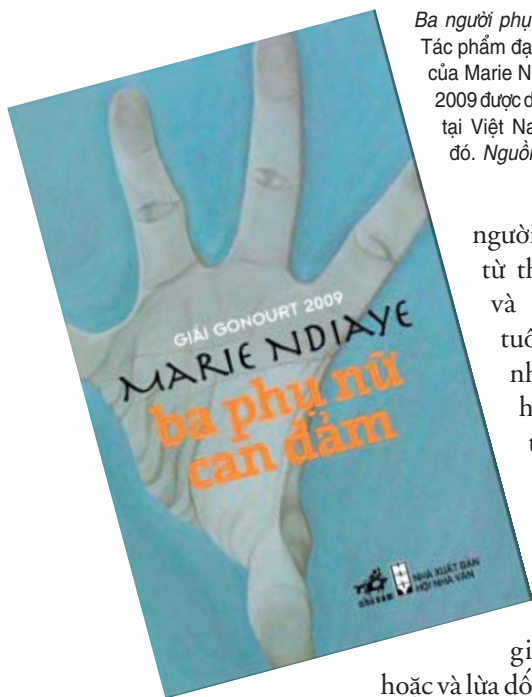
Nhân vật trung tâm trong hầu hết tác phẩm của Marie Ndiaye đều là nhân vật nữ mang thân phận người nhập cư. Phần lớn văn học di dân thường tập trung vào quá trình di cư của con người từ các nước thứ ba, các nước phát triển muộn, các quốc gia nhược tiểu ở khu vực ngoại vi sang các nước phát triển, các cường quốc đóng vai trò trung tâm thế giới. Tuy nhiên, điều đặc biệt trong tác phẩm của Ndiaye là bên cạnh khuynh hướng chủ lưu đó, cô còn bổ sung một cách chi tiết, tinh tế hành trình của những người phụ nữ vốn sinh trưởng ở các nước có trình độ văn minh cao hơn nhập cư những nước kém phát triển.

Những trải nghiệm từ vị thế lưỡng trạng của mình (một người da màu có dòng máu Senegal mang những nỗi mặc cảm khi ở giữa châu Âu và một người mang quốc tịch Pháp cảm thấy mình

lạc lõng, đứt lìa, hoàn toàn xa lạ khi đứng trong không gian châu Phi) đã giúp cho nhà văn tái hiện sâu sắc thế giới tinh thần nội tại của nhân vật trong các chiều di cư khác nhau. Từ đó, cô xoá đi tâm thức “đĩ Âu vi trung” bằng hình tượng con người phương Tây khủng hoảng trước đời sống của cộng đồng châu Phi như Norah. Thân phận và bi kịch nhập cư là thân phận và bi kịch chung của nhân loại khi dịch chuyển từ một không gian này, cộng đồng này sang một không gian khác, cộng đồng khác.

Khai thác tâm thức của nữ giới, Marie Ndiaye làm bật lên những tầng bi kịch như cây thập giá nặng nề đổ ập lên tấm lưng họ và trì kéo cuộc đời họ xuống vũng lầy không lối thoát với cái nhìn đậm chất nữ quyền. Trong cái ách nhập cư với những trạng thái bi kịch của con người tự thấy mình đơn độc, lạc loài đến vô vọng trước đám đông, người nữ còn mang thêm cái ách thống trị của chế độ gia trưởng. Họ bị nam giới đè nén, đàn áp, bỏ rơi, ngược đãi, khống chế, trở nên lệ thuộc và đánh mất giá trị. Căn cước của người nữ nhạt nhòa, không xác định, từ căn cước sắc tộc, công dân cho đến căn cước bản thể cá nhân.

Trong *Trois femmes puissantes* (Ba người phụ nữ can đảm), tác giả lần lượt khắc họa hình tượng người phụ nữ lớn lên với mặc cảm bị

Ba người phụ nữ can đảm - Tác phẩm đạt giải Goncourt của Marie Ndiaye vào năm 2009 được dịch và giới thiệu tại Việt Nam 2 năm sau đó. Nguồn: Nhã Nam

người cha bỏ rơi từ thuở thơ ấu và khiến cho tuổi thơ cũng như cuộc đời họ trở nên trống rỗng, c h ê n h c h a o ; n g ư ờ i phụ nữ bị nam giới huyến

hoặc và lừa dối, phải sống cuộc đời vô giá trị trên đất khách quê người; người phụ nữ không may góa chồng sớm, bị gia đình nhà chồng áp bức vì không có khả năng sinh nở và trở thành nạn nhân tình dục trong cuộc vượt biên bất hợp pháp.

Nếu *Trois femmes puissantes* tái hiện người nữ bị nam giới và xã hội phủ định thì *Ladivine* lại xoáy sâu vào tình trạng tự phủ định mình, và phủ định cội nguồn của mình ở nữ giới. Nỗi mặc cảm về người mẹ da màu nhập cư nghèo khổ đã khiến Malinka xấu hổ về gốc gác của mình. Cô trang điểm để có màu da trắng, kết hôn với người đàn ông mang quốc tịch Pháp, thay đổi tên họ để trở nên quý tộc, và chỉ dám đi thăm người mẹ già yếu trong bí mật. Đó là bi kịch thầm kín, đầy cay đắng và phi lý của các thế hệ đàn bà da màu trên lãnh thổ châu Âu mà họ xem như một lời nguyện truyền kiếp của tổ tông. Từ đó, người nữ kháng cự, chống chọi lại chế độ gia trưởng để tồn tại và tự khẳng định mình.

Đánh thức các màu da trên địa cầu

Nhạy cảm với thực tại đời sống nhưng ngòi bút của Ndiaye không tái hiện đời sống một cách ngôn ngôn trên diện rộng. Trái lại, cô chỉ tập trung vào một tình huống, một bối cảnh nhất định và căng rộng, phóng lớn tâm trạng nhân vật với các cung bậc và sự chuyển biến đa dạng trong bối cảnh đó. Marie Ndiaye xây dựng tình huống, cốt truyện mang tính lát cắt,

tính dồn nén đặc trưng của truyện ngắn và trạng thái tâm lý nhân vật mang tính chi tiết, tỉ mỉ, đào sâu và bùng nổ tối đa, kéo dài và chuyển biến liên tục, tạo ra trường độ đặc trưng của tiểu thuyết.

Ladivine là câu chuyện về nỗi mặc cảm của bốn thế hệ phụ nữ với những ám ảnh kéo dài từ quá khứ cho đến chuyến đi trong thực tại đến một vùng đất mang dáng hình của quê hương, nguồn cội của họ - xứ sở nhiệt đới nghèo nàn xa xôi. Ở đó, nhân vật đi tìm hành lý bị đánh rơi và nhìn thấy những vật mình không mang theo, nhìn thấy “tuổi trẻ giết người đột ngột trở dậy từ cái chết” (Lời giới thiệu tác phẩm *Ladivine*). *Rosie Carpe* bộc lộ tâm trạng của nhân vật trong chuyến đi từ Paris đến Guadeloupe để tìm anh trai. *Trois femmes puissantes* phơi trải nỗi sợ hãi, âu lo, căm phẫn và ghê sợ của Norah trước người cha; cơn phẫn uất tù túng của Rudy Decas khi thấy mình hèn kém trước vợ và những gã đàn ông khác; nỗi buồn tủi, đau thương của cô gái góa Khady trong chuyến di cư phạm pháp. Tiểu thuyết của cô là bản tự sự của cảm giác, nhất là những cảm giác mạnh, căng thẳng, mang tính xung đột cao với hoàn cảnh và tha nhân như sợ hãi, ám ảnh, mặc cảm, lo âu, giận dữ, bế tắc, tuyệt vọng...

Tác giả dẫn dụ và đẩy người đọc vào sâu thế giới ý nghĩ, xúc cảm, suy tư của nhân vật trước thực tại, dừng lại thật lâu ở từng mạch cảm giác để lắng nghe và nhìn ngắm trạng thái tâm lý đó. Rồi bỗng dưng, người trần thuật đột ngột chuyển mạch, đẩy cả nhân vật và người đọc vào một tình thế bí ẩn, lấp lửng chứa đựng yếu tố dữ dội, kinh hoàng, ám ảnh, như tiếng vỡ của hộp sọ dưới bánh xe ô tô trong một vụ án không phân định được là mưu sát hay ngộ sát, cái chết của người mẹ kể trong lời tự thú của đứa con trai (*Trois femmes puissantes*), nhân vật nhìn thấy chính mình trong quá khứ (*Ladivine*, *Rosie Carpe*, *Une journée de Brulard* (tạm dịch: Một ngày của Brulard)...

Từ đó, có thể hình dung, Marie Ndiaye như một làn gió ngoại ô Paris, tinh tế, mềm mại, phong nhã, nhấn nha nhưng lại tràn đầy những ám tượng về trắng cổ Tây Phi trên hoang mạc khô vắng, lạnh lùng. Làn gió ấy trôi một cách chậm rãi bằng giọng kể tỉ mỉ, đi sâu vào từng chi tiết của tâm trạng rồi đột ngột lật trở mạnh, tạo ra những cú sốc trước bạo lực, sự tàn nhẫn, nỗi bi thương thảm hại của thân phận người khi

chạm phải cái sắc nhọn của ngọn cỏ hoang mạc. Khi đó, cơn gió thốc đến buốt lưng người đọc, buộc người ta phải biết bàng hoàng vì nỗi sợ hãi và đau đớn vượt ngưỡng mà con người đang chịu đựng, nhất là con người - đàn bà. Xét từ khía cạnh cốt truyện, cấu trúc, văn phong... tác phẩm của Ndiaye chứa đựng sự hòa trộn và kết dính của nhiều yếu tố, tạo thành mạng lưới đan xen phức tạp của các vấn đề chủng tộc, giới tính; của tính hiện thực và tính phi thực, phi lý, huyền thoại có sắc màu kinh dị; của quá khứ và hiện tại; vô thức và ý thức; của thể loại tiểu thuyết và thể loại truyện ngắn...

Đồng thời, lối viết lách sâu vào dòng ý thức và thế giới nội tâm nhân vật, kiểu tư duy đánh vòng giữa quá khứ và hiện tại cùng văn phong mượt mà, sâu lắng nhưng cũng không kém phần dữ dội, ám ảnh đã khiến nhiều nhà phê bình liên tưởng những trang văn của Marie Ndiaye với Marcel Proust - nhà văn kinh điển của nước Pháp thế kỷ XX. Hẳn nhiên, Marie Ndiaye không phải là phiên bản nữ của Marcel Proust. Mà sự liên tưởng ấy cho thấy một giá trị nghệ thuật đạt đến đỉnh cao hiện diện trên trang văn của cô. Cùng với chữ nghĩa của mình, Marie Ndiaye thực sự là người phụ nữ can đảm, thông minh và tinh tế đã đổi màu da cho giải Goncourt và đánh thức các màu da trên địa cầu này nhìn sâu vào nỗi đau nhập cư của những người đàn bà lưu lạc ■

Ngôi sao vĩ đại của nước Pháp

Sinh năm 1967 tại vùng Pithiviers, ngoại ô Paris, tài năng văn chương của Marie Ndiaye đã sớm thu hút sự chú ý của Jerome Lindon - một trong những người sáng lập nên Éditions de Minuit, nhà xuất bản nổi tiếng và lâu đời của nước Pháp. Nhờ sự đỡ đầu của Jerome Lindon, cuốn tiểu thuyết đầu tay của cô mang tên *Quant au riche avenir* (tạm dịch là Về một ngày mai giàu có) được ra mắt công chúng vào năm 1985.

Năm 2001, nữ nhà văn trẻ này được vinh danh bằng giải thưởng Femina (cùng giải Goncourt là hai giải thưởng danh giá nhất của giới văn sĩ Pháp) dành cho cuốn tiểu thuyết *Rosie Carpe*. Ngoài ra, Marie Ndiaye còn là nhà biên kịch đầu tiên và duy nhất cho đến nay có tác phẩm được công diễn trên sân khấu kịch Comédie-Francaise (một trong những sân khấu kịch cổ xưa nhất thế giới) khi tác giả vẫn còn sống.

Marie Ndiaye còn là tác giả của những kịch bản sân khấu và truyền hình nổi tiếng như *Hilda*, *Papa doit manger*, *White Material*... Jordan Stump, dịch giả đã có công chuyển ngữ các tác phẩm của Ndiaye sang tiếng Anh đã gọi cô là "một ngôi sao vĩ đại của nước Pháp".

BKer...

(Tiếp theo trang 19)

I love BKU

BKU là từ viết tắt của "Bách Khoa University". Một từ thật ngộ nghĩnh, đáng yêu vì nó "nửa Tây nửa ta".

Dân Bách Khoa như đàn chim tung bay khắp bầu trời đất Việt, trong đó, nhiều người rất thành đạt. Có người là quan chức cấp cao trong chính phủ, có người là lãnh đạo của tập đoàn kinh tế lớn, có người là tiến sĩ, giáo sư, có người vẫn cần mẫn, say sưa công việc kỹ sư của mình ở các nhà máy, công trường, và cũng có người về hưu, an nhàn nhìn dòng đời trôi chảy. Sự thành đạt không đánh giá bằng địa vị xã hội cao thấp, không đánh giá bằng điều kiện kinh tế giàu nghèo; mà sự thành đạt được đánh giá bằng những tri thức thẩm thấu từ lúc theo học Bách

Khoa và áp dụng vào công việc. Sự thành đạt được đánh giá từ tinh thần và khí chất Bách Khoa đã mang ra phụng sự xã hội.

Trong ngày hội của Bách Khoa hôm ấy, bạn có nhận ra những bạn bè xưa không? Bạn có cảm nhận trong huyết quản mình có sự khác biệt so với mọi ngày không? Tôi chắc chắn là có. Vì đó là dòng máu Bách Khoa đang tuần hoàn trong con người bạn.

Từ là là sinh viên rồi trở thành cán bộ giảng viên của khoa Cơ khí, tôi tự nhận mình là một BKer 40 tuổi. Tôi đã sống và làm việc với những tình cảm chân tình của bạn bè, đồng nghiệp, sinh viên. Vẫn biết đạt được ước mơ là nỗ lực của cả đời người. Nhưng cảm ơn Bách Khoa đã cho tôi đôi cánh thiên thần để bay đến tận cùng mơ ước đó. Và cho đến mai sau, tôi vẫn gìn giữ những tình cảm này như một tài sản vô giá của riêng tôi ■

Mãi tới năm 2000, *Nỗi buồn hoa phượng* mới được làm thành MV ca nhạc. Ảnh: Chacha.vn

Tình khúc học trò qua hai thế kỷ

20 năm cuối của thế kỷ trước và hơn 15 năm đầu của thế kỷ này công chúng chứng kiến một cuộc chuyển mình ngoạn mục về nội dung, tâm trạng và cách thể hiện những tình khúc dành cho tuổi học trò. Dù vậy, trong đó vẫn có nhiều tình khúc vượt thời gian.

Lương Vũ Trường Sơn

Nỗi buồn hoa phượng và mùa chia tay

Các ca khúc viết về tuổi học trò ở thế kỷ trước được sáng tác trên giai điệu bolero và được hát bằng giọng thứ. Phần lớn nội dung các bài hát thể hiện hơi thở trầm buồn và sâu lắng của cuộc sống. Nó cũng phản ánh thị hiếu công chúng khi đón nhận những sản phẩm nghệ thuật này. Đa phần những ca khúc thuộc dòng nhạc vàng nói chung và những ca khúc viết cho tuổi học trò nói riêng đều nhuốm màu ly biệt. Từng lời ca, từng nốt nhạc ngân lên đều mang theo tiếng sầu thương nức nở. Mỗi bản nhạc ra đời là sự giải bày của người nghệ sĩ về nỗi ám ảnh trước cảnh chia ly, già từ khi phượng nở, ve kêu, hè đến.

Nỗi buồn hoa phượng của nhạc sĩ Thanh Sơn từng lấy nước mắt biết bao cô cậu học trò trước 1975 và phục sinh mạnh mẽ vào thập niên 1980, 1990. Đến nay, hơn nửa thế kỷ trôi qua, ca khúc này vẫn luôn là một trong những ca khúc kinh điển của dòng nhạc viết về tuổi học trò. Nói tiếp sự thành công của *Nỗi buồn hoa phượng* là *Lưu bút ngày xanh*, *Ba tháng tạ từ...* cũng được nhạc sĩ Thanh Sơn lần lượt sáng tác và ghi được dấu ấn sâu đậm trong công chúng yêu nhạc.

Công chúng Việt Nam hiện nay vẫn còn hứng thú với những ca khúc được viết từ nhiều thập niên trước. Có thể kể đến những bài nổi tiếng như *Trường cũ tình xưa* của Duy Khánh và đặc biệt là *Ngày xưa hoàng thị* của Phạm Duy.

Những ca khúc đó có một sức sống mãnh liệt bởi nội dung là những câu chuyện tình thật đẹp được kể bằng từ ngữ giản dị trong giai điệu sâu lắng, dễ thấm sâu lòng người.

Màu Pastel mới trong tình khúc học trò

Ra đời từ năm 1997 nhưng tới năm 2000 *Làn*

sóng xanh mới trở thành chương trình có sức ảnh hưởng, tạo nên một hiện tượng và định hướng cho thị trường nhạc Việt những năm đầu thế kỷ XX. Đây cũng chính là bộ đỡ tinh thần cho các thế hệ học trò mới đến với âm nhạc của lứa tuổi mình bên chiếc radio hay chiếc ipod.

Những ai từng có những năm tháng gắn bó với *Làn sóng xanh* chắc hẳn sẽ không quên những kỷ niệm gắn liền với vòng xe lăn bánh đi suốt chiều dài năm tháng học trò với giai điệu trong veo của *Xe đạp ơi, Mong ước kỷ niệm xưa, Phương hồng, Cây đàn sinh viên...*

Mười năm sau khán giả chứng kiến sự ra đời của những ca khúc có sức lan tỏa mạnh mẽ trong giới trẻ như *Tạm biệt nhé, Ngày ấy bạn và tôi, Giấc mơ thần tiên, Hè cuối...* Những sáng tác mới này mang trong mình tinh thần tươi mới và trẻ

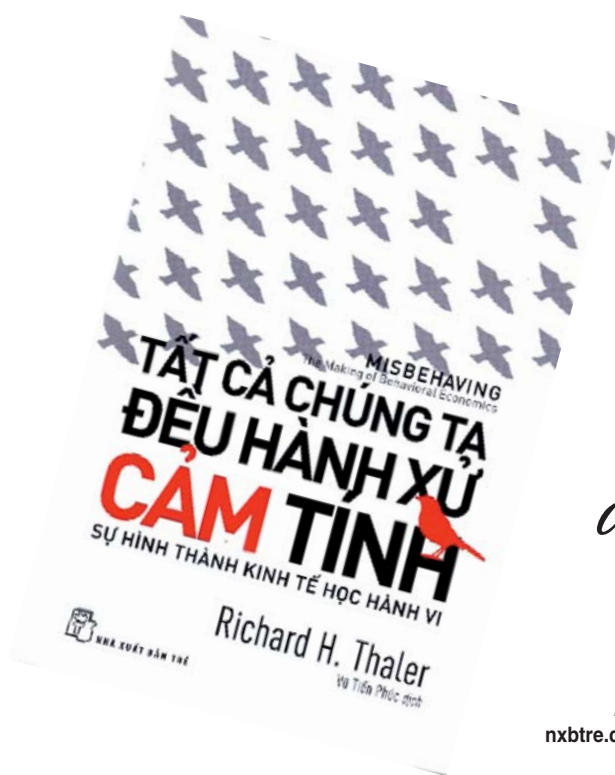
trung của thế hệ học trò hôm nay. Đó cũng là sự chuyển mình tất yếu của guồng quay đang ngày càng trẻ hóa của âm nhạc trong thời điểm hiện tại, từ nhạc sĩ đến ca sĩ thể hiện.

Những ca khúc ra đời sau năm 2000 phần lớn đều tràn đầy tinh thần lạc quan và niềm hy vọng, thể hiện đúng những gì thế hệ trẻ suy nghĩ và ước mơ.

Nếu những ca khúc dành cho tuổi học trò ra đời ở thế kỷ trước thường mang màu xám, trầm buồn của chia ly, từ biệt thì các bài hát ra đời trong những năm gần đây lại nổi bật với gam màu Pastel (những màu sắc ở trạng thái nhạt nhất) trong trẻo, giản dị. Màu xanh này làm cho bức tranh âm nhạc học đường thêm đa sắc diện, trở nên hoàn chỉnh hơn trong tổng thể nền tân nhạc Việt Nam ■

Hè cuối được chọn làm nhạc nền cho các album kỷ yếu thế hệ học trò mới. Ảnh: Vietbao.vn

Tất cả chúng ta đều hành xử cảm tính

Long Huỳnh

Nguồn:

nxbtre.com.vn

“Nền tảng của kinh tế chính trị học, và nhìn chung là mọi ngành khoa học xã hội, hiển nhiên là tâm lý học. Sẽ có ngày chúng ta có thể rút ra các quy luật của khoa học xã hội từ các nguyên lý của tâm lý học” - nhà kinh tế học, xã hội học và triết học người Ý Vilfredo Pareto đã đưa ra nhận định này vào năm 1906.

Không thể phủ nhận tính tiên đoán của cha đẻ “Hiệu quả Pareto”, chúng ta nhận ra rằng, ngành tâm lý học hơn 100 năm sau khi câu nói này được phát biểu, đã có những thay đổi rất lớn. Điều này tất yếu dẫn đến việc các lý thuyết kinh tế chính trị học buộc phải thay đổi, thậm chí, phủ định chính mình.

Khi quyển sách *Tất cả chúng ta đều hành xử cảm tính - Sự hình thành kinh tế học hành vi* (Tựa gốc: *Misbehaving - The Making of Behavioral Economics*) của giáo sư đại học Chicago Richard H. Thaler ra đời, nó nhận được rất nhiều lời ngợi khen từ cả giới kinh tế học lẫn giới truyền thông. Giáo sư đại học luật tại Harvard, người cùng viết với Richard Thaler quyển *Cú hích* xuất bản tại

Việt Nam, tin rằng đây sẽ là “một cuốn sách kinh điển”. Tuy nhiên, phải đến khi cái tên Richard Thaler được xướng tên ở giải Nobel Kinh tế năm 2017 vì những đóng góp cho kinh tế học hành vi, cuốn sách mới thật sự được chú ý tại Việt Nam.

Vượt qua những khái niệm khô khan mang tính học thuật, *Tất cả chúng ta đều hành xử cảm tính* là những câu chuyện kể thú vị và hấp dẫn của một bậc thầy lão luyện và vui tính trong việc chỉ ra những khiếm khuyết của lý thuyết kinh tế cổ điển khi luôn cho rằng “con người hành xử duy lý và ích kỷ”. Với Richard H. Thaler, chúng ta luôn hành xử dựa trên cảm tính, thiên vị và đi ngược những tiêu chuẩn duy lý mà các nhà kinh tế luôn giả định lâu nay.

Một trong những thí nghiệm về việc hành xử cảm tính là “trò chơi chia bánh” của ông. Một người chơi, gọi là Người đề nghị (Proposer), được giao một số tiền gọi là “cái bánh” (pie). Anh ta được yêu cầu đưa ra lời đề nghị chia sẻ một phần của cái bánh cho một người khác - Người tiếp nhận (Responder). Người tiếp nhận có quyền chấp nhận lời đề nghị, và để phần còn lại của chiếc bánh cho Người đề nghị, hoặc từ chối và trong trường hợp này cả hai người chơi đều không nhận được gì cả. Điều quan trọng là trò chơi này sử dụng tiền thật, do đó tác giả và đồng

sự phải tiến hành nghiên cứu trực tiếp với các sinh viên tại ĐH British Columbia và Cornell. Luật chơi đơn giản để có thể làm sao thu thập được càng nhiều số liệu càng tốt trong giới hạn ngân sách nghiên cứu cho trước. Những người tham gia trò chơi được chọn ngẫu nhiên để đóng vai Người đề nghị hay Người tiếp nhận. Sau đó họ điền vào một mẫu đơn giống như bản của một Người tiếp nhận dưới đây (Trong trò chơi này tác giả quy định chiếc bánh có giá trị 10USD).

Nếu bạn được chia 10USD bạn có nhận không? (Có/Không). Nếu bạn được chia 9,5USD bạn có nhận không? (Có/Không). Nếu bạn được chia 0,5USD bạn có nhận không? (Có/Không). Nếu bạn không được chia bạn có chấp nhận không? (Có/Không).

Áp dụng các giả định tiêu chuẩn của kinh tế học cho rằng con người luôn ích kỷ và hành động duy lý, lý thuyết trò chơi đã đưa ra phán đoán dứt khoát về trò chơi này. Những Người đề nghị sẽ chia với giá trị nhỏ nhất có thể (0,5USD theo phiên bản của tác giả và đồng sự) và Người tiếp nhận cũng sẽ chấp nhận, vì 0,5USD vẫn còn hơn là không được gì. Trái lại, phán đoán của tác giả cho rằng đề nghị chia ít sẽ bị từ chối vì “bất công”. Hóa ra dự đoán của tác giả là đúng. Nhìn chung, những đề nghị chia có giá trị dưới 20% của chiếc bánh, tức dưới 2USD trong trò chơi này, đều bị từ chối.

Phần tiếp theo của “trò chơi chia bánh” tác giả đưa ra nhiều kết luận bất ngờ hơn. Tác giả và đồng sự bố trí các sinh viên vào lớp học và cho họ lựa chọn như sau: “Các bạn có cơ hội được chia 20USD cho bạn và cho một sinh viên giấu tên khác trong lớp này. Bạn có hai lựa chọn lấy 18USD và cho người sinh viên kia 2USD, hoặc bạn chia đều số tiền đó, như vậy mỗi người sẽ được 10USD”. Trong khi mọi người đang chọn, các đối tượng được thông báo rằng chỉ một số người trong lớp được chọn ngẫu nhiên mới được trả tiền. Vì người chơi thứ hai buộc phải nhận bất cứ số tiền nào người chơi thứ nhất đưa ra nên trò chơi này có tên gọi là Trò chơi Độc tài.

Các tác giả không đưa ra phán đoán mạnh mẽ về kết quả Trò chơi độc tài, mà đặt mối quan tâm chính ở trò chơi thứ hai “Trò chơi trừng phạt”. Theo đó, tác giả đến một lớp học khác và thông báo cho sinh viên về thí nghiệm Trò chơi độc tài. Thế rồi, tác giả cho sinh viên ở lớp này lựa chọn “Các bạn được ghép đôi với hai người bạn đã

chơi (Trò chơi độc tài) nhưng họ không được chọn để trả tiền. Một người tên E, đã chia số tiền bằng nhau và một người tên U, đã chia số tiền không đồng đều. Anh ta lấy 18USD và cho người kia 2USD. Bạn muốn chia đều số tiền 12USD với U hay 10USD với E?”

Một cách khác để diễn tả Trò chơi trừng phạt là: “Bạn có muốn bỏ ra 1USD để chia sẻ với một sinh viên đã hành xử đẹp với người khác, hơn là chia sẻ với một sinh viên đã tham lam trong tình huống tương tự?”. Trò chơi trừng phạt sẽ nói cho chúng ta biết con người liệu có sẵn sàng từ bỏ cái gì đó để trừng phạt ai đó đã có những hành xử mà họ cho là “bất công” hay không.

Kết quả cho thấy các sinh viên trong Trò chơi độc tài rất tử tế, gần $\frac{3}{4}$ (74%) chọn chia đều số tiền. Kết quả của Trò chơi trừng phạt còn dứt khoát hơn. Có đến 81% các đối tượng lựa chọn sẽ chia sẻ 10USD với người phân bổ “công bằng” hơn là chia sẻ 12USD với người phân bổ “bất công”. Như vậy, hành vi của con người đều được định hướng bởi những cảm thức về sự công bằng - một cảm thức đầy cảm tính và có thể dự đoán được.

Tất cả chúng ta đều hành xử cảm tính còn mở ra một khung lý thuyết mới về kinh tế học được tác giả sử dụng với khái niệm “kế toán tinh thần” (mental accounting). Khái niệm này nhằm diễn giải cách tư duy duy lý hạn chế mà ở đó người ta thường đơn giản hóa các quyết định tài chính bằng cách chia số tiền mình có thành các tài khoản tưởng tượng trong đầu mình và tập trung vào việc hạn chế tác động của mỗi quyết định đơn lẻ, thay vì tính đến tác động chung lên toàn bộ số tiền đó.

Ngoài ra, tác giả cũng chứng minh được rằng nỗi sợ mất mát sẽ khiến chúng ta coi một vật là có giá trị hơn khi chúng ta sở hữu chúng so với khi ta không có nó. Hiện tượng này được gọi là “hiệu ứng của sự sở hữu”.

Trên đây chỉ là một phần rất nhỏ của cuốn sách. Nền tảng của sự hiểu biết tâm lý con người được thể hiện xác thực qua các trò chơi, kết hợp với những suy luận và tình huống thực tế mà tác giả Richard Thaler đã quan sát và nghiên cứu, đáng để chúng ta đọc đi đọc lại nhiều lần để ứng dụng vào các lĩnh vực rộng lớn của xã hội: từ việc quyết định mức giá chiết khấu của một cửa hàng tạp hóa cho đến việc tạo cảm giác công bằng cho công dân với chính sách đóng góp thuế vào chi tiêu công cộng ■

Tạo hình đầy lãng mạn của đôi diễn viên chính trong poster của phim.
Nguồn: vtv16.com

Lắng nghe yêu thương *Trong từng nhịp thở*

Breathe (Trong từng nhịp thở) là bộ phim đầu tiên đánh dấu vai trò mới của Andy Serkis khi ở cương vị đạo diễn. Phim được xây dựng dựa trên câu chuyện có thật về cuộc đời của Robin Cavendish - cha của nhà sản xuất Jonathan Cavendish - một cuộc đời đầy tính truyền kỳ bên cạnh người vợ Diana Cavendish.

Lan Vy - Như Quỳnh

Nội dung *Trong từng nhịp thở* xoay quanh Robin Cavendish (do Andrew Garfield thủ vai) - một chàng trai trẻ năng động, lạc quan và yêu đời. Để rồi mọi thứ dường như sụp đổ khi Robin nhận ra mình mắc chứng bại liệt sau quá trình làm việc ở châu Phi, và cuộc sống của anh chỉ còn kéo dài thêm vài tháng nữa. Bất chấp mọi lời khuyên của bác sĩ, vợ của Robin là Diana (do Claire Foy thủ vai) quyết định sẽ đưa anh rời khỏi bệnh viện về nhà để tự tay chăm sóc. Họ đã từ chối đầu hàng số phận nghiệt ngã và không để những buồn đau

bủa vây gia đình nhỏ. Diana với tấm lòng yêu chồng, nàng đã “chấp cánh” đưa Robin đi khắp nơi để anh có thể nhìn thấy cuộc sống tươi đẹp dù có bị liệt đi chăng nữa. Nhờ tình yêu của vợ và niềm khát khao sống, Robin đã thoát khỏi sự bế tắc tinh thần để sống tiếp những ngày đầy ý nghĩa.

Thoạt đầu, công chúng cho rằng *Trong từng nhịp thở* là bộ phim ngôn tình lãng mạn của Robin và Diana, nhưng hóa ra không phải vậy. Với tình yêu của vợ và khát vọng của người chồng, Robin Cavendish được ghi nhận là nạn nhân của chứng bại liệt sống lâu nhất, mặc dù các bác sĩ dự đoán ông chỉ có thể hít thở bầu khí trời được vài tháng. Nhờ nghị lực phi thường, anh đã trở thành một anh hùng đứng nghĩa và là người tiên phong trong chiến dịch cải thiện chất lượng cuộc sống của những nạn nhân mắc chứng bại liệt. Anh đã giúp hàng trăm ngàn người giống anh có cơ hội nhìn thấy ánh sáng mặt trời và rời khỏi “nhà tù” đầy mùi vị của Tử Thần bằng việc truyền đi niềm tin yêu vào cuộc sống mà anh cảm nhận từ vợ mình.

Là tác phẩm đầu tay với tư cách đạo diễn, Andy Serkis - nam diễn viên nổi tiếng với vai quỷ Gollum trong series *Lords of the Rings* và vai Caesar trong ba bộ phim về *Hành tinh khỉ* - dù không tạo nên bước đột phá lớn nhưng đã mang đến cho khán giả một chuyện tình lãng mạn tuyệt đẹp và có giá trị nhân văn sâu sắc ■

Robin trong lần đầu cùng vợ và bạn bè ra khỏi căn phòng khi bại liệt. Nguồn: news.zing.vn

Lung chùng Hymalayas

Bài và ảnh: Thái Việt

Chúng tôi đã có 12 ngày lang thang ở cao độ 3.000-5.000 mét trên dãy Hymalayas chỉ để đi qua hết những ngôi làng cổ tích của người Tây Tạng. Lung chùng Hymalayas không điện, không Internet, không thịt, lương thực luôn thiếu thốn, tuyết phủ trắng xóa những ngọn núi, nhưng huyền thoại tráng lệ về vùng đất này đã không bạc đãi công sức lữ khách phương xa.

Những huyền thoại

Từ thủ đô Kathmandu của Nepal, chúng tôi mất một ngày dài để đến được Old Shaybru Besi, nơi được gọi là ngã ba huyền thoại. Để đến được đây chúng tôi phải trải qua thử thách kép: Có một tinh thần thép trên con đường thiên lý Pasang Lhamu và phải khỏe mạnh để chịu được trên chiếc xe xóc như rang.

Old Shaybru Besi được gọi là ngã ba huyền thoại bởi đây là điểm gặp nhau của hai con sông Trishuli và sông Langtang Khola linh thiêng bạc nhất Nepal và cả vùng Tây Ấn. Đây còn là nơi tập kết xe tải của cánh tài xế chở nông sản đi xuất khẩu. Từ đây, còn 14km nữa là tới cửa khẩu biên giới Rasuwa một trong những cửa khẩu "kinh khủng nhất hành tinh" nằm cheo leo trên rặng

Hồ thánh huyền thoại phẳng lặng.

Ngôi làng màu xanh xa xôi nhất Nepal

Thảm họa ở làng Langtang chưa nguôi

Himalayas thông thương giữa Nepal và Tây Tạng. Đây còn là điểm bắt đầu của cung đường leo núi tráng lệ Langtang - Kangjin và cung Gosakudai, nơi có điện lưới quốc gia cuối cùng của đất nước.

Từ ngã ba đó phải mãi ba ngày đi bộ chúng tôi mới tới được ngôi làng Kyanjin Gopa nhỏ bé nằm trên dãy Himalayas ở độ cao 3.850 mét, trong Khu bảo tồn quốc gia Langtang. Đây cũng là một trong những ngôi làng xa nhất của đất nước Nepal, nơi khởi nguồn của con sông Langtang Khola. Đến làng Kyanjin, người dân chủ yếu đi bộ, chỉ trường hợp cấp cứu mới có máy bay trực thăng tới đón. Còn hàng hóa phải dùng ngựa để chở. Những con ngựa nhỏ là phương tiện chuyên chở lương thực thực phẩm dưới 50kg. Con người là "phương tiện" chở các

vật liệu xây dựng nặng và công kèn.

Ở làng Kyanjin tất cả nóc nhà đều sơn màu xanh, bởi đứng từ đỉnh núi cao 4.700 mét nhìn xuống làng, gặp ánh nắng mặt trời sẽ chiếu vào những mái nhà tôn sáng chói gây khó chịu. Người dân bắt buộc sơn nóc nhà để tránh ánh nắng phản quang.

Để đến Kyanjin phải đi qua làng Langtang. Sau trận động đất kinh hoàng vào tháng 4/2015, làng Langtang gần như bị phá hủy hoàn toàn. Trong tổng số 300 người dân ở ngôi làng này, 175 người đã chết và 31 du khách nước ngoài bị chôn vùi dưới lớp đá sâu thẳm. Langtang, ngôi làng nổi tiếng nhất vùng này về cảnh đẹp, thiên nhiên, con người cho tới những bức tường đá cầu nguyện hoàn toàn biến mất trên bản đồ du lịch sau thiên tai đó.

Giờ đây bước qua Langtang chỉ còn lại một hoài niệm man mác. Một khu tường niệm các nạn nhân được dựng lên bên cạnh con suối nhỏ với những tiếng chuông nước cầu nguyện trong gió rít. Khối đá xám khổng lồ phủ xuống ngôi làng năm xưa nay cỏ vẫn chưa mọc lên được. Phần lớn cư dân đã di dời qua những ngôi làng lân cận.

Xung quanh làng Kyanjin là những dãy núi cao nổi tiếng như Langtang Ji, Langtang Lirung, Tsego Ri... phủ đầy tuyết trắng. Từ đây, du khách ưa mạo hiểm có thể leo tiếp lên đỉnh Cholari cao 5.050 mét để ngắm toàn bộ các đỉnh núi tuyết ở Himalayas.

Người dân Kyanjin và người Tây Tạng ăn

chay nên chỉ có rau quả, mấy cây ngũ cốc trồng quanh nhà. Còn gạo và một số gia vị được ngựa thồ lên. Những vườn rau cải bắp đủ lạnh cuộn tròn, to và nặng trĩu. Những củ cà rốt không còn lá, chỉ có cuống nhô lên nằm im lìm trong lòng đất lẩn tuyết. Vài luống khoai tây phơi gió, riêng đám cà chua không chịu lạnh và sương muối là phải bọc trong những "nhà ni nông"... Tất cả thứ đó là sản vật tự túc của người dân.

Món đạm duy nhất là trứng gà hoặc cá hộp, phần lớn là để dành cho những du khách. Người dân tự nuôi Yak, một giống trâu nhỏ có bộ lông dài tuyệt đẹp. Sữa của chúng được đem tới nhà máy để làm thành phô mai.

Người dân ở đây gần như cả đời không ra khỏi làng, chỉ quanh quẩn bên nhà, trồng cây và thưởng thức cuộc sống bình yên, bỏ quên cả thế giới.

Hồ thánh linh thiêng bậc nhất của người Hindu

Từ ngôi làng mái xanh, chúng tôi mất ba ngày đi bộ tiếp theo mới tới được hồ Gosaikunda. Có ngày đi bộ từ 7 giờ sáng tới 7 giờ tối, trời mù mịt mây. Có ngày leo cao trên 1.000 mét đuối sức mệt nhoài. Bù lại những ngôi làng nhỏ chúng tôi đi qua đều đẹp một cách cổ tích. Trời lạnh, đồ ăn không đậm khiến quãng đường trở nên khó khăn hơn. Trả công cho sự nặng nhọc ấy, mỗi cung đường đi qua là một quang cảnh đẹp ngỡ ngàng.

Hồ Gosainkunda là hồ nước ngọt tự nhiên trên dãy Himalayas ở độ cao 4.380 mét. Dù

được trấn an trước nhưng vài vị khách khốc lốc và ngất xỉu trên cung đường chinh phục hồ khiến chúng tôi chùn bước. Hồ có diện tích 13,8 hecta, có thể cùng lúc chứa được 20 máy bay thương mại.

Khu vực Gosaikunda đã được coi một địa điểm tôn giáo linh thiêng bậc nhất của người Hindu. Thần thoại Hindu cho rằng Gosaikunda là nơi trú ngụ của các vị thần Hindu Shiva và Gauri. Các vị thần lấy nước ở hồ này pha loãng thuốc độc để cứu người dân. Nước của hồ được xem là nước thánh và có tầm quan trọng đặc biệt trong các lễ hội của người Hindu. Mỗi năm có hàng ngàn người hành hương từ Nepal và Ấn Độ đến khu vực này. Theo quan niệm của người Hindu, đàn ông trưởng thành trong đời phải một lần hành hương tới đây, phải được đắm mình trong dòng nước hồ xanh ngắt. Hôm tôi ghé, năm bạn Ấn Độ đắm mình dưới nước một độ C, lạnh không thể kêu thành tiếng.

Xung quang hồ, người ta đắp con đường đi quanh bằng đá. Ở độ cao này, hồ phẳng lặng không một gợn sóng nhờ sự bao bọc bởi các ngọn núi. Mùa nước cạn, những người theo đạo Hindu hành hương tới đây xếp những hòn đá chồng lên nhau theo kích thước nhỏ dần, ngụp lặn một lần trong nước hồ và làm lễ.

Chúng tôi đi bộ thêm hai ngày nữa để xuống núi, đi qua những cánh đồng, những ngôi làng và trở về thủ đô. Trong tâm trí những ngày lưng chừng Hymalayas vẫn còn lạnh nguyên những trải nghiệm, những huyền thoại một lần phải đến trong đời ■

Thương tiếng "ạ, thưa" của người Việt

Mộc Mộc

Khi mọi người xúm nhau "tôn thờ" cái cúi đầu khiêm cung của ông chủ cây xăng người Nhật thì trong những khoảng lặng thân thương trĩu mến, âm vang "ạ, thưa" của người Việt vẫn thâm thì vượt thoát ngữ nghĩa mang tính tôn ti trật tự của tiếng nói quê hương mà ít người dành thời gian sống chậm để "nghe" lắng nghe.

Việc học hỏi điều hay lẽ đúng từ văn minh của dân tộc khác là sự cầu thị, vì tiến bộ xã hội, đặc biệt khi nét văn hóa ấy thể hiện tinh thần trách nhiệm với công việc, thái độ khiêm cung, biết ơn dành cho mọi người nói chung và mối quan hệ người bán - khách hàng nói riêng.

Vốn dĩ với triết lý sống của người Nhật thì chuyện cúi đầu từ người lãnh đạo đâu có gì lạ, khi cách nay đúng 10 năm, các quan chức cao cấp của Nhật Bản từng cúi đầu trang nghiêm xin lỗi nạn nhân trong vụ sập cầu Cầu Thơ cùng chính phủ Việt Nam.

Dù được xếp hạng 94 trên thế giới về chỉ số hạnh phúc trong năm nay nhưng có vẻ tinh thần người Việt lại dễ xúc động, bi quan và "yếu bóng vía". Khi tiếp cận những trào lưu hoặc xu hướng được du nhập từ nước ngoài, người Việt dễ bị mê hoặc mà bỏ quên giá trị cốt lõi đẹp đẽ của dân tộc.

Người Nhật đã vận dụng hiệu quả ngôn ngữ cơ thể trong giao tiếp qua hình ảnh cúi đầu trong khi người Việt lại có một từ thật khó để dịch sang tiếng nước ngoài, đó là từ "ạ". Giới trẻ ngày nay có khuynh hướng thay từ "ạ" bằng từ "okay" nhưng cảm xúc của từ "okay" mang lại trong ứng xử thì không thể để lại sự dễ chịu cùng dấu ấn sâu sắc về sự tôn trọng như từ "ạ" với thanh điệu

thuộc âm vực thấp.

Cái cúi đầu cùng thanh âm "ạ" trong hai nền văn hóa, hai dân tộc dường như hòa quyện vào nhau làm một, nằm gọn ghẽ trong nhạc phẩm *Để gió cuốn đi* của Trịnh Công Sơn với hình dáng "nghe" đời":

Hãy nghiêng đời xuống

Nhìn suốt một mối tình

Chỉ lặng nhìn không nói năng

Để buốt trái tim, để buốt trái tim...

Tưởng chừng chỉ có người nhỏ tuổi mới "ạ" khi trả lời người lớn tuổi, chỉ có người cấp dưới phải "ạ" với người cấp trên. Tương tự như vậy, việc cúi đầu là việc của kẻ hèn mọn, thấp kém theo chế độ quân chủ vua cao - tôi thấp ngày xưa.

Thật ra, "ạ" không khoan vùng, giới hạn độ tuổi, trình độ, địa vị... Trong bài *Tiếng "ạ, thưa" ngọt ngào thân thương*, tác giả Chi Nguyễn phân tích: "Ai cũng vì cái tôi nên không chịu thua người, luôn cho mình hơn người nên không thể dạ thưa được. (...). Không chịu hạ mình để học hỏi cái hay và mở miệng nói tiếng dạ thưa với người thua mình, nhỏ hơn mình. Để hạ dần cái ngã ấy thì không gì bằng chúng ta vui vẻ mở miệng dạ thưa với tất cả trong lời ăn tiếng nói hằng ngày, không giới hạn đối tượng lớn nhỏ".

Trong tất cả sự giàu có, sự giàu có về định kiến là sự giàu có đáng sợ nhất, nó kìm hãm sự phát triển, tiến bộ mà bành trướng cái tôi. Cho nên để giảm bớt định kiến thì cần ý thức sự giàu, đẹp của từ dạ, cũng có khi được biểu hiện qua ngôn ngữ hình thể - khoan tay hoặc chấp tay, cúi đầu ■

Nguồn: dienhoatay.com

Người xa nơi xứ lạ

Thành Tín

Sài Gòn tám triệu rưỡi dân. Chấp luôn các hot boy, hot girl có vài ngàn friend trên Facebook, hỏi chứ chạy xe ngoài đường có mấy khi gặp được người quen hông? Nói xứ này lạ, là tại mỗi lần bước chân ra khỏi nhà thì thấy toàn người... hồng quen. Thiệt, có khi ở được mấy năm rồi mà bà con chòm xóm sát vách chưa chắc biết mặt nhau hết! Danh nghĩa là người dung vậy đó, chớ cứ như thân quen từ hồi đời nào rồi.

Nhớ cái hồi từ quê lên Sài Gòn trọ học, phải gọi là như con lù đù, khờ không thể tả (bây giờ thì tả được rồi). Bữa đó tính xách xe chạy lảng quang cho biết đường biết sá, khảo sát thực địa coi Xi phố nó ra làm sao. Ông cậu thấy thằng nhỏ xách theo cái bản đồ thành phố mới mua thì la, "Bỏ, bỏ liền. Mày ngừng xe móc cái bản đồ ra ngó

là coi như chỉ điểm cho bọn ác rồi con. Đường đi ở trong miệng, đi tới đâu hỏi tới đó". Ok Salem, đường đi ở trong miệng chớ đâu mà lo. Thì đi... rồi bị lạc. Cái xứ gì toàn đường một chiều, đi rồi không biết sao về, chạy cà lông cà vòng. Tới chỗ nọ thấy ba ông chú "có vẻ hiền", đang ngồi vỉa hè khề khà uống cà phê, đánh cờ tướng thì mới (dám) sà vô hỏi đường. Thiệt, đâu có ngờ lạc xa dữ thần. Ủa Quận 9 với Quận 10 nó phải kế nhau chớ ta... ngộ dzậy? Ủ thì vậy mới phải hỏi. Mà ba ông chỉ bốn đường khác nhau, ông nào cũng nói đường tao chỉ đi lẹ hơn, ít kẹt hơn, đỡ gặp "xe công" xe tải hơn... Rồi hồng ai chịu ai, cự nhau quyết liệt như đang bàn cho con thi đại học trường nào. Cuối cùng thì cũng tìm được tuyến đường tối ưu, ba ông thay nhau chỉ, rồi còn nhắc lại tới lui hai ba lần, dặn

dò đủ thứ.

"Khúc một chiều hả, cứ lên lên đi đại đi con, có chút xíu à hồng sao đâu. Bất quá năn nỉ tụi nó mấy câu là được, nhìn mày khờ khờ nó cho đi hết." "Dạ". "Mà nhớ hết hồng con, hay ghi lại đi mày?" "Dạ con nhớ rồi, con cảm ơn mấy chú". Chỉ đường thiệt hết sức có tâm. "Ừa mà, tới lượt ai đi rồi?". "Dạ con đi nha mấy chú". "Ờ đi đi con". "Ê, nhớ coi chừng bò câu nghe mày".

Đúng là đường đi ở trong miệng thiệt...

Trong một diễn biến khác. Bữa đó 9 giờ đêm, học thêm ra thì xe hư. Loay hoay gần nửa tiếng, xăng tràn bình mà máy đề không lên, đạp cũng không nổ, lại còn bị mấy chú bảo vệ đuổi. Thế là đêm hôm phải dắt bộ kiếm chỗ sửa con chiến mã, trên một con đường chuyên tút tát xe hơi ở Quận 10. Mới hơn 10 giờ đêm mà đường sá vắng hoe. Đang lui cui vừa dắt vừa dáo dác ngó, hy vọng kiếm được chỗ nào có treo cái ruột xe, thì phía trước trở tới một giọng nhừa nhựa. 99,99% là cha nội này đang xin, để đầu trần đi ngược chiều mà chạy xênh xang như không mới ghê. "Ê nhỏ, biết đây là đâu hông mà giờ này dám dắt xe đi loi khơi mày?". Thành Phật ơi, vụ gì nữa đây?!?!

"Để tao nói cho thằng em mày biết, nguyên khúc đường này chỉ có nhà anh mày là sửa xe hông-đa thôi nghe chưa. Mày dắt kiểu này là coi hồng có được rồi, theo tao". Lạ hồn, ông nội tui cũng không dám theo anh nữa... "Dạ thôi cảm ơn anh, để em tự kiếm chỗ sửa được rồi". "A, thằng này ngon! Ủ tự kiếm đi mày", xong dzot đi luôn. Hú hồn, cứ tưởng là họa vô đơn chí

rồi...

Hên, dất thêm mấy trăm mét thì có chỗ sửa xe. Năm đó chưa có bác Hải với mấy chiến dịch dọn dẹp vỉa hè, nên ngó cái chỗ sửa xe lẻ đường thấy... ảm cúng dễ sợ. Ngoài mấy cái hộp gỗ đựng đồ nghề và bình bơm hơi ra, còn có cái ghế bô, cái bàn nhỏ để cái tivi mini và bộ bình trà, kê bên dưới cây dù màu đỏ chót có treo bóng đèn chữ U sáng choang một góc. Trên ghế bô là một chị đang ngồi ôm con nựng như chơi bóp bong bóng. Bác gái ngồi trên cái ghế cây con con cũ kỹ đang may vá gì đó dưới ánh đèn. Gần bên là bác trai cả hai chân cụt gần tới bẹn đang ngồi trên tám gỗ cải tiến với đệm lót và bốn cái bánh xe nhỏ xíu. Tóc húi cua màu muối tiêu, sơ mi tay ngắn, để phanh ngực làm lộ ra những hình xăm đã nhòe mực trên hai cánh tay. Ngâm điều thuốc, mặt căng thẳng, ông bác đang coi đá banh. Nghe tiếng chửi thề kèm theo sự xuống giọng náo nê dài lê thê của "bình lạng" viên thì biết liền là tuyển Việt Nam.

Lúc dắt xe tới, cả ba người lớn quay qua ngó thằng nhỏ một lượt. "Xe bị sao em?" - "Coi xe thằng nhỏ bị sao ông, tối hù rồi" - "Thờ ử mày?". "Dạ xe con bị chết máy, bác coi dùm con". "Dụng xe đá chống đi con".

Búng điều thuốc lẹ làng một cách không thể tưởng, ông già xỏ đôi dép lao vô... hai bàn tay, rồi chỏi tay đẩy cái ghế-xe tự chế tới gần, vặn chìa, đề thử máy, không có gì xảy ra. Quay qua lấy cái ghế con, ông già nhấc mình lên và thay đổi độ cao, sẫm soi đủ chỗ. "Ê đừng làm khó tao mày, đạp dùm bác cái đi con". Một cái, hai cái, rồi cái thứ bảy. Bịch ịch ịch ịch ịch ịch ịch ịch. "Biết sao mày thờ rồi, lại ngồi ghế chơi đi".

Tiếp tục khám tới khám lui, vẫn chưa biết bị sao. "Nó bị hư gì ngộ ta?". Thằng nhỏ ngồi nhấp nhỏm không yên. Chơi gì nổi mà chơi bác, rủ không sửa được rồi biết làm sao, nửa đêm nửa hôm... "Cái xe em chắc cũng tới tuổi rồi. Nó ra cái hồi chị còn đi học cấp 3 tới giờ, mười mấy năm chớ ít. Mà công nhận xe hồi đó bền ghê hen, máy đầm, chạy ngon". "Dạ...". "Mấy con Su (Suzuki) đời cũ này

bền mà đồ của nó muốn thay là khó kiếm lắm".
"Dạ...".

"Má ẵm thằng Bu-gi dô nhà cho nó ngủ đi má, để con phụ ba". "Ồ, mày lại coi cái này dùm ba cái". Thiệt hả trời?! Rồi còn gì nữa?! "Ê cái bà đó, đang làm gì ế, phá xe hả?". Cái giọng nhừa nhựa quen quen. "Ừa, thằng này, nãy kêu theo tao thì không chịu, giờ ngồi đây, anh đã

nói mày rồi...". "Thôi đi cha nội, nhậu xin dô ngủ dùm tui cái đi". "Xin đâu mà xin, bà né ra đi. Xe ai chứ xe thằng này phải để tui". "Quen hả?". "Quen hông mày?". "Dạ...". "Hai đứa bây đi dô hết dùm tao, chọn rộ".

Dắt chồng vô nhà xong, chị quay trở ra vừa phụ ông già vừa nói chuyện với thằng nhỏ, cho nó đỡ lo. Mèn đét, thì ra cái ống dẫn xăng vô bình xăng con xài lâu, cao su bị tét. Mà giờ này còn chỗ nào bán đầu mà thay? "Giờ dzậy nè. Một là tao quán đờ lại cho mày chạy về, rùi nó sút ra dọc đường hay cháy xe gì đó tao hông biết. Hai là mày gởi xe lại đi, bác chở mày về, rồi sáng mai quay ra lấy xe, tao mua đồ thay cho. Hen". "Dạ...". "Rồi, đợi tao chút".

Ông già đẩy cái ghế-xe vô trong hẻm, lát sau có tiếng xe máy

chạy ngược trở ra. Ông xuất hiện như một vị thần trên con Dream 3 bánh, độ lại đầy đủ tiện nghi để trở thành "đôi chun bắt đắc dĩ". Tới một quán nhậu gần đó, ông hú anh nhân viên giữ xe.

"Ê mày, cho thằng em nó gởi nhờ chiếc xe".

"Bị hư hả, thôi quán không có giữ qua đêm chú Hai ơi".

"Mày ráng giúp dùm nó đi, giờ này không kiếm ra đồ thay chớ không tao cũng sửa cho nó đĩa rồi. Sáng mai nó ra lấy liền mà".

"Em dắt xe vô để đây đi".

"Dạ dạ, em cảm ơn anh".

"Rồi lên đây, tao chở cho đĩa. Gỡ cặp nạng ra cầm dùm bác nghe con".

Đoạn đường hơn mười lăm cây số giữa đêm, ông già phóng xe như bay, thằng nhỏ ngồi sau ôm cặp nạng cứng ngắt.

Ông là lính chế độ cũ, năm đó bị thương phải cưa cả hai chân. "Rồi tao cũng cưới được bà, để đứa con gái, tự sửa xe kiếm sống, hà hà"... Tới nhà, thằng nhỏ mừng hóm, cảm ơn miết. Ông già chỉ phẩy tay, rút bao thuốc trong túi áo ra bật quẹt châm, "Mai nhớ ra lấy xe nghen mày", rồi phóng đi.

Thằng nhỏ đi học lâu lâu vẫn quay lại đờ sửa xe. Có khi chỉ là mòn cái bố thắng, nhưng nó vẫn đợi tới bữa nào đi học đặng ghé ngang thay mới chịu. Anh ba gai dễ sợ, "Ê mày, ai cho mày ghé đây sửa hoài dzậy?".

Ờ thì, không phải nguyên cái đường này, chỉ có mình nhà anh sửa xe hông-đa thôi sao? Rồi ai biểu chơi nổi, nguyên cây dù màu đỏ chót, thêm tám bảng "Bom, vá xe miễn phí cho học sinh, sinh viên, người tàn tật".

Đó, có quen biết chi đâu ?

Chuyện về người xa nơi xứ lạ ở Sài Gòn, nó nhiều như số đèn đỏ trên đường Nguyễn Đình Chiểu, ngồi kể từ lúc trời mưa bắt đầu rớt hột tới lúc đường Nguyễn Hữu Cảnh rút ráo nước cũng chưa chắc đã hết. Từ chuyện vọt xe thiệt lẹ để chạy theo nhắc một ai đó quên đá chống xe, để rồi bị bỏ câu ngoắt lại vì bức tốc lán tuyến ("Anh thông cảm, em sinh viên anh ơi" - "Sinh viên trường nào?" - "Dạ đại học Luật anh." - "Luật hả, thôi đi đi"), cho tới chuyện người bán nhận tiền cảm ơn đã đành, người mua đưa tiền cũng vừa cảm ơn vừa cười lại. Rồi cả mấy chuyện quán cơm 2k, trà đá miễn phí, bánh mì từ thiện, hay tám bảng "Anh chị em nào đi bệnh viện Từ Dũ nhìn theo mũi tên thấy nhà lầu cao màu vàng nhìn lên trên thấy hình mẹ bồng con. Cảm ơn!" được công nhận như một biển báo giao thông thực thụ...

Đừng lạ lắm khi tới Sài Gòn mà nghe ai đó nhắc "Đằng trước có Công an", "Đằng kia có cây xăng kia nhỏ", rồi chạy vọt đi luôn mà không chờ một tiếng cảm ơn. Chuyện đáng gì, dân Sài Gòn không quen khách sáo ■

Cốt cách một nhà giáo

Ông giáo Hòa ngồi đó rất lâu. Trầm mặc và uy nghiêm. Đến gần độ giắc trưa, ông cúi người thực hiện nghi thức thiêng liêng mà trong suốt mấy chục năm qua vẫn làm vào dịp đặc biệt quan trọng này...

Phan Phan

Hai mươi năm trước, cũng trong không gian trầm lặng ấy, có một cậu bé chăm chú nhìn về phía ông đang sau cánh cửa. Đối với cậu, đó là một điều gì đó bí ẩn và cao quý lắm. Cậu chưa bao giờ dám tới gần vì sợ vẻ nghiêm nghị của ông giáo Hòa nổi danh.

Vậy mà giờ đây, cậu bé ấy - là tôi đang ngồi cạnh ông, nghe từng lời ông kể và mang trong mình cảm giác khác. Ông nhìn tôi hồi lâu, lặng lẽ nhấp một ngụm trà, hơi tựa người vào thành ghế và bắt đầu bằng những ký ức của cuộc đời mình...

Hồi ức của ông giáo Hòa

"Đó là những năm sau giải phóng, chúng tôi được phân công về dạy ở xí nghiệp Liên hiệp 600. Ngày đó mọi thứ đều thiếu thốn, nhưng một điều ai cũng cảm thấy mình dư dả là niềm tin và tình thương. Cả trường chỉ có 6 lớp học. Tôi và cô giáo Chính phụ trách lớp ghép khối 4 và 5 theo ba ca: sáng chiều tối" - ông giáo Hòa chậm rãi nhớ lại.

Cô giáo Chính được ông nhắc đến là mẹ tôi. Hồi đó, ông và mẹ cũng như bao thầy cô khác ở chung trong khu tập thể giáo viên. Đồng lương bèo bọt, bấp bênh nên cuộc sống của những người trong ngành sư phạm rất khó khăn. Ông hóm hỉnh bảo chẳng thể mà người ta hay truyền tai nhau câu: *Muốn sang thì lấy thợ điện/Muốn điện thì lấy thợ may/Ăn mày thì lấy thầy giáo.*

Dừng lại hồi lâu, ông giáo Hòa mon man tiếp với dòng hồi ức: "Cô giáo Chính khi đó chịu khó lắm, dành dụm tiền mua được cái máy may của Tiếp Khắc. Sáng lên lớp dạy, tối về nhà chấm bài, nửa đêm lại cặm cụi lấy máy ra sửa đồ cho người dân quanh đó kiếm đồng ra đồng vào. Chúng tôi chịu ơn cô giáo Chính, nhờ cô mà mấy anh em giáo viên cải thiện được thêm bữa ăn. Cũng nhờ cô Chính mà tôi mới lấy bà nhà tôi bây giờ".

Ông kể có lúc vì thương học trò nghèo, mấy thầy cô chịu nhịn đói, nấu nồi cháo lớn để "tụi nó quây quần, xúm xít lại, nhìn mà thương". Giáo viên nghèo chẳng thể trông chờ mãi vào đồng lương, làm đủ thứ nghề để đổi lấy mấy cân gạo, bo bo, mì vụn, bột sắn... đáp đổi qua ngày.

Khi cuộc sống ổn định và có với cha tôi bốn

mặt con thì mẹ qua đời vì ung thư. Ông giáo Hòa tiếp tục làm giáo viên tiểu học thêm một vài năm cũng đến tuổi nghỉ hưu. Tình cảm gắn bó đồng nghiệp cũng như những mối liên hệ, ký ức giữa ông và mẹ đến tận sau này tôi mới được biết đến nhiều hơn qua những lời kể...

Nghi thức thiêng liêng

Trong trí nhớ của tôi, hình ảnh khắc sâu nhất về ông giáo Hòa là mỗi dịp vào ngày Nhà giáo 20/11. Khi ấy, ông đến nhà tôi từ rất sớm. Ông đi chiếc xe đạp cũ màu xám tro, điện complet giầy tây đen chỉnh tề.

Biết trước ông sẽ đến, cha tôi mở sẵn cổng, pha ấm trà đậm và để bao thuốc lá Trị An trên bàn. Ông lặng lẽ bước vào, từ tốn đưa cho cha tôi túi trái cây, đặt lên bàn thờ mẹ. Tính ông kiệm lời và cẩn trọng. Gần như suốt mấy chục năm trời, ông chỉ nói chừng ấy câu, làm chừng ấy việc khi đến nhà tôi.

Sau khi gặp người trước bàn thờ như thể báo với mẹ tôi rằng mình đã đến, ông giáo Hòa trở lại chiếc ghế gỗ quen thuộc. Ông châm điếu thuốc, hít một hơi sâu rồi thả ánh nhìn về phía xa. Tôi của những năm bé thơ chỉ dám len lén nhìn ông từ sau ô cửa. Cái niềm háo hức và tò mò con trẻ ngày nào trong tôi chưa bao giờ vơi đi. Đối với tôi, ông giáo Hòa lúc ấy là một vị khách đặc biệt và khó tính, phần vì biết ông là một thầy giáo nghiêm khắc. Cái cảm giác vừa thích thú vừa sợ sệt khi nhìn thấy ông theo tôi suốt thời tuổi thơ.

Ông giáo Hòa ngồi đó cho đến khi gói thuốc đã vơi nửa, cha tôi biết ý sẽ đến và châm thêm nước nóng vào bình trà. Sau đó thể nào ông cũng nhờ cha lấy ra từ trong tủ mấy tấm hình và cuốn sổ cũ màu vàng kim. Cha tôi sẽ nhẹ nhàng đặt lên bàn và lùi vào nhà sau để ông giáo tiếp tục ở lại với thế giới riêng của mình. Những bức hình của mẹ thì tôi đã được xem, nhưng cha thì không cho tôi biết về cuốn sổ. Tôi vẫn không thôi thắc mắc về những gì viết trong đó.

Y như rằng theo thói quen, ông giáo Hòa sẽ cầm từng bức hình, nghiền ngẫm ngắm nhìn thật lâu rồi đặt xuống bàn. Sau đó ông lần giở từng trang trong cuốn sổ đọc say sưa. Chốc chốc lại dừng lại, nheo nheo đôi mắt.

Đến gần trưa, khi những trang cuối cùng được mở và cũng là lúc bình trà đã nguội, ông giáo tiến tới bàn thờ của mẹ tôi, chỉnh trang lại y phục. Ông thực hiện nghi thức mà đối với tôi

là rất thiêng liêng. Tôi gọi đó là nghi thức bởi bao nhiêu năm vẫn vậy, tất cả theo một trình tự: cẩn thận và chính xác đến từng chi tiết như được sắp xếp sẵn. Chưa bao giờ ông bỏ quên một bước nào từ lúc tới cho đến khi về.

Đầu tiên, ông rút ba nén nhang - loại nhang trầm có in hình hoa sen mà ông tự mang đến - nghiêng nghiêng mái đầu, cầm quẹt đốt cho nhang bắt lửa. Sau đó, ông đưa tay lên chấp, rồi nhắm nghiền mắt khấn nguyện điều gì đó rất lâu.

Ông vái ba cái, trịnh trọng cắm nén nhang vào bát hương, chỉnh sửa lại khung ảnh một chút cho ngay ngắn, rồi đứng lạng một hồi lâu. Mọi động tác, cử chỉ đều diễn ra chậm rãi và nâng niu. gương mặt ông giáo gần như ít khi thay đổi sắc thái, cứ đầu đầu và trầm mặc trong không gian lạng yên tuyệt đối.

Ông trở lại chỗ ngồi, hút thêm điếu thuốc chờ cho nhang cháy hết. Trong thời gian ấy, cha tôi sẽ ra nói chuyện một lát, trước khi ông từ biệt ra về. Ông không bao giờ nhận lời ở lại ăn cơm trưa với gia đình mặc dù được mời thế nào. Cái cách ông rời đi cũng như khi đến rất lặng lẽ: gật đầu chào nhẹ, xin phép gia chủ rồi từ tốn bước ra phía cổng.

Chỉ khi chiếc bóng của ông trên chiếc xe đạp khuất dạng, tôi mới dám chạy đến ngoài theo. Đứa trẻ trong tôi có cảm giác gì đó rất lạ, rất gần gũi không thể lý giải được. Chỉ biết mỗi lần như vậy tôi đều rất vui vì được chứng kiến trọn vẹn nghi thức đặc biệt ấy...

Cuộc gặp gỡ sau hai mươi năm

Khi tôi học cấp ba, rồi học đại học ở xa không có dịp về thường xuyên, tôi nghe cha kể ông giáo Hòa vẫn đến nhà vào ngày 20/11 như thường lệ. Đa phần là ông tự đạp xe như lúc trước, nhưng sau này do sức khỏe yếu nên phải nhờ người cháu gái chở đến.

Có đợt khi tôi về nhà vào đúng ngày Nhà giáo nhưng không thấy ông đến. Lúc đó mới hay tin sức khỏe ông đã yếu và giờ chỉ ngồi một chỗ, không đi đâu xa được nữa. Tôi đánh bạo xin cha được phép đến thăm ông giáo. Cha bảo tôi mang theo chiếc hộp đựng cuốn sổ và những bức hình, dặn phải trao tận tay.

Tôi vâng lời đến nhà ông vào buổi chiều tà khi trời đã nhá nhem. Đó là căn nhà gỗ nhỏ, có khoảng sân rộng phía trước. Người cháu đưa tôi

(Xem tiếp trang 52)

PGS.TS Nguyễn Hồng Sinh, Trưởng khoa Khoa Thư viện - Thông tin học Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM (người đầu tiên). Ảnh: Lưu Thị Hà

Nhớ mãi về cô!

Lưu Thị Hà

Sáng nay vừa tới cơ quan nhỏ lại nhìn vào cái phòng ấy. Vẫn một màu tranh sáng tranh tối như thường ngày. Vẫn cái ghế tựa như có dáng người ngồi lom khom, lảng lảng sau cái bàn làm việc ở góc cuối phòng. Căn phòng vẫn trống rỗng. Cô Nguyễn Hồng Sinh thân thương của nhỏ vẫn chưa đi làm lại.

Thường ngày vào giờ đi làm, đi lấy nước uống, hay chỉ lòng vòng quanh cơ quan cho giãn gân cốt, nhỏ có thói quen là dòm vào cái phòng ấy, phòng làm việc của cô. Hễ thấy sáng đèn, có bóng cô ngồi là nhỏ sà ngay vào, bám chặt cánh cửa, trong khi hai chân vẫn còn bên ngoài, nhanh nhẩu cất tiếng chào: "ô... oi... oi!". Nụ cười ấy, ánh mắt ấy lại ngưng gồ gồ, click click ngược lên nhìn nhỏ hỏi lại: "gì đấy" hay "cái gì". "Không có gì đâu cô", nhỏ vội đáp và nhoẻn miệng cười rồi rời đi. Đấy, chỉ bấy nhiêu thôi cũng đủ cho một ngày làm việc vui vẻ của nhỏ rồi. Chỉ bấy nhiêu thôi cũng bố nhớ, bố mong, bố đợi chờ của nhỏ rồi!

Vậy mà sáng nay lại vẫn không thấy cô. Cảm giác buồn lắm, nhớ lắm, mong lắm và có đôi chút hụt hẫng nữa cứ đan xen vào nhau. Vẫn biết là đến một ngày nào đó cô sẽ nói lời tạm biệt, sao nhỏ vẫn cứ mong, cứ đợi một phép màu là cô sẽ

trở lại. Để được như trước kia, để ngày nào tới cơ quan nhỏ cũng nhìn thấy cô trong căn phòng ấy, để lại có thể bắt đầu ngày làm việc với một niềm vui nho nhỏ của riêng mình. Điều đó có lẽ chỉ là ước vọng xa xỉ với nhỏ mà thôi.

Nhỏ ra trường năm 2011, vừa có giấy chứng nhận tốt nghiệp tạm thời là được tuyển vào làm tại nơi có cô giáo của nhỏ làm kiêm nhiệm ở đó. Điều bất ngờ này, mãi sau ngày đi phỏng vấn nhỏ mới được biết. Một năm tập sự đầy cố gắng, nhỏ thi đậu viên chức và trở thành chuyên viên tại đây. Mới đó mà đã gần bảy năm rồi. Giờ đây cái lạ lắm, bố ngỡ ban đầu được thay thế bằng sự tự tin, chín chắn của nhỏ, bởi nhỏ đã lớn, đã dạn dĩ hơn rất nhiều. Bảy năm, không phải là dài lắm, song đó là quãng thời gian có nhiều sự kiện quan trọng và kỷ niệm khó phai đối với nhỏ.

Trong môi trường làm việc chuyên nghiệp, ngoài nỗ lực, phấn đấu của bản thân, sự hướng dẫn tận tình từ các anh chị đồng nghiệp, đặc biệt hơn là sự góp ý, khích lệ từ cô, đã giúp cho nhỏ học hỏi được nhiều điều, ngày càng trưởng thành hơn. Với cô, nhỏ dù là cấp dưới, là đồng nghiệp hay học trò cũng vậy, cô vẫn tận tình chỉ dạy, động viên và khích lệ. Tuổi trẻ nhiệt huyết tràn trề nhưng đôi khi làm những việc chưa thấu đáo, vụn tròn, nhỏ vẫn được cô dịu dàng chỉ ra và nhắc nhở để hoàn thiện, chín chu hơn.

Khóa của nhỏ là lứa sinh viên đầu tiên được học cô sau khi cô hoàn tất chương trình nghiên cứu sinh từ New Zealand trở về. Ấn tượng của nhỏ và chúng bạn về cô là một phụ nữ duyên dáng, mái tóc dài xoăn bồng bồng kiểu tây tây trông lạ lắm. Cô mặc bộ đầm thật đẹp, mặc đồ tây cũng đẹp, đặc biệt cô mặc áo dài là đẹp nhất. Sau này ra trường, đi làm chung cơ quan với cô, nhỏ còn thấy cô mặc quần jean áo thun cổ bẻ, hay đồ dự tiệc, du lịch đều rất nổi bật.

Những giờ học môn của cô thì khỏi phải nói, sinh động và thoải mái hơn hẳn các môn học khác. Bởi cô có cách truyền đạt kiến thức độc đáo, giúp sinh viên tiếp thu dễ dàng mà không cảm thấy bị ép buộc, nhồi nhét. Ở những giờ học đó, sinh viên được hỏi khi không hiểu bài, được nói ra những suy nghĩ khác của mình qua các buổi thảo luận, làm bài tập nhóm hay thuyết trình. Cô có cách khích lệ, động viên sinh viên bằng những thang điểm độc và lạ, khiến sinh viên vô cùng thích thú. Bởi nó không có điểm cao cũng không có điểm thấp, không có điểm tốt cũng chẳng có điểm xấu, chỉ là đạt hay là chưa

đạt mà thôi.

Mỗi giờ giải lao, cô trò lại ngồi nói chuyện thân mật bên nhau. Cô chia sẻ về con đường học vấn, về nghề nghiệp sau này và cả những tâm tư, tình cảm về cuộc sống sinh viên khi tốt nghiệp ra trường. Nhớ nhất là lần cô chia cho bọn nhỏ một thỏi sô cô la trắng, chao ôi sao mà ngọt ngào đến vậy! Cho tới tận bây giờ, khi đã tự mình mua được, nhưng đó vẫn là miếng kẹo ngon nhất, đáng nhớ nhất đối với nhỏ. Miếng kẹo ấy ngọt ngào như tình thầy - trò thiêng liêng, thấm thiết.

Sau nhiều năm gấn bó, nhỏ hiểu hơn nhiều về cô. Giữa nhỏ và cô ngoài quan hệ tình thầy trò, còn là quan hệ cấp trên, cấp dưới, đồng nghiệp với nhau nữa. Trên cương vị lãnh đạo, cô là người rất dễ gần, luôn lắng nghe ý kiến đóng góp hoặc tâm tư tình cảm của nhân viên. Cô luôn biết khích lệ nhân viên của mình phải nỗ lực học tập, nâng cao trình độ, tiếp thu những kiến thức mới. Các hoạt động như hội nghị, hội thảo chuyên đề, tập huấn ngắn hạn ở trong và ngoài nước, thậm chí là tiếp tục học lên cao luôn được cô sắp xếp cho nhân viên tham dự. Bản thân cô là một tấm gương sáng về nghị lực phấn đấu, không ngừng vươn lên. Từ một giảng viên cô đã vinh dự được Nhà nước công nhận chức

danh Phó Giáo sư.

Trong cuộc đời mỗi người, từ khi chập chững bước chân vào cổng trường mẫu giáo cho đến khi rời khỏi cổng trường đại học, có biết bao người thầy, người cô đã ân cần chỉ dạy, truyền đạt kiến thức. Công sức của mỗi người thầy, người cô đều được trân trọng khắc ghi. Nhưng cô vẫn là người mà nhỏ biết ơn hơn cả. Bởi ngoài truyền đạt kiến thức, cô còn là người dẫn dắt nhỏ đến với nghề nghiệp, hun đúc trong nhỏ tình yêu với công việc. Phải là một người yêu nghề lắm thì mới gấn bó với nghề được, và chính cô đã truyền lửa, tiếp thêm niềm tin, nghị lực để nhỏ tiếp tục công việc hằng ngày là làm chiếc cầu nối đưa tri thức đến với độc giả thân thương của mình.

Dòng thời gian lặng lẽ trôi đi, từng lứa học trò lần lượt ra trường. Cô vẫn âm thầm, cẩn mẫn chờ từng chuyến đò sang sông. "Cô ơi!", cô cho phép nhỏ được gọi hai tiếng thân thương mãi vậy cô nhé. Có thể câu nhỏ viết chưa trọn ý, lời nhỏ nói chưa trọn câu, nhưng tất cả đều xuất phát từ sự biết ơn, trân trọng của nhỏ dành cho cô, cũng như biết bao quý thầy cô khác - những người vẫn miệt mài trao truyền kiến thức, khơi dậy đam mê, tiếp thêm sức mạnh, sự tự tin cho các bạn trẻ vững bước vào đời ■

Cốt cách...

(Tiếp theo trang 50)

vào nhà, tôi gật đầu chào ông. Ông giáo Hòa ngồi trên ghế dựa, hơi nheo nheo mắt nhìn và gần như không nhớ nổi tôi là ai. Chắc ông không thể biết cái cậu bé con ngày ấy vẫn lén nhìn ông sau ô cửa.

Tôi ngồi cạnh ông, có đôi chút hồi hộp, nhưng không còn cảm giác sợ sệt như trước đây. Ông nói nhỏ nhẹ, giọng thờ hơi gấp nhưng mang lại cảm giác bình yên và nhẹ nhõm. Biết tôi là con cô giáo Chính, ông nhìn tôi hồi lâu, lặng lẽ nhấp một ngụm trà, hơi tựa người vào thành ghế và bắt đầu những câu chuyện.

Ông kể lại chuyện cũ về mẹ tôi, về những người đồng nghiệp của ông thời còn đi dạy học. Ông nhắc thêm về những người con, người cháu của mình hiện giờ vẫn đang bám trụ với nghề giáo. Lúc ấy, ánh mắt ông ánh lên niềm hạnh phúc, đôi vai run run từng đợt. Chắc phải rất lâu rồi mới có người ngồi nghe hết những chia sẻ, nên nhìn ông vui lắm.

Trong một khoảnh khắc nào đó, tôi đã

không còn thấy ông trong vẻ nghiêm nghị khiến cậu bé ngày xưa e sợ. Tôi, khi được ngồi cạnh bên nghe tiếng nói trầm ấy, thấy ông thật bình dị. Tôi cảm nhận được cốt cách của ông giáo làng xưa trong ông không bao giờ mất đi: trầm lặng, sâu sắc và tình cảm biết bao.

Tôi thủ thỉ với ông đôi câu chuyện về cuộc sống và lựa chọn của giới trẻ bây giờ. Ông hơi rướn người lên, chăm chú vào câu chuyện khiến tôi bất ngờ và xúc động. Đối với tôi, khi được cầm lấy bàn tay gầy guộc ấy, nói hết suy nghĩ, thể hiện hết tình cảm với một người thầy tận tụy như vậy là một nghi thức đặc biệt và trân quý.

Lúc tạm biệt ông giáo Hòa, ấn tượng của cậu bé trong tôi hai mươi năm trước bỗng dung xuất hiện. Gần gũi và rõ nét. Tôi hiểu rằng cái cảm giác ngày bé là sự ngưỡng mộ phong thái của một nhà giáo mẫu mực. Dù ông chưa trực tiếp dạy tôi giờ phút nào, nhưng tôi vẫn luôn coi ông là một người thầy lớn. Bài học làm người tử tế, tình cảm sâu nặng và thấu hiểu giá trị của sự biết ơn là một trong những tài sản đáng giá nhất mà ông đã giúp tôi nhận ra ■

Nghiên Hy

Thầy ơi

Rũ bụi phấn đã nhạt nắng thầy ơi
Chiều dần buông trên vai gầy lặng bước
Cặp kính cũ, bài giảng xưa thân thuộc
Bước cùng thầy theo bao mùa lá bay

Như sớm nào trong sương vỡ sớm nay
Thầy đến lớp, bàn ghế im chưa dậy
Gió khe vờn hàng băng lăng run rẩy
Se lạnh còn... mà bụi phấn rơi đầy

Bài học đầu thầy dạy biết chạm tay
Đến giấc mơ mang riêng tên con đó
Nhưng thầy ơi bài học nào thuở nhỏ
Sang sông rồi còn nhớ về đò xưa?

Đếm bao mùa theo dòng nhớ ước mưa
Con biết đau nhưng thầy ơi có muốn
Trong chiều nào cánh chuồn chuồn gió cuốn
Con rong đùa mà đâu biết thầy đau

Và thầy ơi, trong những giấc mơ thâu
Giấc mơ nào chỉ riêng thầy thôi đó
Giấc mơ nào, con - cậu học trò nhỏ
Biết yêu thầy hơn cả những hôm nay ■

Thanh Vy

Một bài thơ học trò

Trường học của tôi hôm nay
Có con chó con nằm sưởi nắng
Mướt vừa leo kín giàn
Bài giảng vừa xong thấy mình thốn thức

Cô học trò nhỏ gửi tin nhắn vụng về
Cô ơi em muốn được "khai phóng"
Chỉ cho em những cuốn sách cần đọc
Để trải đời trong lăng kính không chỉ màu xanh

Tôi bất ngờ khi một cô học trò muốn trở thành nhà văn
Em pha màu gì trong ước mơ của em hồi nhỏ?

Các em làm tôi mơ đến trường học là một thánh đường
Chúng ta phụng sự cho một đảng tối cao là tri thức
Các em làm tôi mơ đến trường học là một khu vườn
Nơi tôi nguyện là một người làm vườn cần mẫn

Ghé thăm khu vườn của chúng tôi
Nơi có những đôi mắt sáng và những đôi tay hơn hờ khi một
câu hỏi được đưa ra
Cậu bạn cuối lớp lơ đãng vẽ khi bạn bè mãi "ba hoa"
Cũng bất ngờ tham gia khi nghe đâu đó một điều không
"vừa ý"

Những bài giảng vẫn luôn dài hơn năm tiết đều đặn hàng
tuần nhí
Còn ngân nga mãi đến hôm sau
Nhiều khi đi vào mộng寐

Cảm ơn sáng nay trong căn phòng nhỏ mấy mươi mét vuông
nhìn ra cây đu đủ vừa đậu trái
Chúng tôi thường tự vấn trong cuộc hành trình tìm ý nghĩa
của học vấn với nhân sinh
Chúng tôi đã chưa thấy câu trả lời
Hay mỗi cánh tay giờ lên của chúng tôi đã là một câu trả
lời rồi đó
Thiết tha và bông bột
Qua quit hay sâu cay
Chúng tôi thấy gần nhau thêm chút nữa ■

Lê Huỳnh Minh Triết - thủ khoa tốt nghiệp có điểm số cao nhất của Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM. Ảnh: NVCC

THỦ KHOA TỐT NGHIỆP 22 TUỔI CÓ 5 BÀI BÁO QUỐC TẾ

Với số điểm 95,6/100, Lê Huỳnh Minh Triết đã trở thành tân thủ khoa tốt nghiệp có số điểm cao nhất trong lịch sử Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM. Bốn năm trước, chàng trai này từng là á khoa đầu vào của trường và là thủ khoa của một trường đại học khác.

Minh Thi - Nguyễn Hoàng

Với phương châm "bỏ cuộc là mình đã tự đóng lại cánh cửa cơ hội của bản thân", Minh Triết đã thiết kế cuộc đời sinh viên bằng những mục tiêu rõ ràng, đáng ngưỡng mộ và học hỏi.

Luôn đặt mục tiêu cho chính mình

"Trước khi làm bất cứ việc gì cũng phải đặt ra mục tiêu cụ thể cho bản thân ngay từ đầu" - Minh Triết khẳng định như thế khi mở đầu câu chuyện. Anh đặc biệt thích quan niệm sống của Winston Churchill: "He who fails to plan is planning to fail" (Người nào không lên kế hoạch người đó sẽ thất bại). Vì thế, anh đã lập kế hoạch rất cụ thể, rõ ràng cho mình ngay trong những ngày đầu bước chân vào giảng đường đại học.

Là thủ khoa tốt nghiệp xuất sắc nhất trong lịch sử Trường ĐH Quốc Tế nhưng Minh Triết không cho đó là mục tiêu của mình. Anh không quan trọng việc đạt điểm thật cao mà chỉ "mong muốn mỗi ngày trôi qua mình có thể học hỏi được điều gì mới để hoàn thiện bản thân". Anh học tập và làm việc theo triết lý: "Phải luôn nỗ lực để mình của ngày hôm nay tiến bộ hơn mình của ngày hôm qua".

Khi còn là sinh viên, Minh Triết là thành viên tích cực và nổi bật trong nhóm nghiên cứu của trường. Anh tham gia nghiên cứu về hệ thống phần mềm trực quan mô phỏng sử dụng trong tính toán nhiệt động học và động học. Các nghiên cứu này có thể tìm ra giải pháp để giảm thiểu khí thải độc hại ra môi trường, tổng hợp ra nhiên liệu sinh học sạch...

Từ tháng 6/2016 đến nay, Minh Triết có 5 bài báo đăng trên tạp chí quốc tế và trong số này có một bài đạt chuẩn ISI. Bài báo đạt chuẩn ISI

“ Phải luôn nỗ lực để mình
tiến bộ hơn mình của ngày
hôm qua ”

Thứ hai của anh cũng sắp sửa lên trang. "Mình sẽ tiếp tục học lên cao học. Mình mong muốn tích lũy được kinh nghiệm nghiên cứu khoa học ngay khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Thế nên, mình đã quyết định tham gia nhóm nghiên cứu của PGS.TS Huỳnh Kim Lâm và viết báo cáo khoa học để chuẩn bị hành trang cho việc chinh phục mục tiêu của mình" - Minh Triết chia sẻ.

Lấy bằng tiến sĩ trước tuổi 30

Trong tương lai xa hơn, Minh Triết đi sâu vào chuyên ngành Khoa học dữ liệu và bảo vệ luận án tiến sĩ trước năm 30 tuổi ở nước ngoài. Khoa học dữ liệu là một trong những chuyên

ngành rất hứa hẹn mà anh quyết tâm sẽ "học hỏi kinh nghiệm từ những chuyên gia hàng đầu thế giới để góp phần giải quyết những vấn đề thực tiễn của đất nước". Để đạt được ước nguyện đó, anh đã xin được hai suất học bổng thạc sĩ ở Úc và hoàn thành lớp học tiền tiến sĩ của ĐHQG-HCM.

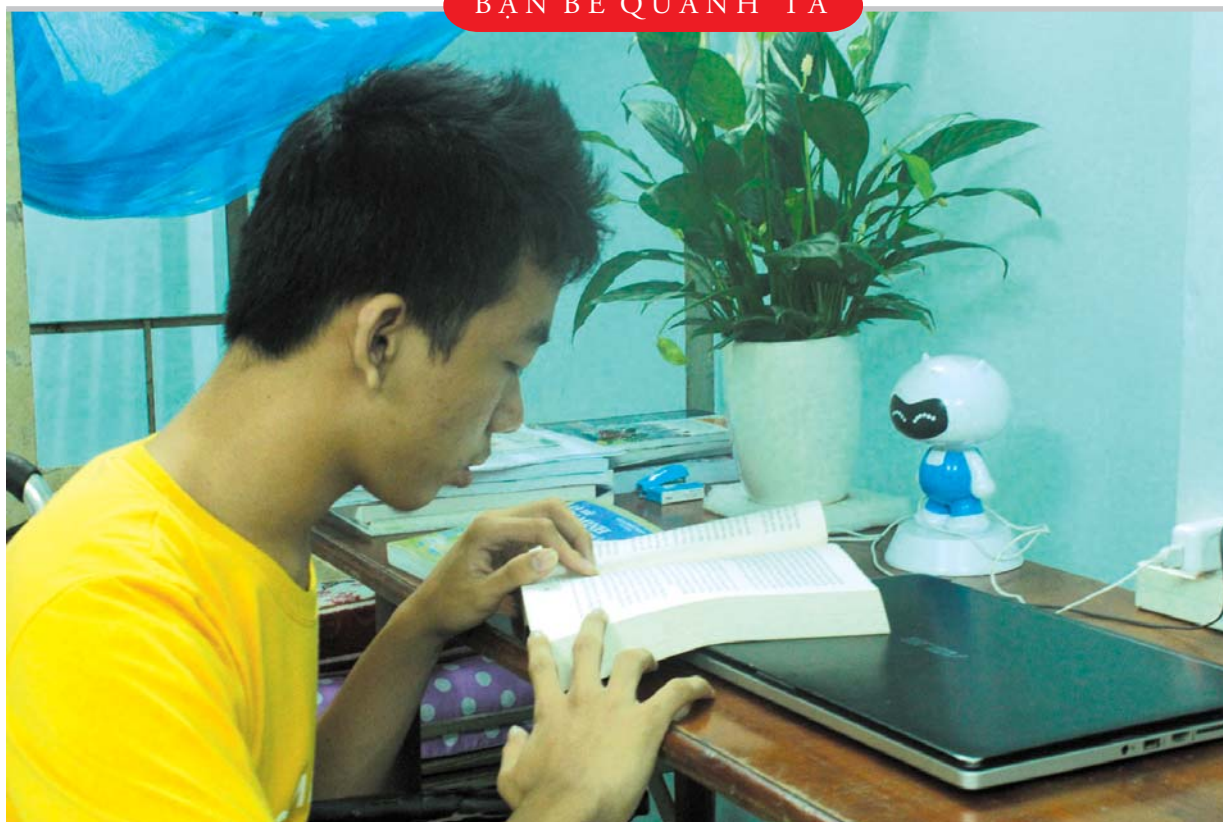
Với Minh Triết, học là công việc không có chỗ dừng, nhất là ở giai đoạn này: "Trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0 đang hiện diện khắp các ngõ ngách của cuộc sống, chính tinh thần cầu tiến, không ngừng học hỏi, chủ động nắm bắt cơ hội và sẵn sàng đương đầu với thử thách mới giúp chúng ta tiến về phía trước trong cuộc đua đầy khốc liệt này".

Việc đặt ra những mục tiêu to lớn, Minh Triết thừa nhận đôi khi làm cho bản thân bị áp lực và căng thẳng. "Khối lượng công việc trên lớp cũng như những nghiên cứu tương đối nhiều, để hoàn thành một lúc nhiều việc là điều rất khó. Nhưng mình chưa bao giờ có ý định dừng lại hay bỏ cuộc. Những lúc mệt mỏi mình tranh thủ nghỉ ngơi, sau đó tiếp tục bắt tay vào làm" - Minh Triết tâm sự.

Tất nhiên, trên con đường chinh phục giấc mơ của mình, Minh Triết không đi một mình. Anh chia sẻ chính sự động viên của thầy cô, đặc biệt là gia đình đã tiếp thêm niềm tin cho anh, nên "không thể phụ lòng họ được".

Ngoài việc học, Minh Triết vẫn dành thời gian tham gia nhiều hoạt động vui chơi, nhiều phong trào cùng bạn bè, đó là một phần trong danh sách thiết kế "đời sinh viên hoàn hảo" của anh. Minh Triết là thành viên kỳ cựu của Câu lạc bộ tiếng Anh Trường ĐH Quốc Tế, ở đó anh học kỹ năng mềm về thuyết trình, nói chuyện trước công chúng, lên kế hoạch... Với Minh Triết, việc tham gia các hoạt động ngoại khóa sẽ làm cuộc sống sinh viên trở nên đẹp hơn: "Tuy có thể không nhiều như những bạn đồng trang lứa, nhưng mình thấy những trải nghiệm đó đã giúp quãng thời gian sinh viên của mình trở nên đáng nhớ hơn" ■

Lê Huỳnh Minh Triết đạt giải thưởng Best Poster Presentation tại Hội nghị ANSCSE 21. Ảnh: NVCC

Tấn Anh say sưa bên những trang sách. Ảnh: Huyền Mai

CHÀNG TRAI KHUYẾT TẬT VÀ HAI ƯỚC MƠ

Tháng 6/2017, hình ảnh một thí sinh đặc biệt, đi lại khó khăn, được mẹ dẫn đi làm thủ tục dự thi THPT xuất hiện trên nhiều tờ báo lớn. Thí sinh đó chính là Lê Ngọc Tấn Anh, chàng tân sinh viên Khoa Lịch Sử - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM.

Huyền Mai - Thanh Thanh

Trên chiếc xe lăn, luôn cười mở, hòa đồng và hết sức thân thiện - đó là những ấn tượng đầu tiên về cậu sinh viên giàu nghị lực Lê Ngọc Tấn Anh. Sau nhiều lần gặp gỡ, chúng tôi càng bị cuốn hút hơn bởi nụ cười không bao giờ tắt trên môi và câu chuyện đầy xúc động của chàng sinh viên này.

Mình sẽ vào đại học

Nửa tháng sau sinh, sốt cao đột ngột, hai ngày một đêm phải nằm trong lồng kính, cuộc sống của Tấn Anh tưởng chừng như khép lại khi

bác sĩ thông báo cậu mắc phải căn bệnh bại não quái ác. Vừa mở mắt chưa nhìn cho thỏa cuộc đời, chàng trai ấy đã buộc phải gắn mình với chiếc xe lăn.

Không chỉ đi lại khó khăn, việc giao tiếp của Tấn Anh cũng hạn chế, bởi cậu khó có thể tìm từ ngữ để diễn đạt ý của mình cho mạch lạc. Tấn Anh tâm sự: "Từ khi bắt đầu đi học cho đến lớp 12 mình phải có người đưa đón. Mình không tự chủ được các hoạt động bình thường như bao bạn khác. Mẹ phải nghỉ ở nhà để chăm sóc mình. Rồi chuyện tiếp thu bài học mình cũng gặp nhiều trở ngại, có những lúc mình không theo kịp, phải nhờ bạn bè kèm cặp, gian nan nhất là

vào cuối năm cấp II và lớp 12".

Mang căn bệnh hiểm nghèo, chưa bao giờ Tấn Anh dám ước mơ bước vào giảng đường đại học. Mẹ của Tấn Anh cũng khuyên cậu học xong cấp III rồi ráng đi học nghề, kiếm việc gì đó phù hợp, ổn định mà mưu sinh.

"Chỉ đến khi mình gặp được cô giáo chủ nhiệm năm lớp 12, dạy môn sử thì mình mới bắt đầu ấp ủ ước mơ bước vào cánh cổng đại học. Mình nhớ mãi hôm cô hỏi mình thi khối nào, mình tần ngần không biết trả lời ra sao thì cô bảo 'em có năng khiếu môn xã hội nên thi vào các ngành xã hội'. Mình im lặng nghe lời khuyên từ cô, tối đó mình suy nghĩ và hôm sau quyết định thi khối C để vào đại học" - Tấn Anh nhớ lại.

Hành trình thi đại học của Tấn Anh trở nên khó khăn gấp nhiều lần so với bạn bè. Tấn Anh bảo nếu người ta có một thì cậu phải có gấp mười lần. Có hôm cậu học đến 3 giờ sáng mới chịu đi ngủ, dù sức khỏe của cậu không cho phép làm điều đó.

Mẹ của Tấn Anh lúc đầu cũng bất ngờ vì lựa chọn thi đại học của con trai. Tấn Anh tâm sự: "Mẹ khuyên mình đi học nghề chứ đừng thi đại học vì hoàn cảnh gia đình khó khăn, chỉ có ba đi làm, mẹ phải ở nhà chăm sóc mình và hai đứa em ăn học nữa. Nhưng mình vẫn ráng thuyết phục mẹ. Và cuối cùng mẹ hiểu được ước mơ của mình, mẹ đồng ý, chiều nào mẹ cũng chở mình đến nhà cô để ôn thi. Với mình, mẹ là nguồn động lực lớn nhất".

Hai ước mơ song hành

Tấn Anh đậu đại học, bố của cậu là chú Lê Ngọc Phát (50 tuổi) cũng khăn gói từ Đồng Nai

Tấn Anh trong ngày thi THPT 2017. Ảnh: Thanhnien.vn

lên Sài Gòn. Hai bố con được sắp xếp ở trong căn phòng nhỏ tại Khu nhà A6 Ký túc xá ĐHQG-HCM. Chú Lê Ngọc Phát xin làm trong công ty cây xanh tại Trường ĐH Bách Khoa để tiện chăm sóc cho Tấn Anh hơn. "Từ nhỏ, Tấn Anh đã rất ham học, có trí nhớ khá tốt và thích mày mò nghiên cứu" - chú Phát tâm sự về con trai mình.

Hai lần ghé vào phòng Tấn Anh, chúng tôi đều thấy cậu đang cặm cụi bên chiếc máy tính hoặc đọc một quyển sách nào đó. Tấn Anh tâm sự: "Vì không thể đi lại dễ dàng, nên với mình tivi, sách, máy tính giúp mình nhìn ra thế giới. Ngày còn nhỏ, mình đặc biệt thích chương trình thời sự, cứ xem hoài không chán. Mình cũng mê thể thao lắm, mình hâm mộ các bình luận viên thể thao như anh Việt Khuê, anh Tạ Biên Cương... Và mình cũng từng mơ ước được như những anh ấy, đó là lý do mà mình biết đến ngành báo chí và truyền thông".

Tấn Anh cho biết ước mơ ban đầu của cậu là thi vào ngành Báo Chí, nhưng rồi bén duyên với Lịch Sử. Kỳ thi THPT vừa rồi Tấn Anh đạt 24,5 điểm. "Khi thấy với số điểm đó khó có thể đậu vào Khoa Báo chí và Truyền thông, mình chuyển hướng sang ngành Lịch Sử. Đây cũng là môn học mình yêu thích và theo đuổi từ năm lớp 6. Vì vậy, nhìn danh sách các ngành ở trường, đập vào mắt mình ngoài Báo chí và Truyền thông chỉ có hai từ Lịch Sử" - Tấn Anh nhớ lại.

Và để minh chứng cho tình yêu mãnh liệt với Lịch Sử, Tấn Anh cho chúng tôi xem giá sách, ở đâu cũng thấy những cuốn sách về sử học. Tấn Anh khoe với chúng tôi quyển sách cậu thích nhất, quyển sách về lịch sử do chính thầy trưởng khoa gửi tặng. Cậu còn kể rằng rất ngưỡng mộ thầy Trần Tịnh Đức người dạy môn Lịch sử văn minh thế giới. Cậu háo hức: "Học Sử ở đại học nó khác hẳn học Sử ở cấp III, nhiều kiến thức hơn, nhiều điều thú vị hơn".

Dù đã bén duyên với Lịch Sử nhưng niềm đam mê nghề báo vẫn không hề tắt trong cậu tân sinh viên này. Tấn Anh bảo rằng sẽ gắng học thật tốt, và cậu hy vọng một ngày học văn bằng hai ngành Báo Chí. Với cậu "học Sử ra vẫn có thể viết báo, mình vẫn muốn tiếp tục theo đuổi hai ước mơ: Lịch Sử và Báo Chí".

Tấn Anh chàng trai với dáng người nhỏ nhắn, ngồi trên chiếc xe lăn nhưng khát khao, nghị lực thì không nhỏ. Mong rằng một ngày không xa ước mơ của cậu sinh viên này sẽ thành hiện thực ■

Điều gì còn lại cho GAM?

Ngày 12/10, giấc mơ chung kết thế giới League Of Legends (Liên Minh Huyền Thoại - LMHT) của GAM đã kết thúc sau khi để thua trước Fnatic ở lượt trận Tie-Break lượt về. Liệu thầy trò huấn luyện viên Tinikun có nhận ra được những bài học xương máu từ thất bại đầy tiếc nuối này?

Đội hình GAM thi đấu tại CKTG 2017.
Nguồn: tinlienminh.blogspot.com

Văn Điền - Anh Nguyễn

GAM là ai ?

GAM (GIGABYTE Adonis Marines) là đội tuyển Việt Nam thi đấu ở bộ môn LMHT với các tuyển thủ: Optimus (Đường giữa), Levi (Rừng), Noway (Xạ Thủ), Sya (Hỗ Trợ)... Đội tuyển được thành lập từ năm 2014 với tên BOBA Marine (BM), đến tháng 9/2016, chính thức lấy tên là GIGABYTE Adonis Marine (GAM) và từ đó liên tục gặt hái nhiều thành công. GAM chính là đội tuyển LMHT số 1 Việt Nam từ trước đến nay, xứng đáng để người hâm mộ thể thao điện tử đặt niềm tin to lớn về một kết quả tốt đẹp mà trước đây chưa từng có.

Bước ra đấu trường thế giới với sắc màu khá mờ nhạt, sau đó dần khẳng định mình qua từng trận đấu từ vòng khởi động, rồi đến các chặng ở vòng bảng cả lượt đi lẫn lượt về, GAM đã định vị trước "đấu trường công lý" một vị thế nhất định.

Song, việc thất bại trước đối thủ đứng hạng ba châu Âu Fnatic đã khép lại cánh cửa chung kết thế giới (CKTG) của các tuyển thủ Việt Nam.

Hãy nhìn lại cách mà GAM thể hiện mình trong suốt hành trình thi đấu tại CKTG 2017. Sự độc đáo, táo bạo phá cách với những chiến thuật khá "điên rồ" đã biến GAM trở thành một đối thủ "khó nhằn" nhất nhì ở đấu trường quốc tế.

Ngay trận đầu tiên đối mặt với Fnatic, đại diện Việt Nam đã khiến đối phương "quay vòng vòng" khi đưa ra một lựa chọn khá bất ngờ là Nooctrune cho tuyển thủ đi rừng - Đố "Levi" Duy Khánh. Sau đó là quyết định đổi đường khi đưa cặp đôi đường dưới xạ thủ và hỗ trợ lên đường trên. Trong khi đó, tuyển thủ đường trên - Trần "Archie" Minh Nhựt đã đi vào rừng để hỗ trợ giúp Levi có thể lên được cấp độ một cách nhanh nhất. Hay ở trận gặp Imorrals, Nevan cầm tướng hỗ trợ Lulu lại mang theo phép bổ trợ là thiêu đốt và hồi máu mà bỏ qua tốc biến... Tất nhiên, những chiến thuật bất ngờ đó đã mang lại những kết quả tốt

đẹp như chiến thắng vang dội trước Fnatic lượt đi hay khiến Longzhu "toát mồ hôi" ở lượt về.

Nhưng giá như sự nổi loạn của GAM không quá xúc nổi thì mọi chuyện đã khác, họ có thể đã bước xa hơn. Cách mà họ đối mặt với những tình thế trận đấu cho thấy nền tảng tâm lý khá yếu đuối. Và đó cũng chính là bài học kinh nghiệm xương máu mà đáng lý ra, GAM đã phải chuẩn bị thật tốt khi bước ra đấu trường quốc tế.

Khi chiến thắng, GAM khá bốc đồng. Còn khi thua, dường như họ để cảm xúc lấn át phong độ cùng sự bình tĩnh trước đó.

Trong trận cuối cùng với Fnatic sau khi bị knock-out trước Longzhu, GAM mắc những sai lầm khó hiểu khiến bình luận viên *Vietnam Esports TV* phải khựng lại vài giây. Bởi nhìn cách mà Optimus ít nhất ba tình huống kích hoạt huyệt chiêu cuối của Orianna - tạo tiền đề để Fnatic chiến thắng giao tranh và san bằng Nhà Chính sau hai pha Quét Sạch liên tiếp ở phút 44, có ai tin được phong độ thi đấu của một tuyển thủ quốc gia lại có những pha xử lý như thế! Hơn cả một lỗi chơi đăm mà chắc, một tâm lý vững vàng có lẽ là điều mà thầy trò huấn luyện viên Tinikun phải tự khắc rút ra được cho mình sau loạt trận đáng tiếc này.

Giá trị nằm ở cả quá trình

Không phải ngẫu nhiên mà kênh truyền hình thể thao *ESPN* đánh giá trình độ của GAM ở vị trí 19 trong tổng số 24 đội thi đấu tại CKTG năm nay. Trong khi đó, ngay từ vòng bảng GAM đã phải đối mặt với các đội hạt giống được xếp hạng 2 (Longzhu Gaming), hạng 10 (Immortals) hay đến đội thấp nhất vẫn đứng trước GAM 7 hạng - Fnatic (hạng 12).

Điều đó phần nào cho thấy năng lực của các tuyển thủ Việt Nam vẫn còn tụt khá xa với các đối thủ trong đấu trường League Of Legends quốc tế. Nhưng không thể lấy sự "không cân sức" bao biện cho thất bại của mình. Chắc chắn GIGABYTE

Marines sẽ không bao giờ muốn một lần nào nữa trong tương lai bị đối thủ đè bẹp một cách thảm thương như cách họ bị Longzhu Gaming hạ màn chóng vánh trong lượt về tại vòng bảng CKTG vừa qua. Điều đó có nghĩa rằng từng thành viên của GAM, và cả huấn luyện viên Tinikun cần phải nỗ lực hết mình nâng tầm đẳng cấp, trình độ, kỹ năng ngay từ bây giờ. Bởi đó mới chính là cốt lõi của một đội luôn cần phải có.

Nhưng sau cùng, GIGABYTE Marines đã cống hiến hết những gì là tuyệt vời nhất cho mùa chung kết. Cũng nên thấy rằng những tuyển thủ ấy mới chỉ ở lứa tuổi đôi mươi lần đầu tiên bước ra đấu trường thế giới với các đối thủ hàng đầu trước sự theo dõi của hàng vạn người.

Những sơ suất, tụt hơi và lỡ làm xảy ra là điều tất yếu. Dẫu biết có thương thì mới có trách, tuy nhiên các fan Việt Nam thay vì chỉ trích GAM lúc này hãy dành cho các chàng trai của chúng ta những tràng vỗ tay vì họ đã làm rất tốt rồi. Điều còn lại cuối cùng cho GAM có lẽ là tình cảm thương mến, sự tin tưởng cùng lời động viên chia sẻ chân thành từ những người đam mê thể thao và trân trọng tinh thần fair-play trên toàn thế giới.

Bình luận viên Froskurinn chia sẻ trên trang cá nhân: "Dành rất nhiều sự tôn trọng cho GAM. Một màn trình diễn không tưởng, khẳng định rõ ràng Việt Nam là một mối đe dọa ở vòng bảng. Noway là một bước ngoặt trận đấu, rất đáng theo dõi". Còn người hâm mộ Quang Dũng Đoàn tâm sự: "GAM đã chơi rất hay, rất cống hiến, tuy là không thể đi xa hơn tại CKTG 2017 nhưng chắc chắn người xem sẽ không thể nào quên phần trình diễn ấn tượng và đầy cống hiến của họ. Hy vọng các bạn sẽ nhìn ra được những thiếu sót và làm mọi thứ tốt hơn trong những mùa giải sắp tới".

Những tình cảm thân thương còn lại ấy có lẽ đâu thua kém gì với một chiếc cúp danh giá của ngôi vô địch. Giá trị nằm ở cả một quá trình! ■

Liên Minh Huyền Thoại được đưa vào Hội thao sinh viên

Ngày 12/3/2016, bộ môn Thể thao điện tử với môn thi đấu chính thức là Liên Minh Huyền Thoại được đưa vào trong khuôn khổ Hội thao sinh viên truyền thống lần XI dành cho các sinh viên Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM.

Đây là lần đầu tiên trên toàn quốc, Thể thao điện tử - Liên Minh Huyền Thoại được công nhận và đưa vào trong khuôn khổ một hội thao chính thức dành cho sinh viên, bên cạnh những môn thi đấu khác như bóng đá, bóng chuyền, cầu lông, bơi lội, việt dã...

Riêng bộ môn Thể thao điện tử với môn thi đấu là Liên Minh Huyền Thoại khởi tranh có sự tham gia của hơn 50 đội không chuyên, toàn thể vận động viên là sinh viên đang học tại Trường ĐH Khoa học Tự nhiên.

Đức Lộc

Liên hoan phim ngắn Film and Youth 2017:

SÂN CHƠI CHO NHỮNG NGƯỜI TRẺ MỘNG MƠ

Bắt đầu từ ngày 6/5 đến 9/9, Liên hoan phim ngắn FY 2017 lần I do CLB Sân khấu - Điện ảnh, Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM tổ chức, thu hút 48 nhóm làm phim với 55 tác phẩm tham dự. Liên hoan phim (LHP) đã tạo tiếng vang trong cả nước và nhận được sự đánh giá cao từ giới chuyên môn.

Tất Đạt - Hoàng Quyên - Lan Vy

Cùng lắng nghe câu chuyện của những người trong cuộc về sân chơi điện ảnh táo bạo và mới mẻ này dành cho giới trẻ Việt.

Trẻ trung, sáng tạo và đam mê

Đó là những từ khóa mà TS Đào Lê Na - giảng viên Khoa Văn học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, Trưởng Ban tổ chức Liên hoan phim FY 2017 - mô tả về các tác phẩm dự thi. Cô cho biết, lúc đầu ban tổ chức (BTC) chỉ định làm LHP cho sinh viên trong

trường. Tuy nhiên, nếu thể BTC sẽ gặp khó khăn trong việc xin tài trợ. Do đó, BTC đã phát triển thành LHP quy mô toàn quốc và dành cho cả các bạn trẻ làm phim không chuyên.

“FY có nghĩa là Film and Youth (Điện ảnh và bạn trẻ), cũng là từ viết tắt của Forever Young (Mãi mãi tuổi thanh xuân), một cuộc chơi của những người trẻ tuổi, không chuyên và đầy đam mê” - TS Đào Lê Na giải thích về tên của LHP.

Mở rộng không gian và đối tượng lại khiến BTC đối diện với nỗi lo khác. “BTC còn quá non trẻ. CLB Sân khấu và Điện ảnh vừa thành lập không lâu nên các thành viên hầu như không có kinh nghiệm trong việc tổ chức một LHP. Hơn nữa, quá trình xin tài trợ cũng gặp không ít trở ngại do LHP mới tổ chức nên ‘lý lịch’ hoàn toàn trống rỗng”.

Thế nhưng, đem khai mạc với các tiết mục nghệ thuật trình diễn được đầu tư hoành tráng đã tạo nhiều tiếng vang cho LHP. “Tất cả tiết mục văn nghệ và công đoạn trang trí sân khấu đều do các bạn sinh viên tự thực hiện. Tôi chỉ nêu ý tưởng để các tiết mục có thể làm người tham dự cảm nhận được quy mô của LHP. Từ ý tưởng đó, các bạn đã linh hoạt tổ chức thành công lễ ra mắt. Mở màn bằng tác phẩm kinh điển *Hồ thiên nga* và kết thúc với bài nhảy trên nền nhạc phim *Lalaland*, chúng tôi đã cố gắng truyền tải thông điệp của LHP: Điện ảnh không phân biệt bất kỳ ai, chỉ cần chúng ta là những kẻ mộng mơ và đam mê điện ảnh” - TS Đào Lê Na bộc bạch.

Về dự định LHP mùa sau, TS Đào Lê Na cho biết LHP sẽ có nhiều đổi mới như chiếu nhiều phim hơn trong vòng chung kết, quá trình duyệt phim sẽ khắt khe và kỹ lưỡng hơn, các buổi workshop sẽ được mở rộng với nhiều kỹ năng. Ngoài ra, những tác phẩm dự thi FY có thể được tổ chức giao lưu với các LHP ngắn khu vực và thế giới dành cho giới trẻ.

Tiếng nói của người trẻ

Đặng Hải Quang, tác giả của phim hoạt hình

Ban giám khảo của LHP: (từ trái sang) đạo diễn Phan Gia Nhật Linh, diễn viên Lan Phương và đạo diễn Phan Đăng Di. Ảnh: BTC

Tác giả Cao Việt Hoài Sơn nhận giải Đặc biệt từ cuộc thi. Ảnh: NVCC

Awaken - giải Nhì và giải Kịch bản xuất sắc nhất trong LHP FY 2017, cho biết *Awaken* kể về một cụ già cô đơn, làm bạn cùng một chú chó và chiếc đĩa bay làm đồ chơi. Nhìn bề ngoài cụ có vẻ cô độc nhưng thực chất lại chứa một tầng ý nghĩa khác. Quang nói: “Thông qua bộ phim, tôi muốn khán giả của mình suy nghĩ về hai chiều kích đối lập: cảm nhận về sự cô độc của người già và tự vấn thực sự họ có cô đơn? Có lẽ, trong họ vẫn có niềm vui thầm lặng nào đó, mà những người trẻ chúng ta lâu nay luôn định kiến cho rằng họ rất chơ vơ, lạc lõng và bất lực trong cuộc sống”.

Quang thực hiện tác phẩm của mình chỉ với hai người, từ khâu lên ý tưởng, kịch bản, đạo diễn, vẽ chuyển động và background. “Là tay ngang mới làm hoạt hình nên quy trình sản xuất hầu như tôi không nắm rõ và còn nhiều sai sót. Đối với tôi, hạnh phúc nhất là khi nhận được phản hồi của khán giả. Bạn biết đó, phim của bạn có người xem là điều rất tuyệt vời. Không những vậy, những góp ý chân thành từ họ còn giúp mình có thêm nhiều kinh nghiệm quý báu”.

Đối với Ngô Cao Nguyên - giải Ba phim *Bông lạnh*, FY 2017 là cơ hội để Nguyên thể hiện năng lực và kiểm tra bản thân có thể tiến bao xa với đam mê điện ảnh. Nguyên cho biết, việc đặt tên phim là điều khiến cả nhóm tranh cãi rất nhiều. Thậm chí, khi đề xuất tên *Bông lạnh* với các giảng viên, nhóm đã bị chê “te tua”. “Dù vậy, nhóm vẫn quyết giữ quan điểm của mình”.

Bông lạnh kể về Phong - một người trẻ mưu sinh bằng nghề vận chuyển đá và bị tổn thương

Nhiều giải thưởng “khủng” được trao tại LHP

LHP ngắn FY 2017 mời được Ban giám khảo chuyên môn gồm những gương mặt nổi tiếng như đạo diễn Phan Gia Nhật Linh, đạo diễn Phan Đăng Di và diễn viên Lan Phương. Các tác phẩm lọt vào vòng chung kết đều được công chiếu tại rạp BHD Star Vincom, Thảo Điền, Quận 2.

Cơ cấu giải thưởng của LHP phim ngắn FY 2017 khá đa dạng, gồm: giải Nhất với 10 triệu đồng và chuyến du lịch Đài Loan dành cho một thành viên của nhóm; giải Nhì với 8 triệu đồng và chuyến du lịch Singapore, Malaysia, Indonesia dành cho một thành viên của nhóm; giải Ba với 5 triệu đồng và một chuyến du lịch Thái Lan dành cho một thành viên của nhóm...

LHP còn trao giải ở các hạng mục: giải Biên kịch xuất sắc với 2 suất học bổng toàn phần trị giá 24,5 triệu/suất và 2 suất học bổng giảm 50% học phí lớp Biên kịch 6 tháng tại Viện Truyện tranh và Phim hoạt hình Việt Nam CMA; giải Nam và Nữ diễn viên xuất sắc cùng giải Khán giả yêu thích nhất với mỗi giải thưởng trị giá 3 triệu đồng cùng một chuyến du lịch Thái Lan.

Anh Vũ

trình thần do áp lực công việc. Nguyên trải lòng: “Lần đầu tiên mình làm đạo diễn phim nên khá bỡ ngỡ. Biết vậy nên mình càng thận trọng và chịu khó học hỏi. Mình đã sửa từng câu chữ trong kịch bản hơn 10 lần và cân nhắc lựa chọn diễn viên, địa điểm để cho ra một bộ phim chín chu nhất”. Tuy nhiên, khi dự án phim kết thúc, Nguyên cũng chia tay người yêu vì quá tập trung vào công việc nên cả hai không có thời gian chia sẻ cùng nhau. Nguyên nói: “Mình sẽ lấy đó làm nguồn cảm hứng để thử sức với phim về đề tài tình cảm”.

Theo Cao Việt Hoài Sơn - tác giả đoạt giải Đặc biệt với phim *Kết nối*, sau khi tham dự LHP, Sơn đã chiêu mộ thêm hai tài năng để hoàn thiện ê-kíp của mình là một nữ producer và một camera-man chính. Sơn quan niệm: “Điều đáng quan tâm của người trẻ làm phim là câu chuyện mà mình muốn kể và cách mình kể chuyện để làm nên chất lượng phim; phải biết mình đang đứng ở đâu và đang đi cùng ai. Nếu không có chí phí và kinh nghiệm thì mình càng phải nỗ lực sáng tạo” ■

Mưa Nhân Văn

Thái Vũ

Ai từng là sinh viên Nhân Văn chắc hẳn đều nhớ những cơn mưa. Mưa long lanh trên từng mầm cỏ dẫn vào giảng đường, bám vệt khe khàng trên những tường gạch cũ, nũng nịu và mềm mại trên mái tóc xanh non của những cô bạn rảo bước sân trường. Mưa Nhân Văn khiến nhiều người mê mẩn, chọn cho mình một chỗ đứng ở hành lang để có cơ hội chạm tay vào mưa, giạt mình khi từng hạt thi nhau tan vỡ, văng vào khóe mắt, bờ mi và làn môi mát rượi. Hình ảnh ấy khiến không ít các chàng trai Nhân Văn đem lòng say mê, hí hửng rủ nhau đứng chờ ở mỗi đầu hành lang khi mưa gõ cửa Nhân Văn.

Mưa Nhân Văn khiến cho mỗi cuộc trò chuyện trở nên rôm rả hơn. Chúng tôi ngồi đợi mưa tan và lấy đó làm lý do cho việc không muốn kết thúc những gì đang nói, cùng trao nhau ly cà phê phở đầy khói đậm đà, đặng đặng, kể nhau nghe chuyện trường lớp, tình yêu, gia đình. Mưa Nhân Văn gắn kết hồn người và hồn đất, dung dị mở lòng và quyện chặt những người chưa từng quen biết lại gần nhau.

Mưa Nhân Văn mang lại cho tôi cảm xúc đặc biệt. Ngồi bên cửa sổ phòng học, nhìn những hạt mưa như rượt đuổi nhau trên vòm mái, tôi lại mong muốn thời gian trôi qua thật nhanh để về với bữa cơm gia đình, mãi mê chơi đùa cùng đứa em, kể cho ba mẹ nghe những chuyện mà tôi trải qua trên giảng đường.

Mưa Nhân Văn cũng mang đến cho tôi

những tình bạn đẹp, những mối quan hệ mới mà trước khi vào đại học, tôi không thể nghĩ mình có được. Hẳn những ai có thời gian học tập và gắn bó với cơ sở Linh Trung - Thủ Đức đều không xa lạ với hình ảnh từng nhóm bạn chen chúc, nép lại gần nhau sẽ chia từng chiếc dù, xắn quần, xắn áo đi dưới những cơn mưa đầu hè, cười nói râm ran át cả tiếng mưa. Lúc đó, mỗi người đều sống chậm lại, nhìn kỹ hơn những điều xảy đến xung quanh để chợt nhận ra: Bốn năm đại học ngắn ngủi lắm, liệu có còn được đi dưới mưa, được sống trọn với những niềm vui mà chỉ khi học Nhân Văn mới có thể hiểu được. Hơn đâu hết, Nhân Văn thực sự là một mái nhà để mỗi người khi đặt chân đến đều không ngỡ quên, lúc nào cũng thổn thức, hồi hộp với thời khắc, giây phút quay trở về, bên mái trường, thầy cô và bè bạn.

Ngồi bên mưa, tôi như nghe rõ hơn từng hơi thở của phố phường, từng chuyển động của những người xung quanh, tôi thấy mình lớn lên từng ngày, trau dồi hiểu biết cũng như tình cảm bên mái trường Nhân Văn. Mưa Nhân Văn cũng cho tôi thấy những tình cảm mà thầy cô dành cho học trò - một chất xúc tác nhiệm màu, pha trộn giữa nghiêm khắc, trách nhiệm và yêu thương. Có lần đứng dưới hiên, tôi bất gặp hình ảnh nhiều thầy cô tất tả, đội mưa, đi thật nhanh cho kịp chuyến xe chiều. Có lẽ thời điểm đó, tôi không thể hiểu hết những khó khăn mà thầy cô trải qua, chúng tôi đã có những phút giây vô tâm, vô tình,

chỉ quan sát và nhận thức vấn đề từ một hướng, để rồi mưa Nhân Văn đã làm chúng tôi bừng tỉnh, yêu thương và quý trọng thầy cô nhiều hơn.

Có những chiều mưa phải nán lại thật lâu, tôi đứng bên giảng đường A rêu phong, trầm mặc, đưa tay đón lấy những nụ ngọc lan vừa hé, nhìn ngắm đường phố Sài Gòn chuẩn bị lên đèn. Tôi nhớ em, giá mà giờ này em ở bên tôi thì chắc hẳn mưa Nhân Văn sẽ thật trọn vẹn. Tôi nghe giọng đọc của một cô bạn yêu vẫn ở đâu tự nhiên vọng đến, hòa lẫn tiếng mưa, tiếng lòng và đâu đó là tiếng em:

*Truyện Kiều văng vẳng bên tai,
Ngọc lan đánh tiếng, thương hoài Khoa Văn.
Búp xanh như nở trên cành,
Chân phương, huyền diệu sao đành lãng quên.*

Đúng, lãng quên sao được với nơi mà tôi đã gắn bó suốt những năm tháng tươi trẻ nhất của cuộc đời. Mưa Nhân Văn mỗi năm đều như vậy, chân tình và ấm áp, chỉ khác một điều: đây là mùa mưa cuối cùng trong đời sinh viên của tôi. Sẽ không còn nhiều dịp ngồi bên cạnh bạn bè để ngắm nhìn những cơn mưa; không còn được nghe từ thầy cô những câu chuyện về sự đời, con người; không thấy những đôi bạn lấp ló hẹn hò bên cửa sổ; không thể cùng em ngồi bên giảng đường lặng lẽ nhìn nhau và thoáng chút thổn thức của tuổi xuân thì.

Dù có đi đâu, Nhân Văn và mưa vẫn mãi là những kỷ niệm đẹp nhất trong cuộc đời và tuổi trẻ của tôi ■

Nguồn: spiderum.com

Khi thanh xuân được tôn thờ

Nhật Tuấn

“**T**hanh xuân” là một từ khóa rất phổ biến gần đây. Nó xuất hiện trong các tựa sách bán chạy, trong những bài hát thịnh hành, tên phim truyền hình, các trang báo, và những dòng trạng thái trên mạng xã hội. Dường như lúc này trong đời sống văn hóa cộng đồng đang xuất hiện một thứ tín ngưỡng - tín ngưỡng tôn thờ tuổi thanh xuân.

Thanh xuân luôn đi liền với ý niệm: tuổi trẻ là một cái gì rất đẹp và quý giá mà ai cũng chỉ sở hữu một thời gian ngắn trong đời, vậy nên hãy sống vội lên như tinh thần *yolo*, tinh thần *carpe diem* để không hối tiếc về sau.

Điều này có thể lý giải như sự lan tỏa nhanh chóng của một niềm tin có giá trị thương mại trong nền kinh tế hội nhập. Việc lan tỏa của tư tưởng “hãy sống vội đi, hãy làm nhiều hơn và tiêu dùng nhiều hơn” làm lợi cho các ngành giải

trí, thời trang và làm đẹp. Trong bài *Eternal Youth is an ugly obsession* trên trang *The Guardian*, tác giả Rebecca Seal chỉ ra vấn đề này ở Mỹ: “Nhóm dân số đang già đi phải đứng trước lựa chọn hoặc là chấp nhận thực tế lão hóa, hoặc cố gắng níu kéo nhan sắc tuổi xuân bằng mỹ phẩm và phẫu thuật thẩm mỹ”.

Trong một xã hội tôn thờ tuổi xuân, tuổi già sẽ trở nên xấu xí và đáng buồn. Điều này ảnh hưởng tiêu cực nhiều hơn là tích cực. Người trẻ thì luôn bận lòng với một nỗi ám ảnh thiếu thực tế là mỗi ngày trôi qua đều là một sự phí phạm thời gian. Phụ nữ bước sang tuổi trung niên thì lo “ế” và xấu đi. Còn người già nghĩ về mình như một gánh nặng xã hội. Ở bình diện chung, khoảng cách thế hệ có thể gia tăng. Và ở mức cực đoan nhất, có thể gây ra phân biệt đối xử tuổi tác (age discrimination). “Tín ngưỡng thanh xuân” lúc này trở thành “mê tín dị đoan”.

Nhiều tạp chí thường hay đề xuất các danh mục tuyên dương người trẻ thành đạt như “30 under 30”, “20 under 20”. Nhưng những cột mốc 20, 30 ấy thật sự chẳng có ý nghĩa tiêu chuẩn gì với cái gọi là thành công cả vì mỗi người đều có con đường đi khác nhau, xuất phát điểm khác nhau. Đó là chưa kể thành công cũng là một ý niệm không đồng nhất. Ngược lại, những vụ việc như cụ bà 97 tuổi vẫn dùng Internet ngon lành lại trở thành những chuyện hi hữu thuần túy giải trí. Trong khi lẽ ra nó cần được nhìn nhận theo hướng nghiêm túc là có quá ít người dùng Internet lớn tuổi và làm thế nào để nâng con số ấy lên.

Sẽ thật tuyệt vời nếu truyền thông đại chúng quan tâm nhiều hơn đến các nhóm tuổi khác, cũng như nhìn nhận việc già đi như một điều tất yếu và không xem nó như một sự đi xuống của năng lực tư duy và nhận thức.

Nhà thần kinh học Marsel Mesulam đề xuất khái niệm “superagers” để chỉ những người lớn tuổi mà năng lực về tư duy, trí nhớ và sự tập trung không thua kém gì giới trẻ. Và theo ông, cách để trở thành “superagers” là không ngừng luyện tập thể chất (chạy bộ, bơi lội...) cũng như trí tuệ (viết lách, giải sudoku...).

Bản thân mỗi chúng ta có lẽ cũng nên cố gắng để trở thành “superagers” để không thấy tuổi già như một sự hư hao và là một điều cần trốn tránh ■

Đồng hồ nguyên tử vẫn lặng lẽ đều đặn chạy ở chính giữa quảng trường trung tâm, nhưng anh từ lâu đã không còn nhìn vào đó nữa. Thời gian là dành cho những kẻ trên mặt đất, bám vào chuyển động của một, hai thiên thể mà đong đếm cuộc đời mình. Anh nghiệm ra điều này sau nhiều ngày đứng bên cửa sổ, nhìn ra màn đêm vô tận áp trong lòng häng hà sa số những ngôi sao không tên. Cả những người khác cũng không có một ý

niệm rõ ràng nào về ngày tháng. Một năm đối với mọi người chỉ có nghĩa là khoảng thời gian từ bữa tiệc sinh nhật tập thể này tới bữa tiệc sinh nhật tập thể kế tiếp.

Mặt sau của cột đồng hồ nguyên tử là một mặt đồng hồ khác, thứ anh quan tâm nhiều hơn: đồng hồ đếm ngược hành trình. Từ sáu con số, mặt đồng hồ này giờ đây chỉ còn hiển thị ba. Anh đã ở đó khi con số trên cùng, vốn được thiết kế cho bốn chữ số, nhảy lùi về 0 rồi biến mất. Khi ấy,

cha anh vẫn còn ở cạnh anh. Ông đã khóc, cũng như rất nhiều người đã khóc. Với hết thảy mọi người trên tàu Chim Xanh, đó là một sự kiện vĩ đại. Cha anh đã nắm tay anh, run run nói rằng giá ông nội anh có thể chứng kiến điều này, và cả cụ cố anh và những người trước đó nữa, rằng họ đã sống với đúng ngàn ấy con số trên mặt đồng hồ, rằng hình như họ cũng đã từng bật khóc khi một chữ số trên ấy biến mất. Cha anh qua đời ít lâu trước khi một con số nữa biến mất, với một nụ cười và cả

nổi tiếc nuối trở trêu. Ông chỉ còn cách bước chân đầu tiên trên mặt đất một quãng ngắn, nhưng rồi ông đã trở thành một phần của ngọn lửa đẩy con tàu đi nốt quãng đường đó. Lần cuối anh nhìn lên mặt đồng hồ đếm ngược, trên ấy vẫn còn hiển thị bốn con số. Không ai ăn mừng điều đó nữa, hoặc họ đã làm vậy trong lúc anh còn đang ngủ.

"Sao anh không tới nghe diễn văn của Thị trưởng?", Cô tới bên anh, hỏi mà không mào đầu.

"Tôi sợ," anh đáp thành thật. "Đôi khi tôi nghĩ cha tôi thật may mắn khi ông đã mất trước ngày này. Cả ông nội và cụ cố tôi nữa. Họ đã được sống cả đời trên tàu Chim Xanh, tin tưởng rằng mình là một phần của hành trình lớn này, đặt trọn ý nghĩa cuộc đời mình vào nó. Giờ đây, chúng ta chuẩn bị kết thúc nó. Tôi không biết điều gì sẽ chờ đợi chúng ta sau hành trình này. Điều gì sẽ chờ đợi chúng ta ở Tương Lai".

"Tương Lai là đích đến của chúng ta", Cô nói.

Đó là điều đã in vào đầu anh và cô gần như từ khi biết nhớ. Đối với tàu Chim Xanh, đó không chỉ là một thông tin, đó giống hơn với một tín hiệu. Bởi lẽ tàu Chim Xanh được tạo ra với mục đích duy nhất là tới được Tương Lai. Hành trình của tàu, cho dù tính toán được, vẫn cứ dài tới độ Tương Lai là một cái tên dường như tất yếu được đặt cho hành tinh mà nó nhắm tới. Tương Lai thì luôn ở phía trước, hay nói đúng hơn, ở phía trước luôn luôn có một Tương Lai nào đó. Nhiều thế hệ sinh ra và chết đi trên tàu Chim Xanh này đã giữ một niềm tin không suy suyển vào điều ấy, để rồi họ không ngừng tiến về phía

trước, bằng tất cả sức mạnh và hy vọng được truyền lại, cộng dồn qua nhiều lớp người. Nhưng giờ đây, khi Tương Lai ấy đã tới gần ngay trước mắt, tưởng như đã có thể với tay ra mà nắm lấy, anh lại cảm thấy dè dặt khi nghĩ về nó.

Cô bước lên trước anh, quay lại chìa tay cho anh với một nụ cười ấm áp. Anh nắm lấy tay cô, thả mình trôi theo ý muốn của cô. Họ đi xuyên qua những chộn rộn, huyên náo của ngày cuối cùng, những tất bật, hối hả của giờ đếm ngược. Những ngón tay cô tinh nghịch ngo nguậy trong lòng bàn tay anh, chùng như muốn chọc cho anh nhột mà cười lên. Anh bật cười thật.

Từ xưa, xưa lắm rồi, tổ tiên của anh và cô đã nhận được một thông điệp từ Tương Lai. Mất nhiều năm để các nhà khoa học thời ấy giải mã được thông điệp đó, mất thêm nhiều năm nữa để họ xác định được vị trí và quỹ đạo chính xác của Tương Lai, rồi nhiều năm nữa để con tàu vũ trụ lớn nhất trong lịch sử được chế tạo, mang tên Chim Xanh, với hàm ý người truyền đi những điều tốt đẹp. Đội ngũ phi hành đoàn đầu tiên được tuyển chọn theo nhiều tiêu chí, một trong số đó, và quan trọng hơn hết thấy, là niềm tin. Và rồi sau chừng ấy năm, tàu Chim Xanh được phóng vào vũ trụ, mang theo niềm tin của cả nhân loại.

Sáu giờ trước thời điểm hạ cánh, anh và cô trao nhau nụ hôn cuối trước khi chia tay nhau về những khu riêng biệt.

Bốn giờ trước thời điểm hạ cánh, anh nhìn thấy Mặt trời của Tương Lai. Chưa bao giờ anh nhìn thấy một ngôi sao nào ở gần tới vậy. Một chấm sáng vô

danh trên nền đen thẳm kỳ thực là một quả cầu lửa khổng lồ, ban phát ánh sáng và hơi ấm tới cả một hệ tinh cầu quanh nó.

Ba giờ trước thời điểm hạ cánh, một cơn náo loạn nhỏ nổ ra từ trong phòng điều khiển, nhưng anh quyết định đóng khếp mình với điều đó. Và gì thì gì, tàu vẫn đang đi đúng lộ trình.

Một phút trước thời điểm hạ cánh, anh chợt có cảm giác đây giống như một chuyến đi về nhà, về hành tinh mẹ mà anh chưa từng được nhìn thấy.

Mặt trời của Tương Lai chói chang trên đầu anh khi anh đặt bước chân đầu tiên xuống mặt đất có trọng lực. Anh khuyu xuống trên hai đầu gối, rồi vùng dậy, rải những bước chân quả quyết trên nền cát đỏ. Anh không nghĩ về những gì mình được dạy, những gì tổ tiên anh, ông cha anh đã kỳ vọng nữa. Đây là những bước đi của anh, trên Tương Lai của riêng anh. Anh cứ đi, đi miết. Tất cả những gì Tương Lai bày ra cho anh là đá và cát.

"Anh ơi," tiếng cô nghẹn ngào trong bộ đàm, "chúng ta đến muộn mất rồi. Trên hành tinh này không còn dấu hiệu của một nền văn minh nào cả. Chúng ta... thất bại rồi".

Cô òa khóc, anh tin nhiều người cũng đang bật khóc như cô. Nhưng anh thì không, chính anh cũng không hiểu. Anh tháo bỏ mũ phi hành. Giương cao ngực mà hít đầy buồng phổi một làn không khí khô ran của hành tinh này.

"Này em," anh thì thầm, "chúng ta đâu có thất bại. Đây chính là Tương Lai mà chúng ta hằng vươn tới."

Xuyên qua kẽ đá, một mầm xanh đang nhú lên. Ở Tương Lai, là Hy Vọng, anh nghĩ ■